ANTARES 2

realizatori DAN APOSTOL, RODICA BRETIN

BARICADA

ANTARES F
2

Coperta: ANDREI DAN

Tehnoredactor: VALENTIN CARAGHEORGHIEV

©Editura BARICADA, sucursală a Grupului de Investiții și Programe, Str. Domnița Anastasia, nr. 17, 70623, București, România.

© DAN APOSTOL și RODICA BRETIN - 1992

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere, integrală sau parțială, prin orice mijloace, efectuată fără consimțământul realizatorilor și al editurii este ilegală și constituie un delict sancționat de Codul Penal.

ISBN 973-9081-11-8

ANTARES F

2

Realizatori:

DAN APOSTOL RODICA BRETIN

EDITURA BARICADA
BUCUREȘTI, 1992

"Ai izbutit? Continuă!
N-ai izbutit? Continuă!"

Fridjof Nansen

STRICT SECRET

KGB contra Europei de Est

DAN APOSTOL

KGB
CONTRA EUROPEI DE EST

"Locuim cu toții sub același cer,
dar nu avem toți același orizont".
Conrad Adenauer

1989 a fost anul Revoluției Est-Europene, așa cum 1789 a fost cel al Revoluției Franceze. Regimuri menite să dureze o mie de ani - ba chiar să fie bazele de la care trebuia să se întindă ciuma roșie peste întreaga Europă și apoi pe tot globul - s-au năruit ca niște castele de nisip. Șase state est-europene membre ale Dictatului de la Varșovia și-au regăsit demnitatea și ființa națională. Și este deasupra oricărui dubiu că revoluțiile, fie ele "de catifea" ca în Cehoslovacia ori sîngeroase ca în România, au reprezentat nu doar lovituri de palat concepute de garnitura a doua a nomenclaturii cu sprijinul KGB -ului - care primise misiunea să lichideze regimurile antigorbacioviene din lagărul socialist - ci și impresionante ridicări ale polonezilor, est-germanilor, cehilor și slovacilor, ungurilor, bulgarilor și românilor împotriva raiului comunist ce le fusese impus de tancurile sovietice la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial.

Faptul este istoric și indiscutabil. De aceea, Occidentul a fost profund surprins de reculul înregistrat în 1990, cînd, alegerile și o serie întreagă de evenimente dramatice au demonstrat că popoarele est-europene nu erau nici pe departe pregătite nu numai pentru democrația pluralistă, dar nici măcar pentru a respinge cu hotărîre comunismul. Paradox insolvabil pentru opinia publică vest-europeană și pentru cea nord-americană. Desigur, nostalgia după vechiul sistem varia: 15% din populație în cazul Cehiei și Ungariei; 20% în cazul Poloniei; 25% în cazul Slovaciei și Germaniei de Est; 50% în

cazul Bulgariei și, uluitor, 90% în cazul României, țara cea mai puțin permeabilă la comunism înainte de 1945 și singura care, în 1990, a ales **de bună voie** orînduirea pe care luptase cu atîta îndîrjire s-o răstoarne în 1989. Dar voturile date partidelor neocomuniste, procomuniste sau pur și simplu comuniste și demonstrațiile de stradă în favoarea unor asemenea partide în **toate** țările est-europene arătau că sistemele de guvernare nu fuseseră rupte de popor, așa cum, greșit, se considera. Guvernanții da, sistemele politice nu. Comunismul reușise în aproape jumătate de secol să pervertească și conștiința și structura morală a est-europenilor.

Bineînțeles, în diverse grade. Căci dacă naționalismul și fervoarea catolică îi făcuseră aproape imuni pe polonezi, spiritul prusac de disciplină al est-germanilor, născuți parcă pentru a trăi într-o ordine de fier, nu fusese prea mult deranjat de lipsa de libertate din lagărul comunist. Cehii, mai puțin înclinați spre lupta deschisă se mulțumiseră să zeflemisească sistemul în cel mai pur spirit Sveik, pe cînd slovacii, neinfluențați de o intelectualitate progresistă, se amăgeau cu gîndul că, într-o societate în care **toți** sînt la fel de săraci se trăiește mai bine decît acolo unde numai unii sînt săraci. Bulgarii aveau o puternică tradiție pro-rusă, independentă de regimul marii puteri slave care îi susținuse întotdeauna. Prin contrast, maghiarii nu uitaseră represiunea sîngeroasă din 1956 și, în pofida faptului că regimul lui Kadar le asigura o bunăstare materială deloc neglijabilă în comparație cu alte țări comuniste, erau pregătiți să se scuture de un sistem pe care îl indentificau cu ocupantul sovietic.

În privința României, lucrurile erau mai complexe. Fiind, geografic și strategic, singura țară complet inclusă în lagărul comunist, neavînd granițe comune cu Occidentul și fiind total ruptă informațional de lumea exterioară, nu se considerase necesar de către Uniunea Sovietică a se menține trupe pe teritoriul acestui stat. Fapt esențial pentru înțelegerea situației particulare a regimului comunist român, care, știind că se află sub protecția puterii militare sovietice în cazul unei "agresiuni imperialiste" era pus în fața necesității de a reprima în primă instanță **singur** orice mișcare anticomunistă dinăuntru. Această dilemă s-a rezolvat în principal prin trei procedee, dintre care ultimele două sînt specifice României: 1)

constituirea unei armate total ineficiente (ca dotare, tactică și strategie, instruire și chiar spirit) pentru a apăra țara în cazul unei agresiuni externe. Rolul armatei era definit ca: a) mînă de lucru ieftină în industrie și agricultură; b) jandarm de pază al regimului comunist (subordonat însă Partidului și Securității); 2) dezvoltarea unei imense structuri a Serviciului de Securitate (cu cele trei tipuri de cadre - ofițeri "titulari", ofițeri acoperiți și informatori) infiltrat în toate categoriile sociale, în toate instituțiile statului și în toate formele de manifestare ale existenței de zi cu zi și ajungînd, se pare, pînă la incredibilul procent de 25% din întreaga populație matură a țării; 3) dezvoltarea unui enorm aparat de partid (numărul membrilor de partid raportat la populație era, în România, mai mare decît în URSS sau în China!), compus atît din activiști, cît și din membri de rînd cărora, deși nu beneficiau decît de avantaje minime, se încerca să li se insufle ideea că fac parte dintr-o elită.

La aceste direcții principale de acțiune s-au adăugat însă o serie de procedee de mai mare subtilitate și de mai lungă bătaie, care au avut un efect notabil asupra mentalității românilor. Și ceea ce este mai interesant, procedeele respective au fost aplicate, mai mult sau mai puțin în aceeași manieră și în celelalte state est-europene. Faptul a surprins, ducînd la concluzia că exista un plan unitar de distrugere și pervertire a ființei naționale a popoarelor din est, subjugate de sovietici. Dovezi erau multe, însă planul ca atare a fost descoperit abia cu cîțiva ani în urmă, mai întîi printre documentele din camera de lucru a fostului președinte al Poloniei, Boleslav Bierut, apoi, fragmentar în arhivele STASI și, mai recent, în Cehoslovacia și Bulgaria. Este vorba de un document de maximă importanță al NKVD-ului, strămoșul KGB-ului: faimoasa **"Indicație NK/003/47"** dată de Moscova, la 02.06.1947 cu mențiunea **"Strict secret"** și codul **K AA/CC 113** (de menționat că, în cazul "Indicațiilor NK" descoperite în RDG, Cehoslovacia și Bulgaria, numerele de cod și de înregistrare diferă, dar conținutul este relativ similar). Documentul polonez (cel mai complet pînă în prezent) are 45 de articole, unele cu aplicabilitate strictă la condițiile specifice din Polonia, celelalte gene-

rale, valabile pentru oricare din țările socialiste și pe care orice est-european născut în "raiul roșu" le recunoaște imediat.

În cele ce urmează vor fi redate și comentate numai acele articole care au fost în vigoare și în România, aplicate de NKVD și KGB la început, de regimurile comuniste autohtone după retragerea trupelor sovietice (căci comuniștii români au înțeles faptul că, fiind străini în propria lor țară și lipsiți de sprijinul Armatei Roșii, nu se vor putea menține exclusiv prin forță, ci trebuie să găsească mijloace mai subtile de a domina și a păstra puterea). Articolele sînt grupate pe categorii de probleme, fără a se ține seama de ordinea lor în documentul original.

I. APROVIZIONAREA POPULAȚIEI

"Art. 33. Trebuie împiedicată sistematic aprovizionarea bună, regulată, a pieței interne cu produse alimentare și de larg consum".

În diverse perioade, de obicei cele mai tensionate, se putea observa clar în țările socialiste o lipsă acută de mărfuri care în nici un caz nu erau deficitare: săpun, hîrtie igienică, detergenți, pastă de dinți și de ras, pantofi, becuri, ciorapi, lenjerie de corp, șuruburi, încuietori de tip "yale", televizoare, frigidere - lista ar putea continua la nesfîrșit. Ei i se adaugă cealaltă listă, a produselor alimentare și a medicamentelor. Interesant de remarcat, aceste "deficiențe" erau bine coordonate, atît național, cît și în lagărul socialist: niciodată nu lipseau în același timp în România și pasta de ras și hîrtia igienică și niciodată nu era criză de săpun concomitent în Polonia și Bulgaria. De asemenea, populații cu tradiție de producție și consum într-un anumit domeniu alimentar se trezeau că nu găsesc tocmai produsele respective, în schimb și le pot procura pe cele deficitare la vecini și aparținînd acestora. Desigur, conta și faptul că exportul (produselor industriale în cazul RDG-ului și al Cehoslovaciei și al celor agroalimentare în cazul României, Bulgariei, Poloniei și Ungariei) era supradimensionat și orientat cu precădere spre URSS, dar aceasta nu justifica periodicele crize de produse strict necesare unui trai de o decență minimă în țările Pactului de la Varșovia. Pentru că, dacă RDG avea cel mai înalt standard de viață dintre ele și România pe cel mai scăzut, nu este mai puțin adevărat

că lipsuri absolut nejustificate economic existau pînă şi acolo unde nimeni nu s-ar fi aşteptat.

Astfel, chiar şi Iugoslavia (ţară rămasă în afara "aripii protectoare" a Armatei Roşii şi avînd un nivel de dezvoltare şi de trai la care nu puteau aspira alte state socialiste) cunoştea criza de ... hîrtie igienică. Iar dacă ţările aflate în zone strategice sensibile, ca RDG, Ungaria şi Bulgaria erau puternic susţinute economic de URSS, pentru ca nivelul ridicat de viaţă al populaţiei să prevină eventualele nemulţumiri, guvernele locale nu rezistau tentaţiei de a provoca periodice crize de aprovizionare - căci fenomenul "cozilor", caracteristic Estului în ultimele decenii nu este o simplă întîmplare. Conducătorii şi categoriile privilegiate (nomenclatura de partid şi securitatea) din aceste state ştiau foarte bine că, după o zi pierdută în "cîmpia muncii", supuşii lor, obligaţi să stea ore în şir la coadă pentru nişte produse de care nu se puteau lipsi (şi asta 300 de zile pe an) rămîneau cu prea puţină energie pentru a medita asupra cauzelor fenomenului. În plus, "cozile" facilitau învrăjbirea între indivizi, între clase sociale, ba chiar între membrii aceleiaşi familii - şi un popor dezbinat este cu atît mai uşor de condus. (Nicăieri însă nu a luat problema aprovizionării proporţii atît de apocaliptice şi aspecte atît de groteşti ca în România, unde se ajunsese, printr-un efect de bumerang, ca însăşi timpul ce trebuia consacrat producţiei să fie utilizat aproape exclusiv în vederea aprovizionării, după epuizarea fără folos a timpului liber.) Iar alegerile din 1990 au consacrat un semnificativ raport cauză-efect: cu cît un popor est-european a fost mai prost aprovizionat şi şi-a petrecut mai multă vreme şi energie pentru a-şi procura strictul necesar, cu atît mai multe au fost voturile date de acesta comuniştilor. Paradox pentru occidentali, rezultat logic, care confirmă clarviziunea KGB-ului, pentru analiştii din Est: lupta pentru existenţă în cel mai real sens al cuvîntului, devenită tot mai dură sub torentul de mizerii cotidiene a distrus cel mai bine, mai eficient şi mai complet demnitatea umană.

II. TRANSPORTUL ÎN COMUN

"Art. 24. Punctualitatea transporturilor de orice gen trebuie perturbată, mai puțin a celor cuprinse în îndrumările din NK 552-46 (adică a celor militare, în beneficiul securității locale și al Uniunii Sovietice - **n. a.**)".

Cîți est-europeni nu au simțit că li se fură jumătate din viață, că li se tocește bruma de răbdare rămasă după terminarea "cozilor", cînd încercau să ajungă acasă mai înainte de lăsarea nopții? Și cîți n-au trăit teroarea întîrzierii la "condică", trebuind să-și rupă cu o oră mai mult decît ar fi fost normal din odihna și așa insuficientă, numai pentru că transportul public în marile orașe era un calvar bine planificat de autorități? Cînd erau vehicule, lipseau piesele de schimb, cînd erau șoferi nu se "găsea" benzină sau curent electric; în plus, mijloacele de transport erau ridicol de puține în comparație cu respectivele aglomerări umane ale căror cetățeni nu dispuneau de 1-3 mașini personale/familie ca occidentalii. În ceea ce privește transporturile feroviare, numai în țările Europei de Est trenurile erau **programate** să întîrzie indiferent de starea vremii, și numai acolo gările marilor orașe păstrau un număr absolut insuficient de linii și aveau dotări dinaintea celui de-al doilea război mondial. Țările est-europene se remarcau și prin introducerea tîrzie a metroului sau reutilarea necorespunzătoare a rețelelor deja existente și prin cea mai proastă infrastructură de sol a transporturilor navale și aeriene de pe întreg globul, cu excepția lumii a treia. De asemenea, calitatea avioanelor și navelor acestor state era atît de scăzută, echipamentul de control al zborurilor și cel portuar atît de primitiv, încît numai remarcabilul profesionalism al aviatorilor și marinarilor făcea ca rata catastrofelor aviatice și navale (și așa cea mai ridicată din lume în raport cu numărul de aparate și nave al țărilor respective și cu cel de curse efectuate) să nu fie și mai mare. Or, în toate aceste categorii de transporturi, România, statul cu cele mai puține automobile personale din Europa de Est, "excela". Numai cine n-a mers la ore de vîrf cu autobuzele, troleibuzele, tramvaiele ori cu faimoasele "rate" românești, numai cine n-a folosit vagoanele CFR-ului (neîncălzite, neluminate, cu uși și geamuri care nu se închid și

remarcîndu-se printr-un grad de murdărie unic în lumea civilizată) și n-a "beneficiat" de programul întîrzierilor de 1- 6 ore, al focarelor de boli numite cu cinism "trenuri de călători", numai cine n-a asistat la bătălia cruntă a bucureștenilor doritori să "încapă" în metroul deja arhiplin, acela mai poate să se sperie de o călătorie în jungla guatemaleză. Și numai cine n-a stat de vorbă cu un controlor de turn de zbor, cu un pilot sau cu un marinar român ori cu vreunul din mecanicii de întreținere ai Tarom-ului sau Navrom-ului mai poate crede că anii eroici, de început, ai aviației și marinei, au apus de decenii și respectiv de secole.

III. APROVIZIONAREA CU APĂ A ORAȘELOR

"Art. 28. Trebuie să ne asigurăm că în orașe nu mai există rețele de apă nelegate la rețeaua principală, în nici un cartier în curs de reconstrucție sau nou construit. Canalizările vechi neracordate și fîntînile trebuie lichidate sistematic, pe parcurs.

Art. 29. Reconstrucția obiectivelor industriale și construirea celor noi se va face astfel încît materiile reziduale provenite de la aceste obiective să fie obligatoriu deversate în depozitele de apă ce ar putea folosi ca rezervă de apă potabilă pentru populație (lacuri, rîuri, pînze freatice etc. - **n. a.**)".

Puține dintre punctele acestei instrucțiuni au un caracter mai vădit criminal în sensul cel mai propriu și mai grav al cuvîntului. Art. 28 și 29 se pot încadra la capitolul "crime împotriva umanității", însă, ca și celelalte nu sînt concepute gratuit ci în scopuri strategice evidente. Pentru că, odată concentrată aprovizionarea cu apă a unei întregi localități într-un număr redus de rețele și cîteva mari rezervoare, relativ ușor de controlat, păzit și, mai ales, foarte ușor de distrus ori de infestat, șantajul asupra populației devine foarte eficient. Să nu uităm că nu numai CEKA, NKVD și ulterior KGB-ul, dar și Armata Roșie au otrăvit sau distrus sistematic fîntînile și rezervoarele din satele și orașele "dușmane", în timpul: a) războiului civil rus; b) campaniilor de "pacificare" a țăranilor și cazacilor din Rusia și Ucraina; c) "eliberării" viitoarelor republici asiatice și caucaziene; d) luptei împotriva rezistenței din Lituania, Letonia, Esto-

nia, Polonia; e) rebeliunii din Ungaria; f) războiului din Afganistan. Și să nu uităm că în orașele României, nu KGB-ul, ci guvernele comuniste române au distrus sau infestat - sub acoperirea campaniei pentru salubrizarea și modernizarea canalizării - pînzele de apă freatice, fîntînile, rîurile, precum și lacurile naturale. Rezultatul? Nu numai calitatea execrabilă a apei potabile, dar și periodicele crize datorate nu secetei, ci incapacității rețelei de rezervoare și a celei de distribuție de a acoperi necesarul consumului industrial și pe cel de apă potabilă în același timp. Or, trebuie amintit că distrugerea surselor de apă potabilă este interzisă atît de Convenția de la Haga cît și de Convenția de la Geneva, pe timp de război și pe teritoriul inamic, din considerente umanitare. Cei care au elaborat aceste Convenții nu s-au gîndit să introducă și o clauză specială privind cazurile cînd un guvern otrăvește deliberat apa consumată de populația din propria-i țară... În plus, art. 29 este una din cauzele originare ale unei alte probleme majore cu care se văd confruntate țările est-europene: poluarea. După cum se știe, toate obiectivele industriale, de la cel mai mare combinat siderurgic sau petrochimic pînă la cel mai mic atelier de vulcanizare, precum și toate tipurile de autovehicule, avioane, nave etc. aflate și astăzi în folosință în aceste state se remarcă printr-o uluitoare capacitate de a polua mediul înconjurător, continuu și la grade de periculozitate aflate mult deasupra limitelor admisibile. Fauna, flora, ba chiar ecosistemele din Polonia și Bulgaria au suferit pierderi și transformări dramatice. În țări puternic industrializate, ca RDG și Cehoslovacia, poluarea - manifestată inclusiv prin ploi acide - a provocat catastrofe ireparabile, cum ar fi dispariția majorității speciilor de viețuitoare sălbatice și a pădurilor. În România, zone ca Baia Mare, Hunedoara, Galați și Copșa Mică sînt considerate ca unice în Europa prin nivelul de toxicitate al mediului - și totuși acolo trăiesc oameni. Pădurile poloneze, cele lituaniene, Delta Dunării, masivele împădurite din Cehoslovacia și România, ecosisteme nu numai singulare prin frumusețe dar și esențiale pentru păstrarea unui echilibru ecologic pe continentul nostru au fost sistematic distruse de guvernele comuniste est-europene, la sugestia și datorită imboldurilor permanente venite de la "Marele Frate din Răsărit". Iar rezultatele se văd în

starea precară a sănătății populației din aceste state, în paleta largă de boli și în scăderea longevității medii sub cea înregistrată înainte de 1945 în aceleași țări.

IV. SLĂBIREA CAPACITĂȚII DE APĂRARE A ORAȘELOR

"Art. 30. În orașele reconstruite sau nou construite nu trebuie să mai existe în locuințe spații excedentare, ce ar putea folosi pentru depozitarea rezervelor de alimente sau creșterea animalelor.(La acest punct, documentul găsit în fosta RDG stipula și distrugerea sau dezafectarea definitivă a adăposturilor antiaeriene existente în orașele și satele est-germane - **n. a.**)".

Ca și art. 28 și 29, art. 30 are un scop strategic clar: punerea populației în imposibilitatea de a se apăra multă vreme în caz de răscoală, ori de a rezista în eventualitatea unui asediu. Forturile și adăposturile dinaintea celui de-al doilea război mondial nu numai că nu au fost modernizate și extinse în orașele est-europene, ci s-a urmărit dezafectarea ori distrugerea lor completă, singurele rețele de fortificații și subterane fiind cele folosite de Securitatea fiecăruia din statele respective și, eventual, acolo unde era cazul, de Armata Roșie ori de KGB. Blocurile noi nu au fost dotate cu pivnițe și adăposturi, ba chiar întreaga lor structură - de tip sovietic - nu a fost concepută să reziste la solicitări mari (cutremure, bombardamente etc.). Apartamentele au spații locuibile mici și dependințe cît mai incomode - nu numai pentru că sistemul favorizează tensiunile familiale și promiscuitatea (întreținută voit, după rețeta sovietică, și prin soluția repartizării de locuințe sau dependințe comune mai multor familii), dar și pentru că le face total improprii pentru stocarea de produse esențiale supraviețuirii în caz de catastrofe naturale ori de război, cînd aprovizionarea orașelor ar fi perturbată. De altfel, în România nici nu a fost nevoie de război pentru a se simți urmările unei asemenea politici, bine gîndite - datorită proastei aprovizionări și a imposibilității stocării (în special a alimentelor), orășenii erau obligați să-și consacre 3-6 ore din zi procurării produselor strict necesare supraviețuirii și unui trai de o minimă decență.

Importanța art. 30 a fost înțeleasă la justa ei valoare de Nicolae Ceaușescu, care, după demolarea cartierelor vechi din orașe și standardizarea apartamentelor-sicriu, de beton, a început distrugerea satelor și introducerea de blocuri tipizate în locul gospodăriilor țărănești, considerate prea independente de sursele controlabile de aprovizionare cu apă, alimente și energie (depersonalizarea noilor locatari, "beneficiari" ai apartamentelor-tip, inconfortabile și inestetice fiind considerată doar un obiectiv secundar în acest caz).

V. SLĂBIREA CAPACITĂȚII NATURALE DE APĂRARE A ȚĂRII

"Art. 39. Se va acorda o atenție deosebită reconstrucției și, respectiv, construcției de drumuri, șosele, căi ferate și căi de legătură în toate zonele țării, indiferent cît de îndepărtate sau inaccesibile ar fi, pentru cazul unei intervenții armate, care să poată lovi din mai multe părți forțele reacționare și să le taie orice cale de retragere".

Art. 39 explică "grija" guvernelor comuniste și a Uniunii Sovietice de a împînzi țările Europei de Est cu drumuri și căi ferate (de altfel total necorespunzătoare din punct de vedere calitativ). Devin explicabile mania străpungerii masivelor muntoase din Cehoslovacia și România, nu cu tunele (posibile adăposturi în caz de război), ci cu șosele și pasuri artificiale, absolut inutile din punct de vedere al interesului național, fie el strategic, economic sau turistic, precum și defrișările masive din Polonia, "pentru îmbunătățirea accesului în zonele forestiere și rurale". Că rețelele de comunicații nu erau gîndite pentru a deservi populația locală se poate constata și din faptul că, după aprecierile experților vest-germani șoselele și căile ferate est-germane (cele mai bune din estul Europei) sînt aceleași de pe vremea lui Hitler (Uniunea Sovietică neavînd cu ce le completa cantitativ și calitativ), iar modernizarea lor va dura două decenii și va necesita sume astronomice. De asemenea, în Bulgaria, țară cu puține căi de acces rutiere și ferate înainte de 1945, mărirea rețelei s-a făcut în dauna calității și, adesea, după criterii aparent de neînțeles din punct de vedere economic, după cum constată astăzi

experții bulgari și străini. În ceea ce privește România, ca de obicei ea deține recordul absolut, lui Ceaușescu neajungîndu-i Transfăgărășanul: românii au devenit "beneficiarii" genialului Canal Dunăre-Marea Neagră, o capodoperă megalomană de o perfectă inutilitate.

VI. COMPROMITEREA ȘI ELIMINAREA PROPRIETĂȚII PRIVATE

"Art. 12. Se vor exercita presiuni asupra instituțiilor publice pentru ca acestea să nu acorde acte doveditoare a proprietății asupra pămîntului; la necesitate, actele vor arăta calitatea de primitor al unui lot dat în folosință, dar niciodată pe aceea de proprietar.

Art. 13. Se vor depune eforturi pentru a face gospodăriile țărănești mici și mijlocii nerentabile; abia după aceea trebuie începută colectivizarea. În cazul în care țăranii se opun în continuare, trebuie redus numărul de mijloace de producție repartizat lor, concomitent cu mărirea cotelor obligatorii de produse predate la stat. Dacă nici astfel nu se ajunge la rezultatul scontat, trebuie organizată o acțiune concertată, în urma căreia agricultura să nu poată asigura aprovizionarea cu alimente a țării, astfel încît necesarul să fie acoperit prin import.

Art. 31. Întreprinderile proprietate particulară, industriașii și micii meșteșugari vor primi numai materii prime și utilaje inferioare, depășite și cu mare grad de uzură, astfel încît să nu poată produce mărfuri de calitate. Prin practicarea unor impozite, prețuri la materiile prime și chirii pe localuri, mult sporite față de medie, producătorii particulari trebuie aduși în situația de a cere prețuri mai mari decît cele ale produselor similare provenite din întreprinderile de stat".

Unul din pilonii de bază ai orînduirii comuniste este proprietatea în comun, "a întregului popor", care trebuie însă condus de cineva, mai precis de nomenclatură. Deci, în orice țară comunistă, pămîntul, bogățiile naturale, mijloacele de producție, însăși produsele rezultate din munca "întregului popor" (care este "proprietar, producător și beneficiar") sînt administrate și repartizate de "cadrele competen-

te" ale nomenclaturii. Or, în afară de faptul că, în forma ei inițială ("de la fiecare după capacități, fiecăruia după nevoi") utopia comunistă este o evidentă aberație (căci se poate foarte bine întîmpla ca respectivele capacități să fie net inferioare nevoilor), intervine, pe parcurs, problema subiectivității deciziilor nomenclaturii, atît în procesul de administrare cît și în cel de repartizare a "proprietăților în comun". Se dezvoltă de asemenea în mase o psihologie proprie omului care nu are pentru ce munci, întrucît nimic - sau prea puține - din rezultatele muncii sale nu-i mai parvin direct și, în plus, el nu poate poseda nimic durabil (pămînt, casă, economii etc.). Rezultatul este pe de o parte favorabil statului comunist, care își transformă supușii în simpli pioni depinzînd integral de bunăvoința sa pentru a supraviețui, pe de alta extrem de nefavorabil, deoarece creează psihoza de tip "se fac ei că ne plătesc, dar și noi ne facem că muncim". Productivitatea redusă, calitatea scăzută a muncii prestate, absenteismul, fenomenul "lucrului în gol" (operațiuni parazitare, inutile sau fără finalitate) și birocrația sînt caracteristice comunismului și au dus, mai mult decît orice, la falimentul acestui sistem.

De fapt, est-europenii nu erau mai leneși decît occidentalii - pur și simplu nu aveau motive de a fi harnici și inventivi. Deposedarea de pămînt, cea mai directă cale de dezrădăcinare a cetățeanului a fost realizată prin diverse procedee, de la reforma agrară, pretext pentru a cîștiga țărănimea (predominantă în cele mai multe state est-europene în anii 1945-1955), trecînd apoi prin colectivizarea forțată și prin hoția birocratică stipulată de art. 12, și ajungînd la absurdul constituțiilor de tipul celei a R.S.R., ce prevede că pînă și pămîntul pe care sînt construite casele proprietate personală este al statului! (Motiv pentru care Ceaușescu a răspuns plin de aplomb protestelor interne și externe privind demolarea unor cartiere mari din orașe și, respectiv, a satelor: "Mie nu-mi trebuie casele lor, ci pămîntul. Cine vrea, poate să-și ia casa și s-o mute în altă parte".)

În ceea ce privește art. 13, acesta clarifică o enigmă pe care nici Occidentul nici est-europenii n-au reușit s-o înțeleagă pînă în ziua de astăzi: cum este posibil ca mari exportatori de produse agroalimentare (cereale, carne, legume, fructe, lactate, vinuri, miere etc.) ca Rusia, România, Polonia și, într-o măsură mai redusă, Bulgaria

și Ungaria să nu-și mai poată acoperi nici măcar necesarul intern, fiind nevoite să importe masiv (spre exemplu U.R.S.S., țara cu cele mai mari suprafețe arabile și de pășunat de pe glob, importa în 1980 aproape jumătate din necesarul său de cereale și carne din SUA, Canada și Argentina). Politica de ruinare a gospodăriilor țărănești individuale a durat ani de zile în România, Polonia, R.D.G. și Bulgaria; ea se baza fie pe presiuni deschise (cum ar fi arestarea și deportarea țăranilor gospodari, deveniți peste noapte "chiaburi" sau mărirea cotelor obligatorii pînă la proporții absurde), fie pe forme de constrîngere mai subtile (provocarea unor crize artificiale de sămînță prin stocarea ei de către guvern în sezonul de însămînțat, blocarea accesului la sursele de apă, preluarea integrală de către stat a pășunilor, instituirea unor prețuri ridicol de mici pentru achiziționarea produselor agroalimentare, concomitent cu ridicarea prețurilor la utilaje, îngrășăminte, combustibil etc., ceea ce dezechilibra balanța financiară a producătorului particular). Cînd toate aceste mijloace dădeau greș se trecea la represiuni armate, cum au fost cele din România anilor 1948-1958, cînd numărul țăranilor pieriți în urma execuțiilor, operațiunilor militare de pacificare și a deportărilor efectuate în special de trupe ale Ministerului de Interne a atins probabil cifra pierderilor armatei române pe frontul de Vest în timpul celui de-al doilea război mondial. A urmat industrializarea forțată și, cel puțin în România, țărănimea a cedat locul unui fel de lumpenproletariat care și-a pierdut nu numai rădăcinile și rațiunea de a exista, dar și respectul față de sine, preschimbîndu-se într-o masă de manevră, de ale cărei complexe și ranchiune a profitat din plin nomenclatura. Rezultatele acestei politici s-au dovedit dezastruoase: recoltele, proaste sau bune, puteau fi strînse de pe cîmp numai cu ajutorul unor alte categorii de populație (elevi, studenți, soldați, funcționari), care nu mai izbuteau astfel să-și efectueze stagiile de pregătire, instruire sau celelalte activități specifice și, în același timp, erau total ineficienți în munca agricolă. Apărea deci fenomenul unor pierderi duble: pe de o parte în agricultură, pe de alta în domeniile de unde erau scoși "înlocuitorii" țărănimii apatice și dezinteresate. În plus, țările est-europene și în particular România erau obligate să exporte pînă la 70% din producția agro-alimentară,

fie și la prețuri de dumping pentru a-și menține cît de cît constante firavele rezerve valutare, imposibil de mărit prin exportul produselor industriale, depășite cu 10-30 de ani și de calitate inferioară celor mai ieftine produse similare vestice. Pînă la urmă însă, prețul era plătit de populația în permanență confruntată cu lipsuri de toate felurile și, în primul rînd, alimentare. Mai mult: industrializarea forțată, construirea de întreprinderi-mamut, puternic poluante, în dauna terenului arabil, precum și secătuirea zonelor fertile prin încercarea de a obține un număr prea mare de recolte pe an și prin folosirea de îngrășăminte chimice și insecticide mai periculoase pentru oameni și animale decît pentru dăunători, a dus la scăderea dramatică și cu consecințe pe termen lung a fertilității unor terenuri cunoscute altădată ca rezervoare agroalimentare ale Europei.

Art.31 reprezintă de fapt un rafinament care n-a prea fost pus în practică, fiind înlocuit de legea marii naționalizări. Cînd venea vorba de industrie, în viziunea guvernelor staliniste pînă și o cizmărie era prea importantă pentru a fi scăpată din mînă, uitată în ghearele "capitaliștilor". În rare cazuri și numai pe scurte perioade, bine planificate însă, erau încurajate mica industrie, meșteșugăria și comerțul, inițiativa particulară. De obicei, scopul era atît economic cît și psihologic și fusese testat de sovietici în timpul așa-numitei perioade "NEP". Procedeul consta în promulgarea unor legi favorizînd apariția micilor producători și comercianți, încurajarea oamenilor cu inițiativă de a-și dovedi valoarea și a cetățenilor de a-și scoate la iveală resursele ascunse, fie ca investitori, fie în chip de consumatori. Imediat ce sistemul devenea rentabil se trecea la desființarea sa mai mult sau mai puțin brutală, după cum se aplicau prevederile art.31, ori se dădea pur și simplu un decret care "naționaliza" din nou atelierele, magazinele și avutul pentru care munciseră din greu temporarii proprietari. (Un exemplu tipic ar fi meteorica perioadă a "mandatarilor" din România anilor '60-'70, curmată cînd Ceaușescu a constatat cît de bine era deservită populația de acești întreprinzători particulari și cît de periculoasă era concurența făcută de ei sectorului de stat în comerț, servicii etc.). Cîștigul statului comunist era dublu: a) un venit neașteptat de mare, confiscabil sub o formă sau alta și care nu ar fi fost realizat de oamenii ce munceau

în sectorul de stat; b) descurajarea întreprinzătorilor ruinați dintr-o dată și generalizarea sentimentului inutilității speranțelor de a reuși altfel decît conform regulilor și în cadrul sistemului comunist.

În țările unde nu a fost aplicată de la început legea marii naționalizări, prevederile art. 31 au operat cu destul succes, în special cele privind interdicția furnizării de materii prime, piese și combustibil către întreprinderile particulare (ca în cazul Cehoslovaciei și Ungariei) și cele privind chiria exorbitantă percepută pe teren și, respectiv, pe local. Rezultatul final a fost dispariția sectorului privat din industrie și menținerea sa cu mare greutate în comerț și servicii (excepție făcînd Ungaria, favorizată pentru a uita represiunea din 1956). Ca de obicei, România se detașa prin inexistența practică a sectorului privat, cu consecințele scontate: cele mai proaste și mai insuficiente servicii pentru populație, cel mai corupt comerț, cea mai neproductivă și mai depășită calitativ industrie ușoară. În România, țara cu cel mai mic număr de persoane ocupate în sectorul serviciilor (raportat la populația activă) dintre statele est-europene, nu numai că se resimte o criză acută de meșteșugari, de personal comercial etc., dar însăși ideea de seriozitate și competență în astfel de activități a fost total compromisă, cei care le practică fiind animați aproape în exclusivitate de dorința de a cere prețuri maxime pentru un minim de muncă prestat sau de a-și înșela clienții.

Trebuie menționat și faptul că astăzi, art. 12, 13 și 31 sînt de mare actualitate în țările estice cu regim neocomunist (ca România, care, cu legi de tipul celei a Fondului Funciar sau a celei ce confiscă, practic, valuta întreprinderilor și a societăților comerciale pentru a le-o revinde la preț de speculă și după criterii preferențiale, se dovedește campioana antieconomiei de piață) și contracarate ferm în cele ce se îndreaptă rapid spre democratizare (ca Cehoslovacia). Aceasta certifică lecția învățată atît de comuniști cît și de adversarii lor: gradul de implicare al populației în activități particulare este în raport direct proporțional cu bunăstarea ei, iar prosperitatea economică duce obligatoriu la conștientizare politică. Dacă astăzi guvernul cehoslovac se străduiește să sprijine inițiativa particulară, iar cel român încearcă pe toate căile s-o compromită, faptul nu se datorează atît diferențelor de ideologie,

cît imposibilității de a proceda altfel în promovarea sistemului economic și politic ales. Cazul Ungariei, în care bunăstarea populației (la început o frînă în calea proliferării disidenței) a dus în timp la schimbarea de atitudine politică, nu poate fi trecut cu vederea de nici un guvern neo sau procomunist.

VII. DISTRUGEREA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI EDUCAȚIE

"Art. 35. Din școlile elementare, de specialitate, dar mai ales din licee și facultăți trebuie să fie înlăturați profesorii de valoare și cei care se bucură de popularitate în rîndul elevilor și studenților. În locul lor trebuie aduși oameni numiți de noi, avînd un nivel de pregătire slab sau mediocru. Trebuie să se anuleze modul de a trata materiile diferențiat, uniformizîndu-le artificial valoarea și ponderea; trebuie redusă cantitatea de material documentar, mai ales informațiile la zi în orice domeniu. În licee se va opri predarea limbilor latină și greacă veche, a filozofiei generale, a logicii și a geneticii. În manualele de istorie nu trebuie amintit care din domnitorii autohtoni ori din alte țări a servit sau a vrut să servească binele statului respectiv; se va insista pe răutatea și lăcomia oricărui rege, pe efectul nefast al monarhiilor și pe lupta popoarelor asuprite de clasele conducătoare. În școlile de specialitate și facultăți trebuie introdusă specializarea îngustă.

Art. 45. Trebuie făcut astfel ca în facultăți să ajungă cu prioritate sau exclusiv cei ce provin din cele mai joase categorii sociale, cei ce nu sînt interesați să se perfecționeze la un nivel înalt, ci doar să obțină o diplomă.

Art. 9. Se va urmări ca funcționarii de stat (exclusiv organele de securitate și din industria minelor) să aibă retribuții mici. Regula se va aplica în primul rînd în domeniile sănătății, justiției, învățămîntului și culturii (aici documentul găsit în Cehoslovacia adaugă **<mai puțin cadrele de conducere, alese pe baza loialității față de sistemul socialist și a mediocrității în meserie> - n.a.)".**

Anul 1989 a adus pentru țările est-europene un șoc: o dată eliberate din Gulag au realizat brusc faptul că, departe de a fi "lumea

a doua" (niște rude mai sărace ale Occidentului) erau de fapt, în domeniile științei, tehnologiei, informației, dezvoltării generale, pe același plan cu țările africane ori cu unele țări asiatice și inferioare unor state sud - ori centramericane. Și aici nu era vorba de popoare abia ieșite din epoca de piatră, ca papuașii din Noua Guinee, ci avînd tradiții culturale cu nimic mai prejos decît ale multor state din vestul Europei. Ce se întîmplase cu cehii, polonezii, ungurii, est-germanii, slovacii, bulgarii, românii, balticii și, într-o mai mică măsură, chiar cu iugoslavii? De ce erau atît de desprinși de sfîrșitul de mileniu în care trăiau, de era calculatoarelor, a geneticii, a aerospațialelor, a răsturnărilor majore în concepțiile despre trecutul, prezentul și viitorul umanității, al planetei și al universului?

La sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, Armata Roșie și NKVD-ul ocupau niște țări care încercau cu disperare să continue ceea ce nazismul și fascismul întrerupseseră atît de brutal: campania de alfabetizare și culturalizare a populației. Cu excepția Germaniei de Est și a Cehoslovaciei, state cu sistemul educațional perfect pus la punct, dar tributar pangermanismului și, respectiv, unei ciudate delăsări a spiritului pe care Hașek a biciuit-o în zadar la concetățenii săi, celelalte popoare est-europene aveau un procent de analfabeți variind între 25% din populație în cazul Ungariei și 65% în cazul Bulgariei. În Polonia, educația era mai cu seamă opera bisericii catolice; în Iugoslavia se întîlneau zone cu un înalt nivel de cultură, ca Slovenia, dar și zone cu 90% din populație analfabetă, ca Muntenegru, Macedonia și Herțegovina; în Bulgaria și România, țărănimea, clasa predominantă numeric, rămăsese în proporție de 60% analfabetă. Cauzele erau multiple și guvernele antebelice aveau o considerabilă parte de vină. Dar exista totuși, în fiecare din aceste nefericite țări un cult al educației, ai cărui slujitori erau cadrele didactice, de la umilul învățător de țară, pînă la profesorul universitar din Capitală. Și prestigiul extraordinar de care se bucurau acești dăruitori de lumină în rîndul popoarelor respective era atît de evident, încît sovieticii au fost șocați. Pentru români în special, dar și pentru oricare alți est-europeni, meseria de dascăl era ceva deasupra oricăror comentarii. La țară, învățătorii aveau un cuvînt la fel de greu ca preoții și notarii - o situație care nu existase în Rusia, nici

înainte de bolșevism, întrucît uriașele mase de mujici erau prea puțin interesate în culturalizare. În plus, țările est-europene se aflau, în momentul izbucnirii războiului, în diverse stadii de a-și dezvolta o industrie proprie. Cehoslovacia era singura cu o eficientă industrie grea și ușoară, diversificată și competitivă cu a Apusului; urma România, în plin avînt, dar cu destule lipsuri. Bulgaria rămăsese eminamente agrară, Ungaria se baza pe agricultură, comerț și meșteșugărie, Polonia și Iugoslavia căutau asiduu mijloace proprii și capital străin pentru a-și întări firavele industrii naționale. Or, pentru asta era nevoie de un sistem educațional avansat, care să permită formarea de cadre capabile să asigure funcționarea unei industrii, a unui comerț, a unei agriculturi moderne, era nevoie de cercetători și oameni de știință; și, spre sfîrșitul deceniului al treilea, chiar înaintea marii crize economice, guvernele est-europene înțeleseseră importanța învățămîntului de toate gradele. Măsurile luate au pus în funcțiune, chiar dacă deficitar și greoi la început, o mașinărie care, cu timpul ar fi putut duce la o adevărată culturalizare a maselor. Era exact ceea ce nu doreau comuniștii.

După cum stipulează art. 35, campania de demolare a sistemului educațional a început prin a distruge ceea ce era de neînlocuit: cadrele competente, care se bucurau de respect și al căror cuvînt era ascultat. Mii de învățători și profesori au fost condamnați la moarte, alte zeci de mii au fost închiși în toată Europa de Est, laolaltă cu ofițerii de carieră, preoții, doctorii, ziariștii, avocații, scriitorii, inginerii, artiștii plastici, muzicienii și cercetătorii științifici care nu vruseseră să propovăduiască ciuma roșie, așa cum o refuzaseră și pe cea brună, mai înainte. În locul lor au fost aduși analfabeți, trecuți în grabă prin "școlile populare"; ei au constituit majoritatea academicienilor, profesorilor universitari, șefilor de institute de cercetare sau de artă est-europene pînă în 1989. (Astăzi, toate țările scăpate de comunism, cu excepția României, au trecut la o drastică reconsiderare a statutului și "operei" acestor "specialiști".)

A urmat intervenția masivă a proletcultiștilor în programa analitică. În primul rînd a fost redusă la minimum predarea limbilor străine, în special engleza, franceza, italiana, spaniola, cele patru limbi de largă circulație fiind înlocuite bineînțeles cu rusa - astfel,

generații întregi de est-europeni nu au avut posibilitatea să comunice ori să afle informații din partea de lume ce conta într-adevăr. Și astăzi, polonezii, ungurii, cehii, nu știu decît germana și rusa - semnul ciocanului și nicovalei între care s-au aflat secole la rînd. Bulgarii nu cunosc decît rusa, est-germanii nici măcar atît. Iugoslavii au avut o situație specială, în afară de italiană, cunoscînd foarte bine engleza și franceza, predate intensiv în școli - dar erau singurii din lagărul socialist neocupați niciodată de ruși. Străinii veniți în 1990 în România au avut o surpriză de mari proporții constatînd cît de multe persoane cunoșteau cel puțin două limbi de circulație; însă era vorba exclusiv de tineret și de intelectualitate, marea masă a populației nevorbind corect gramatical nici măcar limba română. De aici, un acut sentiment de inferioritate și izolare, manifestat adesea la est-europeni printr-o xenofobie și un naționalism care uluiesc Occidentul, trecut de mult de aceste stadii. De altfel, sovieticii au încercat să convingă guvernele autohtone să intervină în sensul modificării, pervertirii și, unde era cazul, chiar slavonizării limbilor naționale - cazul României fiind probabil cel mai elocvent, aici întîlnindu-se o insulă de latinitate și un filooccidentalism care îl deranja la maximum pe "Marele Frate", după cum deranjase și Imperiul țarist înaintea sa.

Al doilea pas a fost ofensiva împotriva materiilor umaniste care permit formarea unei solide culturi enciclopedice - comunismul avea nevoie de **Homo habilis** și nu de **Homo sapiens**. Orele de biologie, zoologie, botanică, anatomie, geografie, geologie, astronomie, paleontologie, arheologie, istorie, filozofie, istorie a artelor, cele de limbi clasice, au fost reduse drastic, multe din aceste materii, fără de care nu se poate concepe o educație completă, modernă, fiind pur și simplu interzise. Est-europenii nu trebuiau să fie sensibili la frumos, să-și cunoască propria istorie și pe a altora, să afle cum arată planeta și universul în care trăiesc. Importante erau doar truda zilnică, de furnică, "pentru binele tuturor" și "propășirea socialismului". Est-europenii nu trebuiau să cunoască și să iubească natura, căci "Marele Frate" intenționa să le transforme țările în deșerturi poluate ori în viitoare cîmpuri de luptă în cazul unui conflict ideologic.

S-a făcut totul pentru a se falsifica istoria, în special cea a

relațiilor țărilor est-europene cu Rusia și apoi cu URSS, întotdeauna tensionate. Nu s-a dat voie să se menționeze anexările masive de teritorii aparținînd acestor state - căci URSS, în afara țărilor baltice a furat pur și simplu, prin Tratatul de Pace de la Paris, porțiuni din Germania de Est, Polonia, Cehoslovacia și România. S-a insistat pe "rolul nefast" al monarhiilor constituționale în țările balcanice, România, Iugoslavia și Bulgaria. S-a interzis menționarea victoriilor polonezilor, cehilor, românilor împotriva trupelor ruse și, mai tîrziu, sovietice; nu s-a permis nici o referire la atacul mișelesc al URSS împotriva Poloniei care, în 1939, se apăra eroic de Germania hitleristă. În general, comuniștii din țările est-europene au acceptat cu seninătate orice doleanță teritorială sovietică, oricît de absurdă ar fi fost, situație schimbată radical de guvernele alese după 1989, bineînțeles cu excepția României, al cărei actual președinte consideră ca firești anexările obținute de Stalin prin Pactul Ribbentropp-Molotov și prin Tratatul de Pace de la Paris, semnînd chiar și un tratat care le recunoaște, acceptat cu o placiditate într-adevăr mioritică de majoritatea populației.

S-a procedat la reducerea masivă a bibliografiei în orice domeniu de învățămînt, la eludarea materialului documentar aflat la dispoziție în țările respective și, mai ales, la blocarea accesului la informațiile de ultimă oră, intenționîndu-se astfel nu numai izolarea popoarelor est-europene, dar și deculturalizarea lor. S-a insistat în mod special asupra "creației de masă", depreciindu-se statutul creatorului de artă, al cercetătorului și al omului de știință, pînă la a fi contestată însăși rațiunea lor de a exista, cazul României, cu faimosul său "Festival național al muncii și creației", atingînd culmi ale stupidității nici măcar imaginate de Orwell, Kafka ori Bulgakov. S-a creat impresia că intelectualitatea este un lux inutil, că umanismul nu-și are rostul în societatea industrializată a viitorului - cu efectul de bumerang că, în țările est-europene, cercetarea științifică, lăsată pe mîna absolvenților unor facultăți strict specializate, care nu cunoșteau nici o limbă străină și care, oricum, nu aveau șanse de documentare, a rămas în urma celei occidentale, împlinindu-se astfel dorința sovieticilor de a stopa evoluția statelor clientelare pentru a le putea domina mai ușor. În sfîrșit, au fost desființate

majoritatea facultăților și liceelor umaniste, înlocuite cu institute tehnice și licee industriale, mai curînd centre de coordonare a muncii patriotice (= gratuite) în industrie și agricultură, decît locuri de educație. (În România se ajunsese la situația incredibilă ca timpul afectat diverselor "activități productive" să-l depășească pe cel în care se desfășura procesul de învățămînt propriu-zis.)

Apoi, în mod paradoxal, societatea comunistă a trecut la ... formarea elitelor (accentuîndu-și polarizarea internă, însoțită de o inevitabilă ură de clasă) prin limitarea accesului tinerilor la învățămîntul superior. Grav este nu numai faptul că îngrădirea liberului acces la o formă sau alta de studii încalcă drepturile omului, dar și acela că orice societate ce se lipsește de factorul activ al progresului său (intelectualitatea) este condamnată la stagnare și la dispariție. Or, România, spre exemplu, era o excepție chiar și în rîndul țărilor est-europene, în anul 1989 fiind statul cu cel mai mic număr de studenți (raportat la totalul populației) din întreaga Europă și plasîndu-se pe locul 78 în lume, după Algeria. În plus, România a fost **singura țară de pe glob** în care numărul de studenți s-a diminuat continuu începînd din 1974 (autoritățile comuniste insistînd asupra gratuității învățămîntului de toate gradele, dar "uitînd", convenabil, interdicțiile tot mai numeroase pe care le ridicau în calea celor ce doreau să urmeze cursurile învățămîntului secundar și superior).

Ceea ce nu garanta neapărat calitatea puținilor "aleși". O probează art. 45, un splendid exemplu de cinism tipic comunismului, care nu necesită multe comentarii. El explică laconic dar foarte clar de ce o considerabilă parte a generațiilor succesive ale așa-numiților "intelectuali de diplomă" au votat în 1990 cu partidele neocomuniste, procomuniste sau comuniste: frica de o lume în care se impun și sînt plătite competența, talentul, inteligența, inventivitatea și nu o bucată de hîrtie poate fi mai teribilă decît prezența tancurilor pe străzi.

Art. 9 aduce un ultim corectiv la ceea ce mai fusese scăpat din vedere. Alături de medici, juriști și oameni de cultură, cadrele didactice se numărau printre cei mai prost plătiți funcționari de stat din țările comuniste. Fenomenul ducea la umilirea și, uneori, la o

inevitabilă corupere a corpului profesoral, ceea ce convenea de minune sovieticilor, deoarece diminua considerabil prestigiul de care se bucura această categorie socială în rîndul maselor. În plus, meseria de dascăl, cerînd prin definiție răbdare și sacrificiu poate cu greu fi făcută în condiții de mizerie și umilință. Spre cinstea lor, nu puțini au fost profesorii est-europeni din învățămîntul de toate gradele care și-au continuat eforturile de a educa generațiile tinere în spiritul adevărului, ba chiar al rezistenței față de comunism - și rezultatele s-au văzut în 1989, cînd principala forța motrice a revoltelor populare au fost tinerii.

VIII. DESFIINȚAREA SISTEMULUI POLITIC PLURIPARTIT

"Art. 5. Trebuie rapid realizată unificarea tuturor partidelor neinterzise încă, într-unul singur, ale cărui funcții-cheie să fie ocupate de oamenii serviciilor noastre secrete.

Art. 6. Trebuie unificate rapid toate organizațiile de tineret. De la nivel de organizație locală în sus, funcțiile de răspundere trebuie repartizate exclusiv celor desemnați de serviciile noastre secrete."

Una dintre noțiunile caracteristice comunismului, un pleonasm care ar fi hilar dacă nu s-ar fi dovedit tragic, este așa-numita "democrație populară". În orînduirea comunistă toată lumea are drept de vot, putînd alege un unic candidat impus de un unic partid, desigur cel comunist. Orice om își poate exprima liber opiniile, atîta vreme cît ele coincid cu ale partidului. Fiecare cetățean este liber să facă tot ce vrea, dacă actele sale duc la propășirea socialismului și își poate trăi viața așa cum dorește dacă este un sclav necondiționat al sistemului. Oamenii au toate drepturile și libertățile (religioase, democratice etc.) care convin statului roșu totalitar. Problemele cetățeanului încep în momentul cînd opiniile și interesele sale nu mai coincid cu ale partidului - peste noapte, persoana respectivă devine "dușmanul de moarte al poporului". Și un dușman trebuie "zdrobit": prin orice mijloace, pe orice căi. Nimic nu este prea mult, prea josnic, prea ridicol pentru sfînta mînie proletară a... nomenclaturii.

În anii de început ai domniei lor, sovieticii și comuniștii autohtoni trebuiau să compromită și, în cazul în care metoda se dovedea ineficientă, să elimine prin forță însăși noțiunile de sistem pluripartit, de democrație, din mintea est-europenilor. Misiunea nu era ușoară, dar nici foarte grea. Est-germanii erau mai obișnuiți cu dictatura decît cu democrația, "Republica de la Weimar" nefiind decît un intermezzo între guvernele de fier care conduseseră statul german de la unificarea sa. Polonezii ieșiseră, după aproape trei secole de ocupație străină, direct într-o "Republică a coloneilor", condusă de dictatori, fie ei populari ca Pilsudski sau aristocrați ca Beck. Cehoslovacia era singura republică parlamentară adevărată, popoarele ceh și slovac avînd gustul acestei democrații, dar fiind cam ezitante în a o apăra. În sud, cele trei monarhii constituționale, Iugoslavia, România și Bulgaria aveau în urmă doar cîteva decenii de regim parlamentar și abia începeau să priceapă sistemul și rostul democrației. Pe jumătate analfabete și intrînd în istoria modernă mai tîrziu decît restul Europei, popoarele balcanice mai erau încă tributare mitului charismatic, specific feudalismului și simțeau nevoia unui iluminat, nu a unei echipe de competențe care le-ar fi putut scoate din mizerie. Or, în aceste condiții, sovieticii nu au întîmpinat dificultățile insurmontabile cu care s-ar fi ciocnit în cazul unui popor occidental, avînd exercițiul democrației.

Exista totuși o opoziție din partea est-europenilor, fie și doar din motive naționaliste ori religioase. Existau partide politice (unele cu tradiție, altele abia incipiente) și, mai ales, existau **personalități** politice, nume cunoscute de popoarele respective, uneori chiar adulate. NKVD-ul știa foarte bine că, în mai toate țările est-europene, comuniștii nu erau o minoritate ci, pur și simplu nu contau ca partid politic. În Polonia, Iugoslavia, Albania și România, țări mai mult sau mai puțin agrare, comuniștii nu reprezentau nici măcar o fracțiune infimă din populație (listele cu membrii partidului comunist român, trimise în 1939 de conducătorii acestui partid lui Stalin cuprindeau cîteva sute de nume la o țară cu aproape 18 milioane de locuitori!). În Bulgaria, comuniștii avuseseră o activitate mai bogată, organizînd chiar și o răscoală în 1924, dar acolo bolșevismul se confunda cu rusofilia. În Cehoslovacia exista un partid comunist, a

cărui agitație printre muncitorii din industria grea nu dusese la rezultatele scontate și care încercase adesea să se alieze cu social-democrații de stînga, dar fără succese durabile. Paradoxal, cel mai puternic curent procomunist se manifesta în Germania de Est, unde în afara vechilor membri, în partid au intrat masiv naziștii dornici să-și ascundă trecutul. În general însă, în cadrul unor alegeri libere, comuniștii nu ar fi obținut nici măcar numărul de voturi necesar reprezentării în Parlament și asta nicăieri în Europa. (Chiar în Iugoslavia, unde comunismul începuse să se confunde cu personalitatea charismatică a lui Tito și cu glorioasa luptă antinazistă, rezultatul unor alegeri democratice nu i-ar fi fost favorabil cu certitudine decît în Serbia, unde, ca și astăzi, căpătase o tentă puternic naționalistă.)

Și atunci, comuniștii est-europeni au apelat la metoda camuflajului. Au apărut: Frontul Democratic în Albania, cîștigînd alegerile cu 93,18% din voturi, la 02.12.1945; Frontul Patriei în Bulgaria, cîștigînd alegerile cu 88,2% din voturi la 18.11.1945; Frontul Național Reînnoit, în Cehoslovacia, cîștigînd alegerile cu 87,12% din voturi la 30.05.1948; Frontul Popular în Iugoslavia, cîștigînd alegerile cu aproape 80% din voturi, la 11.11.1945; Blocul Partidelor Democratice în Polonia, cîștigînd alegerile cu peste 85% din voturi la 19.01.1947. În Germania de Est se înființează, la 14.07.1945, Blocul Partidelor Antifasciste și Democratice, transformat la 21-22.04.1946 în Partidul Socialist Unit din Germania, care constituie la 26.06.1950 Frontul Național al Germaniei Democratice, organizație ce cîștigă alegerile la 15.10.1950, cu 99,7% din voturi; în România se constituie, la 12.10.1944, Frontul Național Democrat, care se transformă în Blocul Partidelor Democratice la 17.05.1946 și cîștigă alegerile din 19.11.1946 cu 76,6% din voturi; ulterior, BPD candidează la "alegerile" din 27.02.1948 sub numele de Frontul Democrației Populare și cîștigă cu aproape 98% din voturi; în sfîrșit, în Ungaria se înființează, la 05.03.1946, Blocul de Stînga, transformat ulterior în Frontul Popular și care cîștigă alegerile din 15.05.1949 cu aproape 80% din voturi.

În toate aliațele electorale menționate mai sus intrau, alături de comuniști și sub conducerea lor, diverse partide de mică impor-

tanță (în general de stînga, dar și populiste), organizații de tineret clientelare comuniștilor autohtoni ori sovieticilor, organizații procomuniste din cadrul minorităților naționale, ba chiar și aripi de stînga, "disidente", din partidele de tradiție sau "organizații culturale progresiste" conduse de intelectuali rataţi și oportuniști. Fapt este că acest amalgam convenea de minune (în etapa respectivă) comuniștilor, întrucît crea impresia unui sprijin larg al populației și legaliza falsurile electorale grosolane și alegerile organizate în prezența tancurilor sovietice (cu excepția Iugoslaviei și a Albaniei). Falsuri pentru că, în pofida cvasiimposibilității opoziției democratice de a-și desfășura campania electorală și a intervenției deschise a Armatei Roșii și a NKVD-ului ori de cîte ori era nevoie, "frondurile" și "blocurile" stîngii au suferit înfrîngeri usturătoare, cum a fost cazul României în 1946 (cînd a fost nevoie să se înlocuiască trei sferturi din urne cu altele, pregătite dinainte, pentru că populația votase în proporție de 80% cu partidele istorice).

Odată depășită etapa de început, odată proclamate republicile populare, democrate etc. comuniștii autohtoni (lucrînd pentru NKVD, așa cum stipulau articolele 5 și 6) s-au debarasat rapid de lestul organizațiilor parazitare, înghițindu-le sau deființîndu-le, principiul partidului unic nefiind pus în discuție în nici una din țările est-europene.

În următorii 45 de ani, opoziția politică a fost inexistentă în aceste state, fiind suplinită, abia în ultimul deceniu prin activitatea unor organizații sindicale (cazul Poloniei) sau mișcări civice și intelectuale (cazul Cehoslovaciei). Aceste forme noi de opoziție aveau un răsunet mai mare sau mai mic, dar erau prezente în toate țările est-europene cu excepția României și a Albaniei. Rolul lor în schimbările care au avut loc în 1989 s-a dovedit esențial în Polonia, dar s-a diluat din ce în ce mai mult în cazurile Cehoslovaciei, Ungariei, Germaniei de Est, Bulgariei și Iugoslaviei unde meritul a fost mai curînd al străzii (indiferent de părerile cu privire la spontaneitatea revoltelor sau nemulțumirilor populare).

A venit însă, după demonstrații și "revoluții", mai mult sau mai puțin sîngeroase, mai mult sau mai puțin înecate în ceață, vremea alegerilor. În unele state a existat un oarecare timp pentru pregătirea

lor (cazul Ungariei); în altele, guvernele tranzitorii neocomuniste le-au grăbit din răsputeri (România, Albania). Important este faptul că, în timp ce forțele democratice din Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, RDG și Bulgaria se prezentau la alegeri unite și având un nume nou, care nu amintea de greșelile unor partide cu prestigiu antebelic, în Iugoslavia și mai ales în România, opoziția s-a dovedit incapabilă să învețe lecția istoriei. Dacă, de bine de rău, în Iugoslavia, forțele democratice au cîștigat alegerile în unele republici asta s-a datorat nivelului înalt de cultură (și implicit de conștiință politică) al popoarelor respective și, nu în ultimul rînd, luptei lor împotriva hegemoniei sîrbe în cadrul federației. Nu a surprins faptul că în Ungaria, Cehia, Polonia, RDG, Slovenia și Croația, comuniștii au suferit înfrîngeri usturătoare, nerecuperînd decît voturile foștilor activiști și securiști; nu a surprins că în Bulgaria și Bosnia-Herțegovina a fost nevoie de falsificări grosolane și de o campanie de intimidări de o extremă duritate pentru ca partidele comuniste să obțină, la limită, o victorie care n-a putut dura nici cîteva luni sub valul contestărilor. Pe de altă parte, n-a surprins că în Serbia și Muntenegru, comuniștii au cîștigat detașat, în fața unei opoziții dezorientate și slabe. Uluitoare (și semnificative) au fost însă rezultatele din Albania și România.

În Albania, după 45 de ani de stalinism pur și dur, aplicat unei țări abia ieșită din feudalism la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, opoziția n-a avut decît trei luni la dispoziție pentru a-și face cunoscută prezența și asta în condițiile unei televiziuni și unei prese total aservite puterii și ale lipsei mijloacelor de comunicații (Albania posedă cele mai puține posturi telefonice, automobile personale, aparate de radio și TV și publicații raportate la populație, din întreaga Europă). Cu toate acestea, opoziția a cîștigat, chiar și după falsurile electorale constatate, o treime din voturi în Parlament (cvasitotalitatea voturilor din marile orașe) și cursa pentru funcția prezidențială. Surpriza a fost cu atît mai mare cu cît intelectualitatea albaneză este foarte redusă numeric și extrem de timorată, clerul a fost aproape decimat, țăranii sînt într-o stare de incultură și pauperizare de-a dreptul dramatică - forțele progresiste s-au dovedit în acest caz a fi muncitorii (în special cei tineri) și studenții. (Iar această

opoziție, neexperimentată și lipsită de mijloace financiare și de propagandă a reușit, la scurt timp după alegeri să organizeze greve generale ce au dus la căderea guvernului comunist care sabota procesul de reforme.)

La rîndul ei, România reprezintă un caz unic în estul Europei. Aici au apărut aproape 200 de partide care mai de care mai fantomatice și mai hilare! Cel de guvernămînt, Frontul Salvării Naționale, s-a bucurat, la apariție, de sprijinul aparatului birocratic, al garniturii a doua a nomenclaturii, al unei masive părți din funcționărimea de stat, inutilă și incompetentă, și, mai ales, al securității "recuperate", al miliției și al ofițerimii superioare din armată; în plus, el a reușit să convingă categoria socială majoritară din societatea română, muncitorimea, că îi va conserva structura, unitatea, statutul și privilegiile. Ca atare, FSN-ul a obținut aproximativ 92% din voturile exprimate de alegătorii de naționalitate română (cei aparținînd minorităților ieșind din discuție, întrucît pentru ei conta problema națională și nu disputa pro sau contra comunism). Restul de 8% din voturi se împarte între singurele formațiuni politice cu adevărat serioase (și de opoziție), alese în Parlamentul României: Partidul Național Liberal, Partidul Național Țărănesc Creștin și Democrat și Partidul Social Democrat, toate partide istorice de tradiție în România și a căror înfrîngere a fost cu atît mai umilitoare, cu cît, în 1946, în profida prezenței tancurilor sovietice, ele administraseră o lecție de neuitat comuniștilor. 44 de ani mai tîrziu, după cea mai sîngeroasă revoltă din Est împotriva ciumei roșii, poporul român o alegea din nou, liber și nesilit de nimeni, spre uimirea lumii întregi. Și nu atît victoria neocomunismului a surprins, cît imensa majoritate care l-a dorit (cazurile de falsificare, inerente și datorate mai curînd funcționarilor zeloși decît unui scenariu bine pregătit, nu au influențat prea mult rezultatul final); devenea astfel evident că art. 5 operase perfect în România. Trebuie remarcat în plus faptul că România rămîne singurul stat est-european unde opoziția, fie ea parlamentară sau extraparlamentară, nu reușise nici la un an de la alegeri să se unească și să desemneze personalități care să constituie un simbol pentru o populație atît de sensibilă la mitul charismatic. Evenimentele ulterioare, convenția dintre partidele istorice, de a

prezenta liste comune de candidați la următoarele alegeri, precum și apariția Alianței Civice și a partidului său, mișcări eminamente intelectuale, sînt absolut insuficiente; ezitările și politica adesea ciudată a unora dintre liderii opoziției și, mai ales, carențele în sistemul de propagandă și de implantare a ideilor democratice în afara marilor orașe, rămîn handicapuri care nu lasă vreo șansă de succes în fața excelent organizatelor partide neocomuniste. Chiar și în condițiile pierderii de capital politic de către partidul aflat la putere datorită haosului economic și social în care afundă tot mai mult România, chiar în condițiile luptei deschise dintre cele trei curente ce se manifestă în FSN (naționalist, comunist și neocomunist) opoziția democratică nu cîștigă aproape nimic. Majoritatea populației care și-a văzut înșelate speranțele puse în guvernarea neocomunistă se îndreaptă spre noile partide și organizații populiste, naționaliste, de extremă dreaptă și extremă stîngă (fapt caracteristic perioadelor tulburi din istoria oricărui popor lipsit de cultură și de discernămînt politic și economic). Or, aceste formațiuni eminamente demagogice și fără un program coerent, demn de luat în seamă se pot alia foarte ușor, fiind deci posibilă venirea lor la putere (fie și pentru o perioadă scurtă), cu toată izolarea și degringolada pe care le-ar aduce țării o asemenea perspectivă. Responsabilitatea pentru o catastrofă de acest gen s-ar împărți între partidul de guvernămînt (hotărît mai curînd să machieze comunismul prin balcanizare decît să renunțe la el), opoziția democrată, care nu a fost capabilă să învețe lecția unității și masa alegătorilor, cea mai amorfă și mai placidă din tot Estul european. Este greu de înțeles apatia cu care populația României a suportat și suportă șocuri ca scumpirile absolut nejustificate, urmate de scăderea vertiginoasă a nivelului de trai și de inflația galopantă, semnarea tratatului de "amiciție" cu (fosta) URSS și recuncașterea implicită a anexiunilor teritoriale efectuate prin forță de către sovietici, legile scandaloase în domeniul proprietății și a siguranței statului, o Constituție cu lacune periculoase, politica economică dezastruoasă a guvernului, comportamentul rușinos al cvasitotalității "aleșilor" din primul parlament postcomunist, precum și venalitatea, unică în lume, a aparatului birocratic. Este de neiertat pasivitatea sau chiar adversitatea majorității popu-

lației române de ambele părți ale Prutului pentru problema Unirii, nereceptarea faptului că, în august 1991, s-a pierdut o șansă istorică. Poate că această lipsă de reacție se datorează iluziei că afectate vor fi mai ales generațiile următoare; poate se datorează lipsei de exercițiu democratic. În orice caz, ea își pune amprenta pe viitorul României și Istoria nu-i va putea absolvi de vină pe cei responsabili (oricîte motivații, scuze și circumstanțe atenuante le-ar găsi).

IX. ELIMINAREA OPOZANȚILOR POLITICI

"Art. 40. Trebuie ca reprezentanții opoziției politice să fie închiși. Se va încerca prin toate metodele racolarea acelor opozanți care se bucură de prestigiu în rîndul populației autohtone. Dacă nu cedează trebuie compromiși prin campanii de denigrare. Ulterior se va proceda la lichidarea lor cu ajutorul < întîmplărilor neprevăzute> sau la arestarea și condamnarea sub acuzația de crime și delicte de drept comun. Numai în cazuri cu totul speciale se admit procese politice (care vor fi ținute sub acuzația de <trădare a poporului>).

Art. 41. Trebuie împiedicată cu orice preț reabilitarea celor condamnați în procese politice. Dacă această reabilitare devine inevitabilă, este admisă numai cu condiția ca respectivul caz să fie considerat o eroare judiciară. Condamnatul va fi grațiat, nu va avea loc reluarea procesului, iar completul de judecată care a comis <eroarea> nu va fi pus sub acuzație."

Un spectacol scabros, specific anului 1990, l-a constituit în Europa de Est nu atît disperata luptă pentru supraviețuire a partidelor comuniste, cît metodele și argumentele lor, mai noi sau mai vechi. Printre cele favorite se numără denigrarea opoziției, în special a personalităților reprezentative, dar și a unor întregi categorii ce constituie un real pericol pentru ciuma roșie (cum ar fi tineretul și intelectualii). Campaniile de denigrare s-au remarcat prin violență și josnicie în toate țările de Est, dar au atins apogeul, cum era și firesc, în cele cu nivel de cultură foarte scăzut. În cazul României, aceste campanii au frizat adesea ridicolul, dovedindu-și însă eficiența, mai ales că s-au îmbinat cu acțiuni de proslăvire a liderilor

majorității, excelent concepute pentru a penetra într-o populație sensibilizată favorabil după decenii întregi de cult al personalității. Mai grave s-au dovedit campaniile de învrăjbire a categoriilor sociale și a generațiilor. Și din nou, România a constituit un caz aparte. În nici o altă țară din Est nu s-a strigat în stradă "Moarte intelectualilor", "Moarte studenților", "Noi muncim, nu gîndim". În nici o altă țară din Est, murdăria deversată zilnic de mass-media oficială asupra opoziției nu a fost mai abundentă, mai abjectă. Și rezultatul s-a văzut în iunie 1990, în timpul celei de-a treia "Mineriade". Căci, cu toate încercările ulterioare de a fi absolviți de vină principalii protagoniști (invocîndu-se scuza dezinformării, manipulării, a psihologiei proprii minerilor, ba mergînd pînă la a se afirma că, de fapt, batalioanele de șoc care au năpădit Capitala nici nu au fost alcătuite din mineri), cei care s-au aflat pe străzile Bucureștiului în acele zile tragice nu pot uita sălbăticia cu care nu doar oamenii Securității (pentru prima oară în minoritate), ci mai ales minerii și o parte a populației au acționat "pentru binele poporului".

Cum s-a ajuns la așa ceva? Rădăcinile răului sînt foarte vechi. Art. 40 și 41 constituie doar o parte dintre ele, dar nu trebuie subestimate. Pentru un intelectual, o campanie de denigrare a unei personalități, a unei epoci, a unor valori umane universal valabile poate părea ridicolă. Însă regimurile totalitare cunosc un fapt pe care democrațiile nu par să-l învețe niciodată: o propagandă simplă, pe înțelesul tuturor și repetată suficient de des, izbutește, dacă nu să convingă, măcar să se imprime în subconștientul maselor. Era regula de aur a lui Goebbels, a fost a lui Stalin, a fost a lui Ceaușescu. Și nu se poate spune că nu a dat rezultate superioare celor scontate de promotorii săi. În anul de grație 1991, într-o țară europeană (România), într-una asiatică (China) ori arabă (Irak), s-au găsit milioane de oameni destul de creduli ca să sufere privațiuni cumplite pentru că s-au lăsat înșelați de o propagandă ce putea fi respinsă de o logică elementară.

Falsificarea istoriei, îmbinată cu denigrarea marilor valori și personalități politice și culturale a facilitat acceptul tacit al populației la deportările și crimele contra umanității, care au avut loc timp de peste patru decenii în estul Europei. Ulterior s-a ajuns chiar

la apariția unui fenomen de negare a ororilor comunismului, fie din cauza sentimentului de culpabilitate prin inacțiune sau complicitate, fie datorită unei subtile inoculări a pseudovalorilor și pseudoadevărurilor sistemului. Fenomenul s-a manifestat identic la germanii care trăiseră în nazism. El se propagă în timp ca undele unui seism, și ajunge destul de departe pentru a otrăvi optica și conștiințele generațiilor ulterioare celor în cauză. Este un alt adevăr binecunoscut de regimurile totalitare.

Cel mai nerușinat argument al partidelor comuniste din Est pentru a li se permite supraviețuirea derivă tocmai din valorile democrației: pluripartitismul, dreptul oricărui partid de a exista și de a-și face cunoscută ideologia. Dar asta vine în contradicție cu ceea ce face orice partid comunist, care, ajuns la putere, le va interzice imediat pe celelalte. De dreptul de a exista se pot bucura partidele care acceptă sistemul parlamentar pluripartit, nu și cele comuniste, naziste, fasciste, adepte ale guvernării totalitare. Și dacă, din fericire, occidentalii nu agreează asemenea formațiuni politice extremiste, fie ele de dreapta sau de stînga, după cum s-a văzut în ultimele decenii, cînd nici un partid comunist, neofascist sau neonazist nu a putut cîștiga alegerile în vreo țară din Europa de Vest, în schimb, în Europa de Est, partidele comuniste ar trebui interzise prin noile constituții democratice, la fel ca acelea de extremă dreaptă. Și asta nu numai în virtutea dreptului popoarelor de a pedepsi crimele împotriva umanității înfăptuite cu atîta sînge rece de comuniști, dar și pentru a proteja generațiile viitoare de un flagel asemănător. Căci nici astăzi comunismul nu este privit la fel ca nazismul, deși a făcut mai multe victime, a distrus mai multe generații. Destui intelectuali din Occident cred că pot jongla cu cuvinte și noțiuni filosofice în fața ciumei roșii; destui muncitori văd în egalitarism panaceul universal al relelor societății. Nici unii, nici alții nu înțeleg ce înseamnă cu adevărat să trăiești în lagărul de concentrare al egalitarismului roșu sau brun. Nici unii, nici alții nu pot pricepe ce înseamnă să nu fii decît o entitate minusculă, repetabilă la infinit, o piuliță într-un imens angrenaj care nu trebuie să se oprească vreodată din mers. Nici un occidental nu știe ce este frica de a gîndi, de a trăi.

De altfel, conștiente de pericolul care planează asupra lor, partidele

comuniste, procomuniste ori neocomuniste din întreaga Europă de Est și-au schimbat rapid titulaturile în "socialiste", "ale muncii", "populare" etc. (cu excepția, din nou, a României, unde există un partid comunist, chiar după interzicerea sa în țara care i-a dat naștere, Rusia). Ciudată derogare de la regulile luptei de clasă, ca și rapida convertire la sistemul parlamentar, după un secol și jumătate de puritate revoluționară marxistă! Dar de înțeles. Căci nu partidele trebuie salvate, ci nomenclatura, la ordinul căreia organele de represiune au arestat, torturat, asasinat și deportat decenii la rînd, conform indicațiilor articolului 40 și avînd siguranța de a nu fi trase vreodată la răspundere, după cum stipulează clar art. 41. De fapt, între 1945 și 1965 s-au aplicat prea puțin unele prevederi din art. 40. Procesele erau politice, chiar dacă nu întotdeauna publice și oamenii erau acuzați de "trădare față de **patrie** și **popor**" (asimilate **sistemului** și **nomenclaturii**). Abia după stingerea perioadei de avînt revoluționar primitiv și trecerea la "rafinamentul" dictatorilor dinastici, de tip Honecker sau Ceaușescu, disidenții au început să fie condamnați pentru delicte de drept comun înscenate, internați în spitale de psihiatrie sau asasinați prin înscenarea de accidente. În schimb, art. 41 a fost aplicat cu strictețe, chiar în perioadele de trecere de la o dictatură personală la alta, cînd, pentru a cîștiga popularitate, noul lider comunist grația deținuții politici supraviețuitori - nici unul nu a fost însă reabilitat vreodată, cu atît mai puțin nu s-a pus problema reluării procesului. Pentru că, vrînd-nevrînd, sistemul, comunismul însuși, ar fi trebuit condamnate și nu doar un oarecare complet de judecată.

X. INTANGIBILITATEA NOMENCLATURII DE PARTID ȘI DE STAT

"Art. 42. Se interzice judecarea sau chiar criticarea publică a conducătorilor numiți de partid și care s-au dovedit incompetenți sau corupți, indiferent ce pierderi economice și nemulțumiri ale populației ar rezulta de pe urma activității respectivilor. În cazurile de notorietate publică, respectivii vor fi rechemați sau eliberați din funcții, fiind numiți în poziții similare sau superioare. În cel mai rău caz vor fi numiți în funcții onorifice, constituind o rezervă de cadre pentru rotațiile și schimbările ulterioare.

Art. 43. Persoanele cu poziţii de conducere, care s-au abătut de la linia partidului sau critică sistemul vor fi imediat arestate sub acuzaţia de atitudine antipopulară, antipatriotică, antisocialistă. Dacă este vorba de critici de specialitate, întemeiate, se va lansa acuzaţia de subminare a economiei naţionale. Procesele vor fi publice şi larg popularizate, întrucît asta atrage simpatia maselor populare, dovedind că sistemul nu ezită să schimbe factorii decizionali care greşesc. Se va urmări astfel eliminarea din cadrul armatei, al ministerelor, al învăţămîntului, al sănătăţii şi al unor servicii importante, a tuturor oamenilor nenumiţi de către partid sau de către serviciile noastre secrete."

Spre deosebire de opozanţii politici, cadrele partidelor comuniste deveniseră absolut intangibile în Europa de Est. Fie că era vorba de un secretar de partid care provoca o catastrofă prin despădurirea unei întregi regiuni, de un director de spital totalmente incompetent profesional, fapt ce ducea la moartea unui număr oarecare de pacienţi, de un ofiţer superior din cauza căruia se pierdeau vieţi omeneşti şi tehnică de luptă în timpul manevrelor sau, pur şi simplu, de un nomenclaturist mărunt, care îşi siluia secretara ori pretindea mită în văzul lumii, nimeni nu părea să observe ceva. Miniştri ce ruinau industria şi agricultura nu numai în baza ordinelor primite ci şi aducîndu-şi un inestimabil aport personal, "academicienii" şi "oamenii de ştiinţă" care nici nu-şi puteau silabisi titlurile dar pretindeau să revoluţioneze ştiinţa şi tehnica mondială, "diplomaţi" şi "oameni de cultură" analfabeţi, devenind repede subiectele predilecte ale caricaturiştilor şi reporterilor de senzaţie din ţările civilizate, minusculi dictatori locali, plini de emfază proletară în aceeaşi măsură în care erau deficitari de materie cenuşie, birocraţi şi funcţionari scandalos de veroşi, toţi puteau fi siguri de protecţia sistemului comunist, atîta vreme cît îl serveau cu obedienţă. "În cel mai rău caz", după cum stipula art. 42, avea loc "comedia rocadelor": de la agricultură la cultură, de la metalurgie la învăţămînt, de la turism la cinematografie. Căci cadrele de partid se pricepeau la orice, erau "competente" în toate domeniile.

În schimb, cei care nu conveneau partidului, fie ei chirurgi, aviatori, juriști, actori, muzicieni, economiști, profesori universitari,

istorici, cercetători științifici sau arhitecți, dacă fuseseră uitați în funcțiile de conducere și după venirea comuniștilor la putere, erau vînați cu asiduitate. Nimeni și nimic nu trebuia să stea în calea construirii socialismului: nici logica, nici bunul simț, nici competența, nici măcar dezastrul evident spre care se îndreptau cu ochii închiși și în ritm de "hei-rup" est-europenii. Motiv de jubilare pentru NKVD și comuniștii autohtoni - popoarele pauperizate sînt atît de ușor de condus... Și, prin art. 43 s-a avut în vedere permanent eliminarea ultimelor obstacole din calea desăvîrșirii mizeriei, ignoranței și lipsei de speranță în care se zbăteau țările din Gulagul comunist - distrugerea fizică și psihologică a personalităților ce s-ar fi putut opune aberațiilor unui sistem totalitar promotor al prostiei și incompetenței.

XI. ORGANIZAREA HAOSULUI ADMINISTRATIV ȘI A BIROCRAȚIEI

"Art. 14. Trebuie avut în vedere ca întotdeauna ordinele, hotărîrile - cu caracter juridic, economic, organizatoric etc. - să fie nepunctuale.

Art. 15. Trebuie ca deciziile importante să fie discutate concomitent de mai multe comisii, oficii și instituții; nici una dintre ele să nu poată hotărî însă, fără a se consulta cu toate celelalte.

Art. 32. Trebuie extinsă birocrația de stat în cel mai înalt grad și în toate domeniile. Pentru opinia publică, va fi admisă criticarea în ședințe și chiar în presă a organelor birocratice, dar nu se va admite scăderea numerică a personalului și nici funcționarea normală a aparatului birocratic.

Art. 44. Se va căuta ca specialiștii din toate domeniile, care ocupă încă funcții de conducere, indiferent cît de minore, să fie înlocuiți cu muncitori, de preferință necalificați sau slab pregătiți profesional".

O formă excelentă de a controla și în același timp de a frînge orice avînt al unui popor este birocrația. Faptul a fost dovedit adesea în istorie, iar Imperiul țarist rămîne unul dintre cele mai birocratice state care au existat vreodată. Bolșevismul a înlocuit vechile cadre

și titulaturi, dar nu s-a atins de structura giganticului aparat administrativ moștenit, deși ineficiența acestuia era recunoscută de un secol. Pentru comunism, deficiențele sistemului nu-i egalau nici pe departe avantajele: confruntat la începuturile existenței sale cu grave probleme interne, Imperiul sovietic nu-și propunea în mod serios expansiunea dincolo de hotarele moștenite de la Romanovi - or, dacă birocrația se dovedise o carență fatală în cazul aventurilor externe ale Rusiei (războiul ruso-japonez, primul război mondial), în schimb ea era un instrument ideal pentru a ține în chingi atît propria populație, cît și popoarele Gulagului, prea puțin convinse de binefacerile ciumei roșii. Căci "organele birocratice" reprezintă, alături de nomenclatura de partid și de securitate, trepiedul ce ține loc de piedestal oricărei dictaturi. Inutili și incompetenți, funcționarii plasați în posturi și instituții care nu fac decît să complice un sistem și așa greoi, depind exclusiv de statul dictatorial, care-i ocrotește, le creează privilegii, ba chiar le dă sentimentul puterii. Și astfel, într-o dictatură nu există niciodată un singur dictator ci o puzderie de sosii mai mărunte ale acestuia, străduindu-se din răsputeri să-l imite și să le facă viața imposibilă cetățenilor obișnuiți.

Nazismul, fascismul și comunismul au purtat birocrația pe culmi niciciînd atinse pînă atunci - absurdul, grotescul articolelor 14 și 15 nu au nevoie de comentarii și au dus la pieirea statului nazist. În ceea ce-i privește pe sovietici, cînd s-au gîndit să se lanseze în aventuri externe, aparatul birocratic a provocat, alături de stupiditatea nomenclaturii și a ofițerilor superiori, usturătoarele înfrîngeri din războiul cu Finlanda. Căci, dacă generalii sovietici cereau cu predilecție trupe de cavalerie ca să atace excelentele fortificații finlandeze, în schimb, birocrația din țară nici nu se gîndea să trimită echipament de iarnă trupelor ce luptau în condiții aproape polare. În timpul ofensivei germane din 1941, aparatul birocratic și-a adus contribuția din plin la dezastrul Armatei Roșii și al economiei de război sovietice (fără să poată însă egala imensele gafe tactice și strategice comise de "părintele popoarelor"). Odată terminat războiul, NKVD-ul, săturîndu-se de ridicolul cu care birocrația sovietică acoperea "primul stat al muncitorilor și țăranilor" a căutat să-i controleze proliferarea în

URSS și, în același timp, s-o exporte în țările vasale, cu intenția de a le implanta o tumoare malignă, după cum arată art. 32.

Pentru desăvîrșirea haosului administrativ și al economiei mai era nevoie însă și de prevederile art. 44. Faptul că ucazurile guvernamentale nu veneau cînd erau necesare ci după un calendar de nimeni înțeles, faptul că birocrația se extinsese în industrie, agricultură, servicii, comerț, administrație, sănătate, cultură, învățămînt, armată, justiție, cercetare științifică, pînă la a le priva de orice șansă de funcționare normală nu era de ajuns. Trebuia ca la conducerea instituțiilor, întreprinderilor, serviciilor de orice fel să se afle clasa majoritară în societatea socialistă: muncitorimea. Și nu oricum, ci reprezentată de "crema" sa - incompetenții care să știe că-și datorează poziția sistemului și să fie gata să-l servească orbește. Dintre ei s-au recrutat generațiile ulterioare, succesive, de "specialiști" ce au dus statele Europei de Est exact acolo unde doriseră NKVD-ul și Stalin: într-un haos din care le vor trebui, probabil, tot atîția ani să iasă cîți au trăit sub ocupația comunismului sovietic și autohton. Căci în nebunia lui, Stalin avea momente de luciditate cînd judeca mai înțelept decît cei ce-l proslăveau și înțelesese că, după un număr oarecare de decenii, țările satelite europene s-ar putea desprinde de "Marele Frate". Acesta a fost motivul pentru care a luptat să mute granițele europene ale URSS cît mai spre vest, aceasta a fost cauza provocării dezastrului planificat în Europa de Est. Stalin știa că Occidentului îi vor trebui decenii, - poate foarte multe - pentru a reanima scheletele fostelor state comuniste și a le asimila spiritului european; apoi alte multe decenii pentru a revendica, obține și reconstrui teritoriile est- europene furate de URSS prin Tratatul de la Paris. Abia după secole, statul lui Lenin s-ar fi văzut direct amenințat din exterior. La Yalta, în fața unui Roosevelt muribund și a unui Churchill intrat în crepusculul vieții, preocupați de iluzii fantasmagorice (crearea Organizației Națiunilor Unite ca arbitru suprem al vieții politice pe Terra și, respectiv, menținerea Imperiului Britanic), Stalin, mai pragmatic, a cîștigat o partidă al cărei preț a fost, este și va fi încă multe decenii plătit de est-europenii sacrificați pe altarul "politicii realiste" a marilor puteri. Care, de altfel, nu se grăbesc nici astăzi să-și recunoască în mod deschis și să-și repare erorile, încurajînd (culme a ironiei) supraviețuirea unui Imperiu cosmetizat în Commonwealth, sub pretextul păstrării unui iluzoriu echilibru politic.

XII. COMPROMITEREA NOȚIUNII DE CONDUCĂTOR AUTOHTON INTEGRU

"Art. 18. Nu vor fi avansați sau păstrați în funcții decît acei conducători care execută exact ordinele primite și nu le analizează, mai ales depășind cadrul activității lor.

Art. 19. Autohtonii care ocupă funcții de partid, de stat sau administrative trebuie să fie compromiși în fața subalternilor, a populației, astfel încît să fie imposibilă întoarcerea lor în anturajul inițial.

Art. 7. Se organizează și se urmărește ca deputații aleși să nu-și poată păstra mandatul pe întreaga perioadă legală, cu excepția celor propuși de noi. Se urmărește ca puterile lor să fie foarte reduse; inițiativele personale trebuie eliminate cu desăvîrșire. Pentru fiecare congres, legislatură etc. se vor pregăti alte persoane, toate avînd aprobarea serviciilor noastre secrete.

Art. 8. Se va acorda o atenție deosebită persoanelor cu capacități organizatorice și șanse sigure de popularitate. Ele trebuie cooptate; în cazul cînd acceptă vor fi înaintate în funcții, recompensate material etc.; dacă se opun li se va bloca accesul la posturile ierarhic superioare.

Art. 10. În toate organele de guvernămînt, de conducere, pînă la nivel de întreprindere inclusiv, trebuie să existe oameni care conlucrează cu serviciile noastre speciale, fără știrea organelor administrative autohtone".

Cu cinismul său obișnuit, NKVD-ul explică, în puține cuvinte, de ce conducătorii autohtoni est-europeni, fie din nomenclatură, fie din administrație, industrie sau orice alt domeniu au devenit după 45 de ani de condiționare o categorie aparte, aproape o altă specie, diferită de **Homo sapiens**. Inițiativa, competența fiind interzise în Gulag, "cooperarea" cu NKVD-ul și obediența absolută față de sistemul comunist rămînînd o condiție **sine qua non** a păstrării funcției și privilegiilor, respectivii trebuiau, practic, să dispară ca individualități, devenind ameobe mai mari, printre milioanele de ameobe mai mici. Fiind, după cum stipula art. 19, cu meticulozitate compromiși în fața societății - în cazul că n-o făceau singuri - nu le

mai rămînea decît să lupte pentru sistemul care-i proteja, dar care, așa cum dovedește art. 7 nu prea avea încredere în ei, pregătind din vreme înlocuitori. În lupta pentru păstrarea grațiilor puterii, se ajungea la josnicii greu de imaginat de o minte normală; și totuși, NKVD-ul considera necesar să-i supravegheze chiar și pe cei mai zeloși nomenclaturiști autohtoni, cu oameni care depindeau direct de spionajul sovietic. Art. 10 reprezintă perfect ceea ce scriitorul american Frank Herbert numea "planuri înăuntrul unor planuri care se ascund îndărătul altor planuri". Ce poate fi mai frumos în cea mai frumoasă dintre lumi, în utopia fericirii și înfrățirii universale promisă de dictatura roșie ?!

XIII. ATRIBUIREA UNUI ROL DECORATIV SINDICATELOR

"Art. 16. Sindicatele din uzine nu trebuie să poată exercita vreo influență asupra activității de producție; ele trebuie să conlucreze la punerea în practică a hotărîrilor și atît.

Art. 17. Sindicatele nu au dreptul de a se împotrivi conducerii în nici o problemă. Ele trebuie să rezolve sarcini minore, cum ar fi: procurarea locurilor de odihnă, programarea concediilor, discutarea cererilor de pensii și împrumuturi, organizarea de programe culturale și distractive, de excursii, procurarea și repartizarea unor mărfuri deficitare pentru muncitori, justificarea deciziilor conducerii politice a statului.

Art. 26. Trebuie popularizate discuțiile în colectivele de muncitori. În aceste discuții va fi criticat trecutul, se vor dezbate problemele locale și cele legate de producție. Nu se vor înlătura cauzele fenomenelor negative discutate".

Un alt paradox al "statului clasei muncitoare" este frica față de sindicate, sentimentul atingînd adesea un paroxism care amintea de cel al patronatului din secolul al XIX-lea. Căci, aidoma oligarhiei marilor industriași, nomenclatura nu dorește ca sclavii săi industriali să se poată organiza.

Art. 16 și 17 delimitează exact rolul sindicatelor în socialism: organizații fantomă, decorative, menite să se ocupe de probleme

sociale minore și să trimită telegrame de adeziune liderilor de partid și de stat.

Art. 26 reprezintă un corectiv, necesar pentru a ține treaz orgoliul de "clasă conducătoare" al muncitorilor: aceștia vor fi consultați în problemele locale, dîndu-li-se impresia că participă la viața publică. Fraza de final arată însă cît de puțină importanță acorda nomenclatura opiniei muncitorești și divulgă, în același timp, unul din secretele succeselor KGB-ului în Est - a nu schimba niciodată nimic din ce putea înrăutăți situația țărilor satelite Moscovei. Practic, în cinci dintre statele pensionare ale Gulagului, sindicatele nu au reprezentat un pericol serios pentru sistem de-a lungul celor 45 de ani de comunism. Poate tocmai de aceea, nașterea "Solidarității" în Polonia a însemnat, mai mult decît orice, începutul sfîrșitului pentru comunismul est-european. Răsunetul intern și extern (atît în Occident, cît și în lagărul socialist) a fost prea mare ca sovieticii să minimalizeze importanța înfrîngerii pe care o suferiseră și apoi, cum să lichidezi o organizație cu 10 milioane de membri care, cu familii cu tot, atingeau aproape 85% din populația Poloniei, restul fiind membrii de partid, informatorii și membrii aparatului de represiune?!

XIV. ELIMINAREA POSIBILITĂȚILOR DE PROGRES ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI TEHNICĂ

"Art. 22. Trebuie ținut sub observație fiecare institut de cercetare sau laborator, consemnîndu-se orice activitate valoroasă.

Art. 23. Trebuie acordată o mare atenție inventatorilor și inovatorilor, respectiv trebuie dezvoltată și sprijinită activitatea lor, înregistrîndu-se fiecare invenție la centru. Nu este permisă punerea în practică a nici unei invenții, cu excepția acelora care au aplicabilitate în industria extractivă. În special nu este permisă punerea în practică a invențiilor care ar asigura creșterea producției de produse finite de orice fel, scăderea producției și extragerii de materii prime, scăderea consumului de energie. Dacă o invenție devine prea cunoscută, trebuie organizată vînzarea ei în străinătate, pe valută vest, pe motivul că este prea costisitoare pentru a fi aplicată în țară.

Toate datele și documentele privitoare la valoarea și descrierea amănunțită a invenției vor intra în posesia noastră; ele nu vor fi publicate de presa sau editurile autohtone."

Din nou un plan extrem de inteligent și cu implicații deosebit de grave pe termen lung: blocîndu-se orice formă de creativitate tehnico-științifică, se realiza cantonarea țărilor din Est în categoria celor subdezvoltate și a populațiilor respective în zona unui nivel de trai extrem de scăzut. Pentru că, odată distrusă agricultura, nu mai rămînea decît industria care să asigure venitul național și, în special, exportul. Or, o industrie primitivă, mare consumatoare de materii prime și de energie, dînd un număr scăzut de produse finite și, în plus, de o calitate inferioară, nu putea fi decît falimentară, cum sînt astăzi cele din Polonia, Bulgaria, Slovacia și, în special, din România. Pînă și industria cehă și cea est-germană, considerate a fi modele pentru lagărul socialist se dovedesc perimate, costisitoare și ineficiente, similare industriilor anilor '40. Țările clientelare Moscovei erau prea sărace ca să cumpere utilaje și licențe occidentale; blocîndu-li-se căile de cercetare proprii, trebuiau să se mulțumească a culege firimiturile căzute de la masa "Marelui Frate", tehnologii casate chiar și de sovietici. În schimb, aceștia le furau orice invenție valoroasă, fapt care, alături de furtul de tehnologie vestică a reușit să-i țină cît de cît în rîndul țărilor dezvoltate cam pînă prin 1980, cînd revoluția postindustrială, informatizarea și trecerea pe scară largă la electronizarea, robotizarea și cibernetizarea industrială a scos Moscova din competiție. Pensionarii europeni ai Gulagului au rămas însă ce fuseseră și înainte de acea dată: niște simple colonii care furnizau materii prime și produse alimentare și constituiau debușeuri pentru surplusurile de proastă calitate ale economiei sovietice. Încă o victorie a KGB-ului, cu repercusiuni în viitoarele decenii - țările est-europene trebuie să pornească de la un nivel inferior (raportat la nivelul mondial în anul respectiv) celui la care se aflau cînd fuseseră ocupate, nivel similar astăzi cu cel al statelor africane, în special pentru Polonia, Bulgaria și România.

XV. CAMUFLAREA SPOLIERII ECONOMICE ÎN FOLOSUL URSS

"Art. 11. Se va urmări cu strictețe ca presa autohtonă să nu transmită date privind cantitatea și sortimentul mărfurilor ce ni se exportă. Nu este voie ca această activitate să fie denumită comerț; la rigoare, ea va fi nominalizată ca <schimb de mărfuri>".

După cum se știe, între 60% și 80% din comerțul statelor est-europene era orientat spre URSS. Pentru energie electrică, gaze naturale, petrol și cantități reduse de materii prime rare ori strategice, dar mai ales pentru "protecția" (=ocupația) Armatei Roșii și lumina izvorîtă din creștetul pleșuv al lui Lenin, est-europenii își exportau aproape toate bogățiile către gîtlejul fără fund al complexului militaro-industrial roșu. În URSS, revoluțiile anticomuniste din țările "aliate și frățești" n-au produs o impresie nefavorabilă întrucît se crease opinia că a ~~venit~~ timpul ca sovieticul de rînd să nu mai suporte din buzunarul său ajutorarea lagărului socialist. O simplă confuzie, arătînd că și sovieticul de rînd este foarte prost informat: URSS a susținut, într-adevăr, decenii întregi, Angola, Mozambicul, Coreea de Nord, Vietnamul, Cuba, Etiopia, Afganistanul etc. Dar niciodată ajutoarele date de sovietici țărilor est-europene nu au atins măcar un sfert din bogățiile furate de ei din aceste state, acțiune care, după cum arată articolul 11, trebuia să se numească "schimb de mărfuri". Abia în 1990, cînd contribuabilul sovietic a constatat că nu mai găsește vin unguresc, bere și pantofi cehoslovaci, legume, fructe și ouă bulgărești și articole de îmbrăcăminte poloneze, plătind totuși statului aceleași sume împovărătoare și mulțumindu-se doar cu grînele și carnea provenite de la singurul aliat credincios, România fesenistă, situația i-a devenit clară: URSS nu susținea țările est-europene, ci le exploata crunt. De aici, regretele tardive manifestate de susținătorii mișcării "Soiuz", ce ar dori reîntoarcerea la vremurile bune ale tătucului Stalin; de aici încă un argument pentru puciul din 1991, încercare disperată și stupidă de a opri mersul istoriei...

XV. CAMUFLAREA ACTIVITĂȚII COLABORAȚIONIȘTILOR ȘI AUTOHTONILOR PROSOVIETICI

"Art. 1. Este interzisă primirea pe teritoriul ambasadelor a autohtonilor contactați de noi ca informatori. Întîlnirile vor fi organizate de serviciile noastre speciale doar în locuri publice, iar informațiile vor fi predate imediat ofițerului cu gradul cel mai mare din ambasadă.

Art. 37. Este interzisă apariția unor biografii, studii, lucrări despre autohtonii care au trăit în URSS sau au luptat alături de noi în timpul războiului (1941-1945 - **n.a.**)".

Pentru a acoperi cît mai bine vasta activitate a NKVD-ului (și ulterior a KGB-ului) în toate țările satelite și pentru a-și proteja informatorii locali (mai răspîndiți decît s-ar putea crede), Moscova a avut întotdeauna grijă ca existența lor să fie ascunsă cu cît mai multă discreție. Astfel au apărut, în afara "organelor de partid și de stat", a proletcultiștilor din propaganda oficială și a "organelor securității" care, prin natura meseriei nu-și puteau camufla activitatea dusă mai mult în folosul URSS-ului decît a țărilor lor, o serie întreagă de pseudo-specialiști, pseudo-academicieni, pseudo-oameni de cultură, de artă și de știință, de pseudo-ofițeri de carieră și "activiști sociali" a căror menire era atît denigrarea valorilor umaniste, a democrațiilor occidentale, a valorilor naționale chiar, cît și proslăvirea "Marelui Frate". Mulți dintre ei, după cum s-a constatat de-a lungul timpului făceau și spionaj în favoarea sovieticilor, dar principala lor sarcină era de a schimba imaginea ocupantului în ochii popoarelor ocupate. Succesul a variat, de la aproape nul în cazul Poloniei și Ungariei, la culmi nesperate în cazul României, țara cu cel mai mare teritoriu anexat de URSS și singura care n-a contestat vreodată această stare **de facto**, semnînd trei tratate consecutive ce recunosc **de jure** situația creată. Chiar și cu excepția acestui caz izolat de uluitoare indiferență față de propria istorie, est-europenii trec prea lent și cu prea multe ezitări la reconsiderarea relațiilor lor cu sovieticii. Și meritul nu este atît al Armatei Roșii, care nu mai poate juca rolul de jandarm al zonei dintre Oder și Volga, cît al binegînditei și magistral aplicatei "**Indicații NK 003/47**", sub semnul căreia fostele state comuniste vor mai trăi cel puțin încă două decenii de la moartea Statului lui Lenin.

LITERATURĂ FANTASTICĂ

Rocada
Casa fără cărți
Negura
Masca morții roșii

VLADIMIR COLIN

ROCADA

Cînd intră în palatul cu geamurile făcute țăndări și fațada ciuruită, soldații, doi cîte doi, mai scoteau în piață cadavrele, le țineau de umeri și de picioare, le aruncau în camioanele ale căror motoare duduiau și dintr-o încăpere de la mansardă ieșea încă fum.

Luați-l și pe ăsta, spuse colonelul îndreptînd cravașa spre șambelanul în ridicola livrea de saten albastru desenată de soția președintelui.

Ca și cum ar fi fost surprins înotînd, trupul zăcea pe spate pe treptele de marmură ale scării de onoare, cu capul în jos și dreapta ridicată. Cînd îl împinse cu vîrful cizmei, lunecă în silă și se opri din nou, flasc, simbol al vechiului regim: inadecvare, falsă strălucire, inerție.

Morți înainte de a fi murit, își spuse colonelul respirînd mirosul de ceară de parchet și praf de pușcă.

Mai mirosea a cîrpă arsă și sudoare, și sînge, era ziua cea mare, dar nu simțea amețeala triumfului, nici măcar bucurie. De prea multe ori se văzuse urcînd scara aceea după reușita loviturii de stat, de prea multe ori împinsese cu vîrful cizmei în închipuire un cadavru prăbușit pe treptele de marmură - exaltarea era bună pentru cei ce aveau să fluture pe străzi steagurile pe care cine știe ce amărîtă cususe la repezeală sabia și pintenul de aur.

Telefoanele repuse în funcțiune, raportă un căpitan mărunt, cu fața strălucind de sudoare.

Îndreaptă-ți chipiul, spuse sec colonelul, apoi urcă mai departe ascultînd distrat hărmălaia glasurilor și rarele împușcături care mai răsunau în apropierea palatului.

Constată că balustrada de marmură fusese spartă în cîteva locuri, unele trepte ciobite, fleacuri, să vedem încăperile, și, ajuns pe palier, aruncă o privire în salonul alb a cărui ușă cu două canaturi rămăsese deschisă.

Pe covorul ghemuit aducînd cu blana unui imens urs polar se lăfăiau pete negre și pete roșii, candelabrul căzuse iar nenumăratele lui frunze de cristal luceau jalnic pe parchetul cu zgîrieturi adînci. Dezgustat, privi scaunele și fotoliile răsturnate, cioburile vaselor de porțelan, perdelele pîrlite, urmele de mîini însîngerate pe tapetul de brocart; porcii, șopti cu scîrbă și satisfacție, dacă toate ar fi fost la locul lor, dacă ocupanții palatului ar fi murit curat, demn, lăsînd încăperea așa cum o cunoscuse la diversele recepții, s-ar fi simțit frustrat, dar deslușind în tot ce vedea semnele panicii și nu ale luptei, se simți fără să vrea recunoscător față de cei ce făcuseră un grajd din salon purtîndu-se după cum sperase el să se poarte, ar trebui un fotograf sau poate televiziunea, își spuse trecînd excitat din sală în sală și înregistrînd justițiar haosul și murdăria, poftim, au spart oglinda venețiană, aici ce dracu au născocit, aha, un foc de-a dreptul pe parchet, frumos, dar încăperea cea mai răvășită era cabinetul prezidențial pe care cu greu îl recunoscu, nimic nu rămăsese întreg între pereții odinioară acoperiți cu cărți, cărțile fuseseră smulse din rafturi și, împușcate, sfîșiate, alcătuiau un covor pe care pășea anevoie, pînă și biroul masiv părea hăcuit cu topoarele, au lăsat să cadă chiar portretul Fondatorului și l-au călcat în picioare, asta n-a mai fost panică, ci nebunie curată, am spus eu că n-au nimic sfînt.

În ungherul cel mai ferit al minții lui un nevăzut avocat al diavolului se pregătea să răstălmăcească totul, îi cunoștea însă tertipurile și-i înăbuși bîiguiala neîngăduindu-i să-și înceapă opera de subversiune, te înșeli dacă-ți închipui că sînt căcăciosul de președinte și mă poticnesc în argumente și contraargumente ca un intelectual împuțit, mai multă finețe, domnule colonel, țineți seama de nuanțe, îl maimuțări pe președinte închipuindu-și-l totodată așa cum arăta acum, un hoit sub alte hoituri în camionul ce le ducea spre groapa

comună, și gîndul că nevolnicul fusese redus la tăcere în propriul său cabinet i se înfățișă ca un act de dreptate, de aici pornea răul și aici fusese lichidat.

Mai urcă un etaj. Intrase acum într-unul dintre dormitoare, nu mai fusese acolo, bineînțeles, dar se vedea limpede că era al fandositei, o valiză rămăsese deschisă pe patul cu polog și tot felul de boarfe răspîndite care încotro, altminteri pe masa de toaletă șirurile de sticluțe și borcănașe, peria și pieptănul stăteau la locul lor, dulapul de pe toată lungimea unui perete avea ușile deschise și rochiile spînzurau pe umerașe, rafturile purtau vrafuri de lenjerie, nimic spart, răsturnat, sfîșiat, schimbat dacă făceau abstracție de pata întunecată de pe cuvertura acoperind patul, ei da, zăbăuca n-avea să mai deseneze uniforme și livrele, nici să conceapă serbări stupide cu bătăi de flori, concursuri de poezie și împărțiri de cununi, în sfîrșit, ceva o să facem și cu odaia asta.

O sală de baie o despărțea de dormitorul președintelui, imensă, verde ca un fund de mare, faianța de pe pereți, mozaicul, cada, lavoarul, wc-ul, totul era verde și, după ce o străbătu, neplăcerea colonelului spori dînd cu ochii de ordinea exemplară din dormitorul al doilea, nu vedea măcar pata revelatoare, lucru firesc, de vreme ce se pierduse printre petele anonime din cabinetul devastat de la etajul de dedesupt, dar nu mai puțin regretabil, ar fi privit-o cu atenție, fără ură și fără mînie. Cu atenție. Atît.

Străbătînd dormitorul, ajunse în dreptul ușii opuse celei prin care intrase, cînd îl opri un zgomot. Mărunt, înfundat, un fel de foșnet. Mîna i se îndreptă spre tocul revolverului, îl desfăcu, apucă arma. Colonelul se apropie în vîrful picioarelor de dulapul care ocupa și aici un întreg perete, apoi, brusc, deschise ușa.

Din costumele președintelui, haine de dimineață, de după masă, de seară, de sport, de ceremonie, dar nici o uniformă, se desprindea un vag iz de levănțică.

Ieși, spuse colonelul.

Stînga, dreapta, fracul și smochingul lunecară pe umerașele lor, iar în spațiul ivit apăru un băiat de vreo treisprezece ani.

Am strănutat, explică ieșind din dulap. Dacă nu... Winchester?

Colonelul privi revolverul. Nimeni nu-i spusese că fiul președin-

telui scăpase cu viață, în ciuda ordinului său strict: întreaga familie. Primul lui gînd, au să mi-o plătească, îi urmă un altul, micul geniu, hm, cel mai simplu ar fi să-l împușc pe loc.

Nu-ți fie frică, spuse de aceea înălțînd revolverul.

O, nu mi-e frică, șopti băiatul care-și duse amîndouă mîinile la piept, descheie repede cămașa, apoi și-o desfăcu uitîndu-se în ochii colonelului.

Avea privirile verzi, ca baia, ca marea. Verzi. Și-n ele ceva se zbătea.

Prostii, ripostă colonelul vîrînd revolverul în tocul de piele.

Se simți dintr-o dată descumpănit și, făcînd doi pași în dormitorul atît de calm, avu impresia că încăperea se mărise.

Ce dracu să fac cu tine? bombăni băiatul.

Undeva, în palat, se trînti o ușă.

Pe ai mei... i-ați omorît? întrebă colonelul și glasul îi tremură.

Băiatul măsura odaia cu pași mari.

Ascultă, se răsti în cele din urmă oprindu-se și bătîndu-și pulpa cu o invizibilă cravașă, ai scăpat, mulțumește-te cu asta. Și să nu mai aud o vorbă.

Dar colonelul își lăsă capul în piept.

Nu trebuia să mă ascund, șopti. Acum, că nu mai mi-e frică, poți să mă împușți.

Plictisit, băiatul se apropie de fereastră, o deschise. Din piață porniră strigăte, apoi un foc de armă. Căzu pe spate.

Atunci colonelul se apropie și el de fereastră, privi pata roșie de pe fruntea băiatului, aruncă o privire în piață. Văzîndu-l, soldații izbucniră în urale și-și agitară pușile.

O să plătiți pentru tot, spuse colonelul în timp ce lacrimi mari, grele, i se prelingeau pe obrajii supți, cu pielea ca pergamentul.

Închizînd fereastra, își șterse lacrimile și, fără a se mai uita îndărăt, părăsi dormitorul.

RODICA BRETIN

CASA FĂRĂ CĂRȚI

Întîi, am crezut că mi se păruse. Încremenisem, ascultînd tăcerea grea a miezului de noapte, cînd scrîșnetul înăbușit a răsunat din nou și, de data asta am văzut clanța mișcîndu-se. M-am ridicat prea brusc; în vreme ce săream peste scaunul răsturnat, dușumeaua din hol a scîrțîit sub niște pași grăbiți, apoi am auzit tîrșîiala papucilor pe treptele scării. Am deslușit, într-o viziune fugară, spatele țeapăn al bătrînului, fluturarea halatului negru ca o aripă de corb, degetele descărnate încleștînd balustrada. N-am mai deschis ușa, m-am aplecat să trag zăvorul și abia atunci mi-am dat seama cît de tare îmi tremurau mîinile.

M-am așezat iar la masă, înaintea foii pe care se înșiruiau, cuminți, rîndurile picurate din peniță. Dar vraja pierise. Risipite, gîndurile nu mai voiau să se adune, cuvintele se așterneau anevoie, frazele îmi ieșeau ciuntite, aidoma fluturilor atinși de flacără. Încercam să mă întorc în lumea unde fusesem cîteva clipe mai devreme, strîngeam cu disperare pleoapele, chemînd tărîmul ce abia se închegase, dar în întunericul dinapoia frunții îmi apărea chipul bătrînului, mască de ceară pe care nu mai trăiau decît ochii, arzători, scormonitori. **Mîine**, mi-am spus, mototolind furioasă hîrtia. **Chiar mîine aveam să plec de acolo**, și gîndul acela, atîta vreme întîrziat, mi-a adus o neașteptată ușurare.

...Eram de aproape șase luni în casa bătrînului: șase luni fără nouă zile. După amiaza în care păsisem dincolo de poarta străjuită

de cîini uriași, cu bronzul înverzit de ploi, îmi venea mereu în minte - poate din pricina pliantului de închiriere, uitat într-un colț al mesei, atrăgînd privirea cu coperțile-i roșii, lucioase. Între celelalte case înecate în iederă, ascunse cît mai departe de forfota străzilor aglomerate, a bătrînului îmi plăcuse cel mai mult. Era austeră și solidă, făcută să învingă timpul. Fațadă cenușie, cu plăcile de gresie desprinse pe alocuri, șiruri de ferestre încununate de arcade gotice, acoperiș înalt, avîntîndu-și spre cer hornurile ca niște degete întinse să apuce, gard cu stîlpi de piatră galbenă și grilaje ruginite: masivitate și ruină, măreție și decădere. Ivindu-se doar pe jumătate deasupra copacilor grădinii, casa părea una dintre corăbiile acelea străvechi, ale căror bordaje putrezite continuă totuși, miraculos, să înfrunte oceanul.

Bătrînul mă primise bănuitor, măsurîndu-mă cu asprime. Nu-i plăceau pantalonii mei strîmți, din piele, bluza străvezie, pleoapele încărcate de fard. Numai după ce i-am plătit pe un an întreg s-a hotărît, aproape în silă, să-mi cedeze etajul de sus, iar cînd am apărut seara, cu geamantanele pline, încă nu-i venea să creadă că rămîn cu adevărat. Dar am rămas. Cu gîndul că, la capătul unui an de sihăstrie voi avea un munte de foi scrise: întîmplări pe care nimeni nu le trăise, dar care se puteau petrece oricînd, oricui. Asta mi-era meseria, visul, viața - să plămădesc, din lutul gîndului, închipuiri cu frumuseți, patimi și slăbiciuni omenești... Dar plăsmuirile acelea se nășteau cu nespusă trudă, în tăcerea dinăuntrul minții și de aceea fugisem de lume, de zbîrnîitul telefonului, de prietenii și cunoscuții care nu voiau, nu puteau să-mi înțeleagă neliniștile, frămîntarea.

Aici, în casa cu încăperi răcoroase, veșnic umbrite, crezusem că voi găsi tihna. Mă obișnuisem repede cu jaluzelele mereu trase, cu draperiile ascunzînd fiece fereastră, cu mobilele masive, care trosneau din toate încheieturile. Numai cu mirosul straniu, dulceag, ce umplea întreaga casă nu izbuteam să mă deprind. Abia simțit dimineața, tot mai puternic o dată cu apropierea serii, izul acela de crini putreziți stăruia, pătrunzînd pretutindeni, ca o ceață nevăzută. Nu venea din grădină - de acolo adierile aduceau doar zvonuri uscate de toamnă - ci de undeva de la subsol. I-am căutat zadarnic urma. Casa era mult mai mare decît părea pe dinafară: coridoare lungi, întortocheate, prin care rătăceam

ore în șir, scări ce nu duceau nicăieri, uși cît un portal de catedrală, uși scunde, ca pentru pitici, holuri rotunde, aidoma unor stupi. Mai toate canaturile erau întredeschise și dincolo de praguri zăream draperii de brocart și catifea, covoare persane, pereți îmbrăcați în lambriuri scumpe; în fiecare cameră, statui, tablouri vechi, în culori sumbre și o panoplie de arme deasupra nelipsitului cămin. Ici și colo, cîte o armură oglindea în apele albastre sau verzui ale oțelului, sclipirea marilor candelabre de cristal - amintiri din alte vremi, de mult apuse... Numai de bibliotecă nu dădusem nicăieri. Mi-o închipuiam pe măsura casei, cu volume legate în piele cafenie, cu titluri de aur pal, lucind potolit în lumina săracă. Poate că bătrînul o ținea zăvorîtă de teamă să nu-i cer vreo carte; nici mie nu-mi plăcea să le împrumut - dădeam cu greu și nu-mi găseam liniștea pînă ce nu le vedeam înapoi, în raft.

Bătrînul: firav, adus de spate, cu părul rar și felul acela de a-și ridica disprețuitor sprînceana dreaptă. Avea întotdeauna un aer de demnitate jignită și pășea încet, ca să-și ascundă șchiopătatul. Pînă la mine nu avusese alți chiriași, iar de cînd venisem nimeni nu-i călcase vreodată pragul. Singurătatea omului uitat de lume, trăind într-un timp al său, prăfuit și mirosind a naftalină ca o molie închisă în dulap ar fi trebuit să mă înduioșeze, însă ori de cîte ori ne întîlneam în bezna vreunui coridor, mă bîlbîiam penibil, neștiind cum să-mi ascund stînjeneala. Răsuflarea hîrîită, tremurul mîinilor galbene, osoase, mă făceau să-mi simt tinerețea ca pe o vină și grăbeam la masa de lucru, ascunzîndu-mă îndărătul vrafurilor de pagini scrise - o oază luminoasă, un refugiu. Ca să mă apere de cine?

Abia tîrziu am deslușit schimbarea. Bătrînul mă urmărea cu aceiași ochi de jivină la pîndă, însă privirea nu i se mai pleca cînd o surprindeam ațintită asupră-mi. Îl întîlneam tot mai des prin casă, la poartă, între arțarii foșnitori din grădină. Uneori, după ce scriam pînă la îngînatul zorilor, ieșeam pe străzile încă pustii și văzduhul rece îmi alunga oboseala - de fiecare dată, bătrînul era pe coridor, parcă așteptîndu-mă. Cînd mă întorceam din oraș, după cîte o noapte pierdută, păstrînd în veșminte și în piele parfumul aventurii, mă privea posac, clătina din cap și trebuia să trec pe lîngă el în vîrful picioarelor și cu ochii plecați, aidoma unei puștoaice venind de la

prima întîlnire. La început, sîcîiala aceea neîntreruptă m-a iritat; apoi, cu vremea, am înțeles. Bătrînul se temea de viața de dincolo de ziduri, tremura pînă și în somn ca nu cumva, într-o zi, să i se strecoare pe poartă, neștiută, să umple casa cu rîsu-i nepăsător, spărgînd tăcerea de urnă funerară a încăperilor.

Odată l-am găsit pe bătrîn în camera mea: aplecat peste masă, citea o pagină abia terminată, mormăind ceva nedeslușit. Restul foilor zăceau pe jos de-a valma, ca niște frunze risipite de vînt. Cînd m-a auzit intrînd nu s-a mișcat din loc, dar și-a îndreptat umerii, atît de brusc încît mi s-a părut că aud un trosnet de oase rupte. Gestul nu avea nimic ostenit ori bolnăvicios și l-am privit uimită, uitîndu-mi mîinia - părea dintr-o dată mai înalt și ochii aveau o strălucire care aproape că izbutea să dea viață chipului ofilit. Mîinile nu-i mai tremurau; în strînsoarea lor, rigla de mahon s-a frînt ca o creangă putredă, apoi bătrînul a plecat cu pași mari, înfășurat în străvechiu-i halat ca într-o mantie. Am rămas lîngă ușă, încremenită, cu un singur gînd, obsesiv, fără noimă: nu mai șchiopăta sau doar mi se năzărise?

De atunci nu-l mai văzusem. Doar uneori auzem o ușă închizîndu-se în spatele meu, treptele scîrțîind, ramurile plesnind văzduhul cînd treceam prin grădină și știam că era acolo, printre umbrele casei fără soare, făptură plăsmuită din întuneric, hrănindu-se cu noapte...

Am tresărit: pendula din salon bătea a douăsprezecea oară și ecoul răsuna grav, maiestuos, aidoma clopotului de pe un cuirasat scufundat. Ridicînd din umeri am așternut cîteva cuvinte, apoi le-am tăiat, am scris altele. Frazele curgeau cu trudă, ca izvoarele închise în munte, cînd, pe nesimțite, contururile din jur au prins să se șteargă. Ideile năvăleau iarăși din neantul unde dormiseră, povestirea se închega cu ușurință, de parcă altcineva ar fi gîndit-o, iar mîna mea o așternea pe hîrtie.

Beznă. Atît de neașteptată încît în primul moment n-am înțeles ce se întîmplă. M-am ridicat, pornind prin noaptea care mă învăluia aidoma unei mlaștini; pășeam încet, pipăind văzduhul cu mîinile întinse înainte, poticnindu-mă în colțurile mobilelor ce-mi ațineau calea cu perfidie. Cînd am dat în sfîrșit de scrinul unde-mi țineam lanterna aproape că i-am smuls sertarul și doar globul auriu pe care-l răspîndea jucăria aceea nichelată m-a dezmeticit din spaima ce-mi

încrîncena carnea. Am ieșit, dar întunericul s-a luat după mine, atingîndu-mă cu degete de gheață pe coridorul pustiu, pe scara păzită de nenumărate portrete, generații după generații de bărbați cu chipuri deopotrivă de uscate, semănînd cu firele de nisip dintr-o dună.

Gîndurile mele începeau s-o ia razna. Am bătut la ușa bătrînului pînă ce mi-am zdrelit degetele, l-am strigat minute în șir, apoi am pornit să-l caut, stăpînindu-mi cu greu furia. Luni la rînd îmi călcase pe urme; unde era **acum**, cînd aveam nevoie de el?!

... Explorasem zadarnic parterul și coborîsem în subsolul plin de vechituri. Mese șchioape, fotolii cu pielea zdrențuită, scrinuri fără uși, oglinzi aburite, cufere și sertare amestecate de-a valma, lemnărie de tot felul, atît de multă că abia mă puteam strecura. Deodată am simțit sub tălpi răceala apei - un fir subțire, prelingîndu-se pe podea, unindu-se mai încolo cu altul și altul, într-un pîrîu de o palmă, care șerpuia alene spre un loc numai de el știut. Aplecîndu-mă, am deslușit o albie miniaturală, săpată în lespezile de gresie: apa aceea cursese pe-acolo mulți ani ca să-și croiască asemenea făgaș. M-a cuprins un neastîmpăr copilăresc și, uitînd de toate, de întuneric, de bătrînul ce se făcuse nevăzut, de bateriile pe jumătate sfîrșite, m-am luat după ciudatul șuvoi. După o vreme, lîngă perete s-a ivit un spațiu liber - poiană în crîngul încremenit al mobilelor. În mijloc, o spărtură în podea, aidoma unei guri știrbe, unde veneau să moară o duzină de pîrîiașe, frați buni cu cel care mă adusese aici. M-am lăsat în genunchi lîngă oglinda argintie. Apa era limpede și atît de adîncă încît nu izbuteam să-i zăresc fundul. Undele păreau străbătute de luciri iuți, ca niște licurici, dar, apropiind lanterna, am văzut că formele acelea sidefii, îngrămădite unele într-altele, pluteau nemișcate, undeva, nu departe de mine: Înainte să mă gîndesc ce fac, îmi afundasem brațul pînă la umăr; am apucat ceva lunecos, am tras cu putere și prada smulsă apelor a ieșit la iveală într-o ploaie de stropi. Un ciucure mare de cristal, acoperit cu solzi cizelați cu migală. Pe neașteptate mi-am amintit de candelabrele atîrnate în toată casa, pînă și în cele mai înguste coridoare: aceeași dantelărie șlefuită, aceleași sclipiri sidefii, nepălite de ani.

Un candelabru sub ape? Fără să șovăi am pășit peste marginea

gropii. Vîrful piciorului nu întîlnea nimic și atunci l-am coborît și pe celălalt, rămînînd agățată în mîini. M-am cufundat cu grijă în undele care mă învăluiau cu moliciunea lor senzuală; cînd mi-au trecut de mijloc, brațele începuseră să-mi tremure de încordare și, hotărîndu-mă deodată, mi-am dat drumul.

M-am dus la fund ca un bolovan. Țineam ochii larg deschiși, rotindu-mi privirea prin sala imensă, cu pereții acoperiți de rafturi îndoite sub povara miilor de volume. Cînd am atins covorul, lîngă picioarele de leu ale mesei pe care se înșiruiau sfeșnice de argint străvechi, m-a pufnit rîsul: un hohot nebunesc, năvalnic, cu neputință de stăpînit. M-am oprit abia după ce înghițisem destulă apă ca să-mi vin în fire. Toate erau reale. Și biblioteca înecată și căminele enorme de marmură în care nu arsese vreodată focul și fotoliile negre, răzlețite prin sală ca tot atîtea invitații.

Cu salturi stîngace - fugă de vis, imposibil de lentă - m-am apropiat și mi-am trecut degetele peste cotoarele rotunjite: Homer, Haffiz, Dostoievski, Shakespeare, Dickens, Zola... Am rostit ceva, o întrebare sau o șoaptă uimită și bulele de aer mi s-au desprins de pe buze, ridicîndu-se aidoma unui roi de fluturi spre tavanul sculptat. Citeam titlu după titlu - scrise în cuvinte potrivite, cu har sau doar cu meșteșug, erau acolo nostalgiile, speranțele, dorurile omenești dintotdeauna. Eterna poveste a sufletului în căutare de sine, eterna goană după idealul cu neputință de atins. Înțelepciunea și nebunia lumii.

Mi se pusese un nod în gît. M-am întors cu spatele la rafturi și abia atunci am zărit unul din volumele acelea neprețuite, zăcînd larg deschis pe covor. Paginile se răsfoiau singure sub mîna undelor răscolite de mine și cerneala se prelingea într-un nor negru, aidoma sîngelui unei vietăți răpuse. O carte moartă, în cimitirul cărților îngropate sub lespezi străvezii de apă... Deodată, mi s-a părut că literele de pe cotoare încep să tremure, să se subțieze. Privirea mi se împăienjenea și un val de amețeală m-a făcut să bîjbîi în căutarea unui sprijin, dar undele alunecau, înșelătoare, încercînd să-mi pătrundă printre buzele strînse. Am zvîcnit în sus, orbește, o dată și încă o dată, pînă ce m-am izbit cu creștetul de tavan: nu nimerisem spărtura. Am început s-o caut. Tîmplele îmi

bubuiau, mă luptam din răsputeri să nu-mi pierd cumpătul, însă frica mi se furișa în vine și, curînd, m-am pomenit lovind cu pumnii în grinzile de lemn, rîcîindu-le disperată cu unghiile. Apăsarea care-mi strivea pieptul sporea mereau, îmi simțeam picioarele ca de plumb, fiece mișcare mă golea de vlagă, grăbind uitarea. Pe neașteptate, peștii de cristal ai candelabrului au prins să se zbuciume în cîrligele lor, un curent rece m-a învăluit brusc și, fără să vreau, am privit în jos.

În sală se deschisese o ușă sau mai curînd o poartă uriașă, ale cărei canaturi erau mascate cu rafturi. În prag stătea cineva. Nu i-am văzut decît umbra ascuțită, prelungă, însă mi-a fost de ajuns. Cu un țipăt prefăcut repede în bolboroseală, am pornit mai departe; dibuind marginea gropii, m-am săltat și am țîșnit afară ca dintr-o țeavă de tun, pe cînd aerul îmi exploda în plămîni, copleșitor. M-am cățărat cu mișcări frenetice pe dalele de piatră, am rămas cîteva clipe încovoiată, sorbind văzduhul cu lăcomie, gîfîind și tușind, apoi am luat-o la goană printre vechiturile prăfuite.

Niciodată coridoarele nu mi se păruseră atît de lungi. Cînd am ajuns înaintea scării genunchii mi-erau moi, dar am suit treptele cîte trei deodată, cu un singur gînd, o singură dorință: să ajung în camera mea și să zăvorăsc ușa, alungînd pînă și amintirea sălii înecate... Abia ieșisem din subsol cînd m-am pomenit scăldată într-o lumină orbitoare. Becurile ardeau pretutindeni, așa cum nu le văzusem pînă atunci în casa bătrînului și m-am oprit sub ploaia albă, strîngîndu-mi pleoapele rănite.

Arsura unei priviri străine: bătrînul se uita la șuvițele arămii, ce-mi picurau lacrimi pe gît, pe umeri. Ochii i-au coborît, întîrziind asupra sînilor pe care pînza subțire se lipise ca o piele, apoi au lunecat încet peste picioarele dezgolite de cămașa prea scurtă. Mă înăbușeam, dar ceva mai puternic decît voința mea mă țintuise locului. Degetele bătrînului frămîntau spasmodic aerul, tăcerea îndesea ziduri de gheață între noi; priveam fascinată pata umedă ce se lățea sub mine, obrajii îmi ardeau, trupul mi-era scuturat de un tremur nervos. Brusc, bătrînul mi-a întors spatele și vraja s-a rupt. Din cîteva salturi eram afară, apoi m-am năpustit pe coridor,

împroșcînd stropi în toate părțile. Fără măcar să-mi scot veșmîntul jilav m-am trîntit pe pat și într-o clipă adormisem - un somn greu, lipsit de vise, mai curînd încremenirea unei statui.

* * *

Mă chema un glas de femeie; depărtat, atît de slab încît nu izbuteam să-i deslușesc strigătele ca niște șoapte. Am sărit din așternut - în cameră nu era nimeni. Ușa zăvorîtă, lumina uitată aprinsă, foile împrăștiate pe masă, toate rămăseseră neatinse. M-am rezemat de stîlpul baldachinului, apăsîndu-mi tîmplele cu mîna, ca să alung fantomele cuibărite sub frunte, însă chemarea s-a auzit iar, acum apropiată și limpede. Glasul acela îmi părea cunoscut și, cînd a răsunat din nou, poruncitor, m-am răsucit spre oglinda ce îmbrăca un perete întreg. Femeia dinăuntru eram eu; și totuși, era alta. Avea trupul meu, chipul meu, cămașa în care dormisem. Dar pleoapele și buzele îi luceau, negre ca nopțile de vară și surîdea îngăduitor văzîndu-mi uimirea. A întins brațele, privindu-mă cu ochi care-mi topeau orice gînd de împotrivire. M-am apropiat supusă, cu pași de somnambul; în vreme ce degetele ni se încleștau, mi-a mai trecut prin minte că, poate, visez. Apoi m-am lăsat trasă prin perdeaua argintie a sticlei și n-am mai simțit nimic.

...Dincolo de oglindă era noapte. Mergeam prin bezna cleioasă fără să știu de cînd sau încotro. Înapoi ca și înainte, același întuneric nepătruns, de început ori sfîrșit de lume. Sub tălpi, pietre ascuțite zdrelindu-mi carnea, cîte o fîșie de nisip zgrunțuros, nici un fir de iarbă. Apoi am zărit flăcările. Întîi, doar licăriri căzute din cerul văduvit de stele, pe urmă tot mai mari, subțiind bezna. La răstimpuri, cîte o răbufnire de vînt le făcea să crească pe neașteptate și pale de aer cald se năpusteau asupră-mi. Orizontul se preschimbase într-o dungă purpurie, văzduhul începea să dogorească. Mi-am dus mîna la buzele crăpate, la pleoapele ce mă usturau: erau umede și pe degete mi-au rămas niște pete negre, care nu voiau să se șteargă. Împleticindu-mă, cu tălpile numai o rană, am ajuns la primele focuri. Grămezi înalte, mormane peste mormane de cărți din care vîlvătăile

mușcau lacome, formau un labirint cu ziduri portocalii sau roșii, întrerupte pe alocuri de metereze cenușii, fumegînde. De pretutindeni, foșnetul paginilor mistuite de văpaie se ridica într-un vaiet neîntrerupt și rugurile ardeau, ardeau întruna.

Rătăceam prin ninsoarea de funingine ce mi se lipea de veșmînt și de pielea scăldată în sudoare. Uneori, cîte un perete de flăcări se năruia chiar în spatele meu, alteori calea era închisă cu covoare groase de jăratic. Fiecare răsuflare îmi zgîria pieptul și, cînd am trecut de ultima movilă, m-am prăbușit în genunchi, sfîrșită.

Un rîs scîrțîitor m-a făcut să-mi înalț fruntea. Înaintea mea, bătrînul, într-o mantie largă, cu capul gol, mă privea neclintit. Avea în mînă o carte; cu mișcări înadins încetinite a azvîrlit-o pe unul dintre ruguri și am auzit fîlfîitul paginilor în zborul moale, curmat îndată de flăcările ce înhățau pasărea de hîrtie.

Am sărit în picioare, dar bătrînul mi-a înșfăcat poala veșmîntului și, cînd m-am tras înapoi, pîrîitul pînzei sfîșiate a răsunat ca un țipăt. Acum știam cine este, știam că toate pe lume i se supun, temîndu-se numai de el. Doar că mi-l închipuisem altfel, mai nepăsător, mai rece. Cum de reușisem să-l scot din bîrlogul său de neant?

Degetele Stăpînului Uitării mi s-au înfipt în trup ca niște cîrlige de os. Un miros de crini putreziți l-a biruit pe cel de hîrtie arsă, apoi sînii mi s-au strivit de pieptul din care nu se ridica nici o răsuflare. Sfîrșitul - nici durere, nici bucurie, doar un ghem de amintiri destrămîndu-se ca aburul în furtună. Și apoi? În noaptea fără de capăt, fără de speranță, aveam să fiu singură cu el, pentru totdeauna.

Deodată, din depărtare s-a ridicat un murmur de puhoaie revărsate și pămîntul a început să se cutremure. Cel care nu cunoștea îndurarea s-a răsucit într-acolo fără să-și descleștеze ghearele, săltîndu-mă în văzduh ca pe o povară de nimic, dar abia cînd primele umbre au intrat în crepusculul născut din focuri am văzut că erau oameni. Mulțimi fără număr, înaintînd alături, cu liniștea celor puternici, într-o tăcere mai amenințătoare decît orice strigăt. Chipuri străine și totuși atît de cunoscute, frumoase, viclene, aspre, dîrze ori umile. Menestreli, bufoni, regi și regine, corăbieri, husari, arcași cu fețele înnegrite. Un bărbat cu joben, ținînd de mînă un băiețel în

zdrențe, o fată în crinolină între un indian cu pușcă de argint și un samurai purtîndu-și sabia de-a curmezișul spatelui, mușchetari, cerșetori, piraţi, florărese. Răscrucea timpului și-a lumilor: un pilot în scurtă îmblănită ocrotind o balerină firavă, un soldat german și unul englez, cu cizmele pătate de același lut galben, trecîndu-și unul altuia țigara, o curtezană călăuzind un bătrîn orb. Făpturi neînfrînte, nemuritoare, plămădite din gînd și simțire, de cei ce-și smulseseră inima ca s-o dăruie altora.

Brațul care mă înlănțuia s-a desprins pe neașteptate. M-am prăvălit în țărîna amestecată cu cenușă, iar Stăpînul Uitării a trecut pe lîngă mine, parcă fără să mă vadă și i-a privit lung pe cei ce nu-și plecaseră vreodată ochii dinaintea lui. S-a întors spre focuri; pe chipul împietrit nu se deslușea nici ură, nici dezamăgire. Doar cînd a păşit în văpaie și flăcările s-au ridicat pînă la cer, furioase, mi s-a părut că-i aud urletul: **aşteptare.**

Cineva m-a prins de braţ, ajutîndu-mă să mă ridic. Un negru cărunt, cu ochi în care se adunase toată bunătatea lumii. Alături, îmi zîmbea un grenadier din Vechea Gardă,și am pornit cu ei pe cîmpia de piatră, spre zorii ce se iveau în zare.

NEGURA

Vocea fratelui Ignacio era doar o șoaptă răgușită și totuși ecourile ei pătrundeau în cele mai îndepărtate firide ale temniței, răscolind bezna ca niște gheare. Bătrînul nu se clintise toată dimineața din jilț și degetele-i prelungi, împreunate pe tăblia de piatră a mesei, păreau ale unui trup lipsit de viață. Nu-i vedeam fruntea și ochii umbriți de marginea glugii, dar, la răstimpuri, în lumina crescută brusc a torțelor i se zăreau buzele palide, mișcîndu-se fără încetare.

De ceasuri în șir, întrebările curgeau monoton și scîrțîitul penei mele nu contenise o clipă. La început, femeia se apărase cu trufie, aproape scuipînd vorbele; mai apoi tăcuse, istovită, cu ochii ațintiți în gol. Nu pricepea că îndîrjirea i se izbise ca de un zid, năruindu-se la picioarele bătrînului în rasă neagră. Nepăsător, fără patimi ori slăbiciuni omenești, fratele Ignacio nu cunoștea nici mila, nici îndoiala, ci numai porunca Legii, de la care nu se abătuse vreodată. Ca întotdeauna părea să asculte doar glasul dinăuntrul său; abia cînd femeia n-a răspuns a treia oară și-a coborît privirea spre ea, încet, de parcă s-ar fi mirat că o găsește acolo.

Am înmuiat pana în călimară și literele au prins să șiroiască. Dacă m-aș opri, dacă i-aș spune: "frate, vreau să mărturisesc"?! M-ar asculta, clătinînd din cap sau ridicînd din umeri. "Sînt slab, sînt nevrednic, frate Ignacio. De cîte ori țipetele celor în cazană sparg văzduhul, de cîte ori sîngele țîșnește și izul de carne arsă îl alungă pe cel al fricii îmi întorc privirea de la călăi, de la tine, de la trupurile fărîmate. Și nu mă uit la cruce, nu mă uit la pană, fiindcă din ele curge sînge..." Și pe urmă?

La un semn, călăii s-au scuturat din nemișcare, pornind către femeie. I-au răsucit brațele, au început să tragă de rochia brodată, i-au smuls plasa care-i strîngea pletele, făcîndu-le să se reverse ca o apă de aur. Femeia se zvîrcolea furioasă; am zărit-o mușcînd o mînă, alta i s-a înfipt în grumaz, o pîrîitură prelungă, încă una, fîșiile de pînză se desprindeau tot mai lesne... Au despuiat-o de tot, au dus-o la scaunul stropit cu rugină - se mai zbătea încă, dar n-a strigat nici cînd au legat-o, nici cînd țepii tăbliei pe care o așezaseră i-au intrat în carne.

... Ultima șuviță aurie a plutit spre podea. Slutită, cu pielea crestată pe alocuri, femeia nu-și pierduse trufia. N-a roșit, și-a strîns doar buzele cînd i-au trecut tăișul pe sub pîntec, răzuind puful des; ca peste tot, nici acolo n-avea vreun semn ascuns, vreo pată. Însă trupul prea alb, neatins de soare, de colb ori de noroi mărturisea singur, fără putință de tăgadă.

O întrebare - cea din urmă. Fratele Ignacio a rostit-o netulburat, fără grabă. Tăcere. Apoi, rotirea mîinii și-a mătăniilor, cleștele năpustindu-se, mușcătura fălcilor de fier, țipătul. Și din nou litania fratelui. Nu puteam să-mi astup urechile, să întorc capul. Trebuia să mă uit - la clește, la urmele ce se învinețeau sub ochii mei. Și m-am uitat, cu tîmplele pulsînd mai iute decît inima, cu răsuflarea țîșnind anevoie din piept. Am încleștat pumnii. Pana s-a frînt, am luat alta, dar nu mai deslușeam limpede nici pergamentul, nici cuvintele mîzgălite cu atîta trudă. Călăii păreau orbi, fratele Ignacio rătăcea într-o lume numai de el știută. Și trupul jertfă a continuat să se frîngă în capcana ruginită, și cleștele nu contenea să muște, să muște...

Torțele au pîlpîit iarăși. Umbre ciudate se iviseră în jurul vetrei, prin ferestre soarele cernea un amurg însîngerat, negurile se îndeseau, focul trăgea să moară. Fîlfîitul de aripă al rasei: fratele se ridica. A pășit spre scaunul în care femeia amuțise, printre călăii uimiți - pentru un slujitor al Sfîntului Oficiu osîndiții nu erau decît nume, ce voia să facă?... - și, cînd mîna i s-a împotmolit în văzduh, tremurînd, mi-am ținut răsuflarea. Apoi, degetele au atins obrazul mînjit de lacrimi, au trecut peste buza de jos, sfîrtecată, culegînd picăturile purpurii. Căutau, șovăiau. Brusc s-au tras înapoi și am crezut că femeia mușcase. Însă în ochii albaștri nu era decît scîrbă, iar fratele

Ignacio și-a înălțat brațele spre boltă. Un tunător "Pater" a prins să se învîrtejească, cuvintele se loveau de pereți, creșteau într-un puhoi mugitor, hăituiau umbrele, îngrămădindu-le spre umbra omului, care se mărea nemăsurat, peste toți și toate.

Dar alte neguri se prelingeau pe podea, încolăceau gleznele femeii, se învălmășeau, urcau și n-am mai văzut decît chipul ce lucea în beznă, ochii enormi, arzînd... Pe neașteptate, fratele Ignacio s-a năruit: întîi glasul, înecat, stingîndu-se, apoi trupul, sunînd ca un sac de oase. Numai umbra i-a mai rămas o clipă în picioare, dar s-a împuținat și ea, s-a scurs, înghițită de rasa neagră.

Mă uitam, cu mintea golită, fără să înțeleg. Abia zgomotul fugii, strigătele călăilor pe coridor, tot mai slabe, m-au făcut să-mi vin în fire. Fratele zăcea în mijlocul sălii, pete vineții i se lățeau pe obraz, pe gît, un fir de sînge i se prelingea din gura căscată. Ochii mi-au rătăcit peste mese și grămezi de jar, peste lanțuri și unelte; pe urmă, de la ușa dată de perete, la femeia atîrnînd în legături ca o rădăcină lustruită de ape, acum fără unduiri, fără rotunjimi. Și, în vreme ce ultimii șerpi de negură se tîrau peste prag, în vreme ce desfăceam curelele, ea m-a privit și am știut că vom fi deopotrivă înaintea celor ce aveau să vină.

EDGAR ALLAN POE

MASCA MORȚII ROȘII

Moartea roșie pustiise multă vreme ținutul. O molimă mai hîdă și mai fără de leac nu se pomenise. Sîngele i-a fost Avatarul, și pecetea – roșeața și groaza sîngelui. Dădea dureri ascuțite și ameteli neașteptate, și apoi, prin toți porii, sudori necurmate de sînge, pînă la nimicire. Petele purpurii de pe trupul și mai ales de pe fața victimelor alcătuiau semnul vestitor al ciumei, care le scotea din rîndul oamenilor și le lipsea de ajutorul și dragostea lor. Începutul, desfășurarea și sfîrșitul bolii se petreceau toate într-o jumătate de ceas.

Dar prințul Prospero era fericit, cutezător și ager. Cînd o bună parte a norodului de pe domeniile sale a fost secerat, el chemă dinainte-i o mie de prieteni zdraveni și curajoși, aleși dintre cavalerii și doamnele de la curtea sa, și se însingură cu ei în depărtarea nepătrunsă a uneia din stărețiile sale întărite. Era o clădire măreață și încăpătoare, o plăsmuire a prințului însuși, după gustul său totdeauna excentric. Un zid înalt și trainic o ocrotea. Erau porți de fier în acest zid și curtenii aduseră ciocane grele pentru a înțepeni zăvoarele. Hotărîseră să împiedice intrarea sau fuga pricinuite de deznădejdea dinafară sau de nebunia dinăuntru. Stăreția fu înzestrată din belșug cu de toate. Mulțumită acestei prevederi, curtenii puteau să înfrunte primejdia de molipsire. Lumea dinafară avea să se descurce. Pînă una-alta, ar fi fost o nebunie să te gîndești la ceva rău sau să te plîngi. Din

grija prințului, se strînsese acolo tot ce poate desfăta pe om. Erau măscărici și comedianți, erau dansatoare și muzicanți, era și vin. Toate acestea și sentimentul de siguranță se aflau înăuntru. Iar afară bîntuia **Moartea roșie**.

Era către sfîrșitul lunii a cincea sau a șasea a retragerii sale, în vreme ce molima bîntuia cu și mai multă furie în lume, cînd prințul Prospero își adună pe cei o mie de prieteni la un bal mascat de o nemaipomenită măreție.

O priveliște amețitoare... Dar mai întîi o să vă povestesc despre sălile în care se desfășura balul. Erau șapte la număr, în șirag. În multe palate, de altfel, asemenea șiraguri de încăperi alcătuiesc o lungă perspectivă în linie dreaptă cînd ușile sînt date în amîndouă părțile de perete, astfel încît ochiul îmbrățișează nestînjenit spațiul în întregime. În cazul acesta, însă, lucrurile stăteau cu totul altfel - așa cum ne-am fi putut aștepta, dată fiind înclinația prințului pentru bizar. Încăperile se rînduiau în chip atît de neregulat, încît privirea nu putea îmbrățișa dintr-o dată decît una singură. La fiece douăzeci-treizeci de pași era cîte o cotitură neașteptată și, la fiecare cotitură, cîte o priveliște nouă. Pe dreapta și pe stînga, în mijlocul fiecărui perete, cîte o fereastră gotică, îngustă și înaltă, dădea într-un coridor închis, care șerpuia de-a lungul șirului de încăperi. Vitraliile se deosebeau între ele, culoarea lor fiind potrivită cu tonul dominant al decorației încăperii din care făceau parte. Așa, de pildă, sala ce se afla la capătul de la răsărit era tapisată în albastru, deci de un albastru-viu îi erau și plăcile de sticlă. În a doua încăpere toate ornamentele și tapiseriile erau purpurii: aici vitraliile erau și ele purpurii. A treia cu totul verde, la fel și geamurile. A patra mobilată și luminată portocaliu, a cincea albă, a șasea violetă. A șaptea sală era învăluită în draperii de catifea neagră, care acopereau întreg tavanul și pereții, căzînd în falduri grele pe un covor de aceeași culoare și din același țesut. Aceasta era singura încăpere în care culoarea vitraliilor nu se potrivea cu a decorului. Geamurile erau stacojii, de nuanța intensă a sîngelui. Și în nici una din cele șapte săli nu era nici lampă, nici candelabru în belșugul de ornamente de aur risipite ici și colo sau atîrnate în tavan. Și nu se afla nici o lumină,

fie de lampă, fie de sfeșnic în tot acest șir de încăperi. Doar în coridorul ce le mărginea, drept în fața fiecărei ferestre, stătea cîte un trepied uriaș, purtătorul unui focar de jăratic; străbătînd prin geamurile colorate, razele lui aruncau o lumină orbitoare în sală. Și astfel se iscau o mulțime de umbre fantastice și jucăușe. Dar în camera dinspre soare-apune și în camera neagră efectul focarului de lumină șiroind prin geamurile de culoarea sîngelui pe întunecatele draperii era de o grozăvie fără seamăn și dădea chipurilor o înfățișare atît de ciudată, încît prea puțini dintre oaspeți aveau îndrăzneala să-i treacă hotarul.

Tot în această sală, pe peretele dinspre apus, se găsea și un gigantic orologiu de abanos. Pendula lui se legăna încoace și încolo cu o bătaie înăbușită, monotonă și grea; și de cîte ori minutarul își sfîrșea ocolul cadranului și trebuia să bată ceasul, din plămînii de aramă ai ornicului se înălța un sunet puternic, limpede și adînc, nemaipomenit de muzical, dar al cărui timbru era atît de ciudat, atît de răsunător, încît la fiecare oră muzicanții din orchestră se vedeau siliți să se întrerupă o clipă din cînt și să dea ascultare sunetului; tot astfel dansatorii se opreau fără voie din avîntul lor; o tulburare de o clipă cuprindea acea veselă adunare și, cîtă vreme dangătul ornicului răsuna încă, vedeai pînă și pe cei mai nebunatici că pălesc, și pe cei mai vîrstnici și mai așezați că-și trec mîna pe frunte, ca și cum ar fi fost adînciți în gînduri sau în visări nedeslușite. Dar de îndată ce ecoul amuțea, un rîset ușor cuprindea toată adunarea; muzicanții se uitau unii la alții și zîmbeau gîndindu-se la propria lor slăbiciune și nebunie și își jurau unul altuia în șoaptă că nu se vor mai tulbura astfel atunci cînd ornicul va bate iar; și iată, după trecerea altor șaizeci de minute răsunau din nou bătăile ceasului, și iar se isca tulburarea, tremurul și îngîndurarea de mai înainte.

Dar în ciuda acestor lucruri, veselă și plină de strălucire era petrecerea. Gusturile ducelui nu-și găseau asemănare. Avea un ochi sigur în privința culorilor și a veșmintelor. Disprețuia podoabele la modă. Cutezător și înflăcărat în tot ce plănuia, era strălucit și barbar în concepțiile sale. Unii oameni îl puteau socoti nebun. Curtenii simțeau însă că nu era nebun deloc. Dar trebuia negreșit să-l auzi, să-l vezi și să-l cunoști de aproape ca să fii sigur de asta.

Prințul dăduse îndrumările asupra decorului și mobilierului celor șapte săli. Și, cu gustul său călăuzitor hotărîse în privința măștilor și a costumelor. Desigur, totul era grotesc. Totul era învăpăiat și strălucit, hazliu și fantastic, în felul celor ce s-au văzut mai apoi în **Hernani**. Se vedeau figuri fanteziste, în veșminte și zorzoane fistichii.

Erau închipuiri ciudate, ca plăsmuirile unui nebun. Erau multă frumusețe și mult desfrîu, multe ciudățenii, străbătute de un fior de groază; și mai erau și multe amănunte care-ți puteau face silă. Și pretutindeni prin cele șapte camere, sumedenie de visuri se perindau. Și visurile acestea se frămîntau încoace și încolo, răsfrîngînd în ele culoarea încăperilor, bătînd tactul năprasnicei orchestre, ca și cum muzica n-ar fi fost decît ecoul pasului lor. Și la răstimpuri răsuna glasul orologiului de abanos din sala de catifea. Și atunci, o clipă numai, totul stă, totul tace, afară doar de glasul ceasornicului. Și visele pe locul lor încremenesc, înghețate. Dar ecoul repetat al orologiului amuțește - nu durase decît o clipă - și, iată, un hohot de rîs ușor și abia stăpînit se răspîndește după el pretutindeni. Și atunci muzica se revarsă în valuri iarăși, și iarăși visele se trezesc la viață și se frămîntă încoace și încolo, mai vesele ca oricînd, răsfrîngîndu-se în geamurile multicolore, prin care, de pe trepieduri, razele pătrund șuvoi. Dar în camera cea mai de la apus din cele șapte, nici o mască nu mai cutează acum să intre; întunericul nopții se întețește mereu, și prin ferestrele de culoarea sîngelui o lumină de un roșu aprins plutește în încăpere; și negrul îndoliatelor draperii te înspăimîntă, iar cel ce se încumetă să pună piciorul pe cernitul covor e întîmpinat de un dangăt al orologiului de abanos, un dangăt și mai solemn și mai poruncitor decît cel ce ajunge la urechea oaspeților care se răsfață în dezmățul mai depărtat din celelalte săli.

Sălile acestea erau înțesate de lume și în ele bătea cu înfrigurare inima vieții. Și orgia creștea ca un vîrtej, pînă ce, într-un tîrziu, se auzi orologiul sunînd miezul nopții. Atunci, precum am mai spus, muzica tăcu. Și dansatorii se opriră din legănarea lor. Și peste toți și toate se așternu, la fel ca mai înainte, o nemișcare

înfricoșată. Dar acum clopotul pendulei trebuia să sune de douăsprezece ori; și poate că din pricina acestui răgaz s-au putut strecura și altfel de gînduri în meditația celor care, printre toți acești veseli oaspeți, mai cugetau. Și poate tot de aceea, mai înainte ca ultimul ecou al bătăii orologiului să se fi scufundat în tăcere, s-au găsit în mulțime cîțiva care au avut timp să-și dea seama de prezența unei măști ce nu atrăsese atenția nimănui pînă atunci. Și zvonul despre acest oaspete nou răspîndindu-se din șoaptă în șoaptă pretutindeni, se ridică din toată adunarea un murmur de uimire și dezaprobare și pînă la urmă de oroare, de silă și de groază.

Se poate lesne înțelege că numai o arătare cu totul neobișnuită ar fi putut stîrni asemenea senzație într-o adunare de fantome de felul aceleia pe care am descris-o. Drept este că dezmățul acestei nopți de bal mascat era aproape fără frîu. Dar în cruzimea ei, masca de care vorbim parcă întrecuse închipuirea lui Irod, nesocotind regulile destul de îngăduitoare ale prințului în privința mascaradei. Și în inima celor mai nepăsători sînt strune ce nu pot fi atinse fără a pricinui emoție.

Chiar și pentru cei mai decăzuți și pentru cei cărora viața și moartea li se par deopotrivă o glumă există lucruri cu care nu se poate glumi; și toți cei de față simțeau lipsa de duh și de cuviință din portul străinului. Era înalt de statură, costeliv și învăluit din creștet pînă-n tălpi într-un lințoliu. Masca ce-i acoperea obrazul înfățișa atît de bine chipul unui cadavru înțepenit, încît și cea mai cercetătoare privire anevoie ar fi descoperit înșelătoria; și, totuși, oaspeții aceștia nebuni și veseli ar fi putut, dacă nu chiar să încuviințeze, cel puțin să îndure toate acestea; dar masca mersese atît de departe în îndrăzneala ei, încît își luase înfățișarea **Morții roșii**. Veșmîntul îi fusese vopsit în sînge, iar fruntea ei largă și trăsăturile obrazului fuseseră stropite cu acea grozavă culoare purpurie.

Cînd prințul Prospero dădu cu ochii de spectrala arătare (care cu o mișcare înceată și solemnă, ca și cum ar fi vrut să-și susțină și mai bine rolul, se plimba încoace și încolo printre dansatori), a fost, în prima clipă, scuturat de un fior de groază sau de scîrbă.

Dar în clipa următoare fruntea i se înroși de o oarbă mînie.

- Cine îndrăznește, întrebă el cu glas răgușit pe curtenii din juru-i, cine îndrăznește să-și bată joc de noi cu o blestemăție ca asta? Puneți mîna pe el și demascați-l, ca să știm pe cine anume o să spînzurăm la răsăritul soarelui, pe întărituri!

Prințul se afla în camera de la răsărit, sau camera albastră, cînd a rostit aceste cuvinte. Ele au răsunat puternic și limpede prin cele șapte săli, căci prințul era un bărbat îndrăzneț și voinic și muzica tăcuse la un semn al său.

În sala de la soare-răsare, în sala albastră, se afla prințul, și sta în picioare, cu o ceată de palizi curteni lîngă el. La îndemnul său, făcură întîi o mișcare înainte, ca și cum ar fi vrut să se repeadă asupra nepoftitului, care în clipa aceea le era la îndemînă, iar acum, cu un pas măsurat și hotărît, se apropia tot mai mult de cel ce vorbise. Însă în spaima nelămurită pe care cutezanța straniei măști o inspirase tuturor oaspeților, nu s-a găsit nici unul să pună mîna pe el; astfel încît, ncîmpiedicat de nimeni, trecu pe lîngă prinț la o depărtare de un pas. Și în vreme ce, ca un singur om, mulțimea oaspeților se retrăgea din mijlocul încăperilor către pereți, el își văzu de drum fără oprire, dar cu același pas solemn și măsurat care-l deosebise din capul locului; din camera albastră în cea roșie, din camera roșie în cea verde, din cea-verde în aceea portocalie și din aceasta în cea albă și pînă în cea violetă, fără să se fi făcut vreo încercare de a-i ațînc calea. Dar iată că tocmai atunci prințul Prospero, nebun de mînie și de rușinea lașității sale de o clipă, se năpusti în goană prin cele șase încăperi fără ca nimeni să-l fi urmat - de groaza morții care pusese stăpînire pe toți. Ținea în mînă un pumnal și, în vijeliosul său avînt, se apropiase la doi pași de străinul ce se retrăgea mereu, cînd, iată, acesta din urmă, ajuns la capătul sălii de catifea, se întoarse deodată și-și înfruntă urmăritorul. Un strigăt ascuțit se auzi, și pumnalul se rostogoli strălucind pe covorul negru pe care, în clipa următoare, se prăbuși, fără viață, și prințul Prospero. Atunci, cu năpraznicul curaj al deznădejdii, mulțimea se năpusti în sala cea neagră, punînd mîna pe nepoftitul a cărui înaltă statură se ținea nemișcată și țeapănă în umbra orologiului de abanos. Dar rămaseră muți de spaimă, dîndu-și seama că acel

linţoliu şi acea mască de mort pe care le înşfăcaseră nu învăluiau nimic ce putea fi atins.

Şi toată lumea află că **Moartea roşie** era acolo. Sosise pe drum de noapte, ca un tîlhar. Şi unul după altul se prăbuşiră veselii oaspeţi în sălile orgiei lor, aşternute cu o rouă de sînge. Şi fiecare dintre ei muri în deznădăjduita înfăţişare a prăbuşirii sale. Şi viaţa orologiului de abanos se stinse o dată cu viaţa celui din urmă dintre veselii oaspeţi. Şi flăcările trepiedelor şi-au dat şi ele sfîrşitul.

Şi bezna, şi ruina, şi **Moartea roşie** îşi întinseră peste tot şi peste toate nemărginita lor stăpînire.

Traducere de ION VINEA

LITERATURĂ S.F.

Căiește-te, Arlechin!
Al cincilea cap al lui Cerber

HARLAN ELLISON

CĂIEȘTE-TE, ARLECHIN !

Există întotdeauna destui care întreabă: "Despre ce este vorba?" Pentru cei care simt nevoia să pună o astfel de întrebare, pentru cei care simt nevoia să li se pună punctul pe "i", pentru cei care vor să știe "despre ce-i vorba", iată:

"Marea masă a oamenilor slujesc Statul nu ca oameni, ci ca mașini, cu trupurile lor. Sînt înrolați în armată, în garda națională, sînt portari, polițiști, temniceri, agenți etc. În majoritatea cazurilor, sînt cu desăvîrșire lipsiți de exercițiu mintal, indiferent că este vorba de judecată sau de simțul moral; totuși, se înalță pe ei înșiși pe un piedestal de lemn, de pămînt și de piatră; dacă s-ar fabrica oameni de plumb, aceștia ar fi poate la fel de convenabili. Asemenea indivizi nu inspiră mai mult respect decît niște oameni de paie, de lut sau de beton. Valorează cam tot atîta cît caii sau cîinii. Cu toate acestea, sînt considerați, în general, ca fiind buni cetățeni. Alții - cum ar fi legiuitorii, politicienii, magistrații, miniștrii și funcționarii publici - slujesc Statul în primul rînd cu creierul: și, cum rareori dau dovadă de discernămînt moral, au aceleași șanse să-l slujească pe diavol - fără vreo intenție premeditată de altfel - ca și pe bunul Dumnezeu. Foarte rari sînt aceia - eroi, patrioți, martiri, reformatori, în sensul nobil al cuvîntului,

oameni demni de acest nume - care slujesc Statul cu conștiința și care, în mod necesar, îi opun rezistență în cea mai mare parte a timpului; motiv pentru care sînt considerați, în general, dușmani ai Statului."

(Henry David Thoreau: "**Insubordonarea civilă**".)

Aceasta este morala poveștii. Acum, să începem cu mijlocul, de început ne vom ocupa mai încolo, iar sfîrșitul va veni de la sine.

...Or, pentru că lumea era așa cum era, așa cum voiseră ei să fie, luni în șir activitățile individului nu ajunseseră să-i alerteze pe Cei ce Făceau să Funcționeze Mașina cu Duhul Blîndeții, care pomădau angrenajele culturii. Nu începură să se îngrijoreze într-atît, încît să sfîrșească prin a preda afacerea Domnului Tictac și angrenajelor mașinii sale legale, decît atunci cînd fu limpede că individul devenise întrucîtva, în mod inexplicabil, o notorietate, o celebritate si, poate, chiar un erou pentru (ceea ce birocrația numea, inevitabil) "acea parte a gloatei, care suferă de tulburări emoționale". Dar, în momentul acela, pentru că lumea era așa cum era și pentru că ei nu dispuneau de nici un mijloc care să le permită să anticipeze apariția acestui om - poate că vigilența pîndei, adormită de prea multă vreme și trezită brusc într-un sistem în care imunitatea fusese uitată, slăbise - el avusese prilejul să devină tot ce poate fi mai real. Acum, forma și fondul existenței sale erau de netăgăduit.

Devenise o personalitate, specia de îndivizi pe care ei o eliminaseră din sistem cu multe deeenii în urmă. Într-adevăr, raportat la sistem, omul dădea în mod incontestabil impresia unui personaj marcant. În anumite cercuri - clasa de mijloc - situația era considerată revoltătoare. Se vorbea de ostentație vulgară. Anarhistă. Nerușinată. În altele, se etalau doar zîmbete ironice la adresa acelei categorii a populației la care gîndirea este subjugată de formă și de ritual, de binele și bunurile acestei lumi. Dar oamenii simpli, care aveau întotdeauna nevoie de sfinți și păcătoși, pîine și circ, buni și răi, îl priveau ca pe un alt Bolivar, un nou Napoleon, o încarnare a

lui Robin Hood, un Dick Bong (asul aşilor), un Isus, un Jomo Kenyatta.

În schimb, pentru elită - lumea în care orice fluctuaţie risca să-i destabilizeze pe bogătaşi, pe potentaţi şi pe deţinătorii de situaţii avantajoase - el reprezenta o ameninţare, un eretic, un răzvrătit, dezonoarea, pericolul. Îl ştiau toţi, pătrunsese în chiar conştiinţa poporului, dar reacţiile cele mai puternice veneau de sus şi de jos de tot. Din vîrful vîrfului şi de la baza propriu-zisă.

Drept care fişa sa, la care se anexară cardiograma şi cartela ciclului său vital, fu transmisă serviciului condus de Domnul Tictac.

Portretul Domnului Tictac: înalt de peste un metru optzeci, de obicei tăcut, fredonînd încetişor atunci cînd lucrurile mergeau conform ritmului impus de ornicul timpului. Acesta era Domnul Tictac. Chiar şi în compartimentele ierarhiei, unde încolţea o frică ce nu se voia recunoscută, i se spunea Domnul Tictac. În faţa măştii sale însă, nimeni nu rostea acest nume.

Nu i te adresezi unui om cu numele pe care îl urăşte o lume întreagă, atunci cînd acest om, în spatele măştii pe care o poartă, are puterea să anuleze minutele, orele, zilele şi nopţile, anii vieţii tale. În faţa măştii sale era numit Stăpînul Timpului. Era mai prudent aşa.

- Iată, deci, **ce** este el, spuse Domnul Tictac cu vădită blîndeţe, dar nu **cine** este. Pe această cartelă de timp din mîna mea stîngă e înscris un nume, dar nu este adevăratul său nume, ci numele a ceea ce reprezintă el. Cardiograma, pe care o vedeţi în mîna mea dreaptă, indică şi ea un nume, dar nici acest nume nu spune **cine**, ci doar **ce** este el.

Adresîndu-se efectivului complet al personalului său - toţi scormonitorii, toţi scotocitorii, toţi spionii, pînă şi subalternii lor - rosti:

- Cine este acest Arlechin?

De astă dată murmurul vocii sale nu mai avu nimic blînd. Sună ca un mecanism suprasolicitat.

În orice caz, fu discursul cel mai lung pe care îl auziseră vreodată din gura lui scormonitorii, scotocitorii, spionii, nu însă şi subalternii, pentru simplul motiv că, de regulă, aceştia nu aveau acces la secrete. Şi toţi, inclusiv cei din urmă, se repeziră să găsească cheia enigmei.

Cine este acest Arlechin?

Sus, deasupra orașului, pitulat pe platforma de aluminiu a navei spațiale (aiurea! navă spațială! da' de unde! o rablă nenorocită, asta era, cu o turbină ca vai de lume!), privea fix, sub el, jos de tot, imaginea imobilelor perfect aliniate, demnă de penelul unui Mondrian.

De undeva, din imediata apropiere, auzea stîng-drept-stîngul de metronom al schimbului de ora 2,47 p.m., care intra în transbordorul dilatant Timkin, tropăind cu picioarele încălțate în cizme de cauciuc. Exact un minut mai tîrziu, auzi drept-stîng-dreptul mai domol al schimbului de ora 5,00 a.m., care se întorcea acasă.

Un zîmbet poznaș îi flutură pe fața arsă de soare și, vreme de-o clipă, în obraji îi apărură gropițe. Se scărpină în claia de păr castaniu-roșcat, își săltă cu o mișcare energică umerii, ca și cînd s-ar fi pregătit pentru ceea ce avea să urmeze, apoi împinse mînerul de comandă și, pierzînd altitudine, se lansă pe direcția vîntului. Veni intenționat în zbor razant pe deasupra lacului, ca să le răvășească sclifositelor panglicuțele, lunecînd ca o barcă pe suprafața apei și - vîrîndu-și degetele mari în urechi - scoase limba de-un cot, își dădu ochii peste cap și se bălăbăni caraghios. Era o șotie ca oricare alta. Una din dom'șoare își pierdu echilibrul și se împiedică, stropindu-se din cap pînă-n picioare, o alta făcu pipi pe ea, o a treia căzu în apă și plimbarea fu întreruptă pînă ce servitorii reușiră s-o readucă în simțiri. Era o distracție la fel ca oricare alta.

În cele din urmă își luă zborul, lăsîndu-se purtat de-o pală de vînt.

Cînd vră pe după cornișa Casei de Studiu a Curgerii Timpului, observă echipa de mai-nainte, care mărșăluia pe malul lacului. Cu mers egal, cu o perfectă stăpînire a mișcării, muncitorii făcură un pas lateral, trecură pe banda pentru pietoni, apoi (în șir indian, ca într-un film de Busby Berkeley de prin anii '30 - zișI diluvieni) traversară străzile în pas de struț, pînă ce fură aliniați cu toții pe peronul gării.

Și iar, anticipînd, un zîmbet poznaș îi înflori pe buze, descoperind gaura pe care un dinte căzut i-o lăsase în stînga. Intră în picaj, redresă în rase-mottes și se năpusti către ei; apoi, cu un scrîșnet, trase penele ce blocau panoul din spate al transportorului improvizat, ca să împiedice răsturnarea prematură a încărcăturii. Abia eliberase pa-

noul și, deja, o ploaie de bombonele cu jeleu, în valoare de vreo sută cincizeci de mii de dolari, se revărsă în cascadă peste muncitori și peronul gării.

Bomboane de-a valma, cu toptanul! Milioane și milioane de bile și pilule, roșii, galbene, verzi, cu scorțișoară și cu mentă, cu struguri și cu zmeură, rotunde și lucioase și crocante la suprafață, moi și dulci pe dinăuntru, sărind, săltînd, prăvălindu-se, rostogolindu-se, dîndu-se de-a dura, strivindu-se, căzură pe capetele și pe umerii, pe căștile și pe salopetele muncitorilor de la Timkin, umplură peronul și le alunecară sub tălpi, căderea lor colorînd cerul în toate culorile bucuriei, și-ale copilăriei, și-ale vacanței, răpăind într-o ploaie torențială, abătîndu-se ca o aversă, răspîndind, într-un univers al sobrietății și-al ordinii metronomice, o prospețime de dulce nebunie. Mii și milioane de bombonele!

Copleșiți de grindină, muncitorii rupseră rîndurile, izbucnind în hohote de rîs și chiote de bucurie. Bomboanele izbutiră să ajungă pînă și pe șine și deodată răsună un scîrțîit înfiorător - ca un miliard de unghii zgîriind un miliard de table negre -, urmat de o rafală de scrîșnete și horcăieli. Garnitura fu imobilizată și se produse o îmbulzeală haotică în care, printre hohote de rîs, toată lumea se îmbrîncea în toate părțile, în timp ce toți se îndopau, vîrîndu-și în gură pumni de bombonele colorate. Era zi de sărbătoare și de veselie, zi de rîs și de hîrjoană. Dar...

Echipa de muncitori avea o întîrziere de șapte minute.

Oamenii nu se puteau întoarce acasă, din cauza a șapte minute lipsă.

Orarul strict era dezechilibrat de șapte minute pierdute.

Întreruperea traficului timp de șapte minute făcea să întîrzie contingente întregi.

Fusese de ajuns ca prima piesă de domino să primească un bobîrnac, pentru ca - una dupa alta - să se prăbușească la rîndul lor celelalte: o reacție în lanț, ca să zicem așa.

Sistemul fusese dereglat de șapte minute prețioase. Era o treabă minoră, nici nu merita pomenită; cu toate astea, într-o societate în care unica forță motrice era ordinea și uniformitatea și promptitudinea și precizia de o minuțiozitate exemplară, lucrul făcut la timp

și respectul pentru zeii timpului efemer, evenimentul reprezenta un dezastru de importanță capitală.

În consecință, vinovatul fu somat să se prezinte înaintea Domnului Tictac. Știrea fu difuzată de toate emițătoarele rețelei de comunicații. Fu convocat la ora 7,00 fix. Îl așteptară. Dar nu veni. Ceasul arăta aproape 10,30 și încă îl mai așteptau. În timpul ăsta, el se distra, pur și simplu, cîntînd ceva despre clarul de lună dintr-un loc de care n-auzise nimeni niciodată, un loc numit Vermont, apoi dispăru din nou. Or, și această lungă așteptare le dăduse peste cap orarele, iar întrebarea rămînea aceeași: cine este acest Arlechin?

Dar întrebarea nerostită (cea mai importantă dintre ele) era: cum de-am putut fi aduși în această situație, în care un măscărici iresponsabil, un terchea-berchea și-un parazit, poate să deregleze întreaga noastră viață economică și culturală, și încă irosind o încărcătură în valoare de o sută cincizeci de mii de dolari?

O asemenea cantitate de zaharicale împrăștiată de pomană! Curată nebunie! De unde bani să cumpere bomboane în valoare de-o sută cincizeci de mii de dolari? (Cunoșteau prețul exact pentru că aveau o echipă de analiști ai situației financiare, pe care îi desărcinaseră imediat de alte treburi și-i expediaseră de urgență la locul incidentului, cu ordinul de-a aduna grămadă și a număra bomboanele plus cheltuielile de fabricație - activitate ce le perturbă orarele și le întîrzie toate sarcinile cu cel puțin o zi.) Bombonele cu jeleu! Bombonele... cu jeleu? la stați... stați puțin.. stați să... Păi nu se mai fabrică bomboane cu jeleu de mai bine de-un secol! Atunci... de unde a făcut rost de bombonele cu jeleu?

Iată încă o întrebare potrivită. Mai mult ca sigur că nu-și va găsi niciodată un răspuns care să vă satisfacă pe deplin. Dar, la urma urmelor, cîte întrebări își găsesc vreodată un asemenea răspuns?

Cunoașteți acum mijlocul poveștii. Iată și începutul. Cum a început totul.

O agendă. Zi de zi, aceeași rutină. Ora 9,00: citirea corespondenței. Ora 9,45: ședință la Consiliul Comisiei de Planificare. Ora 10,30: convorbire cu J.L. despre aplicarea organigramelor. Ora

11,15: rugăciune să ne dea Dumnezeu ploaie. Ora 12,00: prînzul. **Și așa mai departe.**

- Sînt dezolat, domnișoară Grant, dar audiența era fixată pentru ora 2,30, iar acum este aproape 5,00. Îmi pare rău că ați întîrziat, însă acesta sînt instrucțiunile. Va trebui să așteptați pînă la anul pentru a vă putea reînscrie la examenul de admitere în universitate. **Și așa mai departe.**

Personalul de 10,10 circulă cu oprire la Cresthaven, Galesville, Tonawanda, Selby și Franhurst și fără oprire la Indiana City, Lucasville și Colton, cu excepția duminicilor. Expresul de 10,35 circulă cu oprire la Galesville, Selby și Indiana City, cu excepția duminicilor și a sărbătorilor legale, cînd circulă cu oprire la... **Și așa mai departe.**

- N-am putut să te aștept, Fred. La 3,00 trebuia să fiu la Pierre Cartain. A fost vorba să ne întîlnim la ceasul din stație la ora 2,45, dar nu erai acolo. Așa că am plecat mai departe. Mereu întîrzii, Fred. Dacă ai fi fost punctual la întîlnire, ne-am fi putut înțelege, dar în situația asta am încheiat singur contractul... **Și așa mai departe.**

"Stimate domnule și stimată doamnă Atterley, dat fiind faptul că fiul dv., Gerold, întîrzie în mod sistematic, mă tem că vom fi nevoiți să-l îndepărtăm temporar din școală, pînă la instituirea unei metode mai flexibile, care să-i permită să ajungă punctual la ore. Deși este un elev cu o comportare exemplară și cu note foarte bune, felul în care desconsideră în permanență orarul școlii noastre face imposibilă menținerea sa într-un sistem în care ceilalți copii par a fi capabili să facă ce li se cere la timp..." **Și așa mai departe.**

NU VEȚI PUTEA PARTICIPA LA VOT, DECÎT ÎN CAZUL ÎN CARE VEȚI FI PREZENT LA ORA 8,45 A.M.

- Nu mă interesează dacă manuscrisul dumitale e bun sau nu. Am nevoie de el joi!

PONTAJUL SE FACE LA ORA 2,00 P.M.

- Ați venit prea tîrziu. Postul a fost ocupat. Regret.

SALARIUL DV. A FOST DIMINUAT DIN CAUZĂ CĂ AȚI CUMULAT 20 DE MINUTE DE TIMP PIERDUT.

- Dumnezeule! Cît e ceasul? Trebuie să mă grăbesc!

Și așa mai departe. Și așa mai departe. Și așa mai departe. Și așa mai departe mai departe mai departe mai departe... tic-tac tic-tac

tic-tac... și vine ziua în care nu mai lăsăm timpul să ne slujească, ci noi slujim timpul și devenim sclavii orarului, adoratorii zilei-lumină, prizonierii unei vieți făcute din restricții, pentru că sistemul nu va funcționa dacă noi nu vom respecta cu strictețe orarul.

Pînă în momentul în care o întîrziere este considerată mai gravă decît o greșeală minoră, devenind apoi un delict, apoi un atentat, apoi o crimă, care se pedepsește după cum urmează:

"DECRET ÎN VIGOARE CU ÎNCEPERE DIN DATA DE 15 IULIE 2389, ORA 0,00,00: Serviciul Stăpînului Timpului cere tuturor cetățenilor să își prezinte, pentru verificare, cartela de timp și cardiograma.În conformitate cu cele stipulate în Legea nr. 555-7-SGH-999, care reglementează abrogarea timpului **per capita**, toate cardiogramele vor fi rectificate în funcție de cazul fiecărei persoane și..."

Planul lor era simplu: să scurteze numărul de ani de viață la care putea spera un om. Dacă întîrzia zece minute, urma să piardă zece minute din viață. O întîrziere de o oră era sancționată, în mod proporțional, cu o reducere mai mare. Dacă cineva își făcea obiceiul să întîrzie, avea toate șansele să se pomenească, într-o seară de duminică, cu un aviz din partea Stăpînului Timpului, prin care i se aducea la cunoștință că timpul său se scurgeșe, că urma să fie "șters de pe listă" luni la ora prînzului și că trebuia să se pregătească.

Și astfel, prin acest simplu expedient (proces științific al cărui secret era păstrat cu strășnicie de serviciul Domnului Tictac) se menținea Sistemul. Era tot ce se putea face. Ba, la drept vorbind, era chiar un act de patriotism. Orarele trebuiau respectate cu orice preț. La urma urmelor, era război, nu?

Dar... nu fusese dintotdeauna?

- Ei nu, asta chiar că-i o măgărie! exclamă Arlechin cînd simpatica Alice îi arătă afișul. O măgărie de necrezut! Ce mama dracului, doar nu mai sîntem pe vremea desperadoșilor! Un afiș că se caută un criminal!

- Ascultă, vorbești pe un ton cam ciudat, observă Alice.

- Îmi pare rău, rosti smerit Arlechin.

- Nu-i nevoie să-ți pară rău! Mereu spui "îmi pare rău". Ai un complex de culpabilitate atît de umilitor, Everett, că mă cuprinde mîhnirea.

- Îmi pare rău, repetă el, apoi se strîmbă, arătîndu-și gropițele. Cuvintele îi scăpaseră fără voie. Trebuie să plec iarăși. Am niște treabă.

Alice trînti ceașca de cafea pe masă.

- Of! pentru numele lui Dumnezeu! Everett, nu poți rămîne acasă măcar o singură noapte?! Trebuie să-ți faci mereu de lucru pe-afară, în costumul ăsta groaznic de clovn, alergînd de colo-colo și scotînd oamenii din sărite?

- Îmi pa...

Tăcu brusc și, cu un gest scurt, își trînti peste claia de păr castaniu-roșcat tichia de măscărici, făcînd să răsune un clinchet mărunt de clopoței. Se ridică și clăti la robinet ceașca de cafea, înainte de a o așeza pe uscător.

- Trebuie să plec!

Nu primi nici un răspuns. Se auzi, în schimb, soneria telescriptorului. Alice extrase foaia de hîrtie și o citi, apoi o azvîrli pe masă, în fața lui.

- Se referă la tine. Bineînțeles. Ești ridicol!

Citi repede. Textul spunea că e căutat de Domnul Tictac. De-aia nu mai putea el! Va pleca și se va întoarce tîrziu, ca de obicei. În pragul ușii, vrînd să-și facă o ieșire cît mai demnă, se opri și se răți:

- Ei bine, află că și tu vorbești pe un ton cam ciudat.

Alice își rostogoli ochii, luînd martor cerul.

- Ești ridicol!

Arlechin ieși cu pași maiestuoși și trase violent ușa după el, dar aceasta refuză să se trîntească, închizîndu-se încet, de una singură.

Aproape imediat răsună o bătaie ușoară. Alice se ridică și, pufnind exasperată, deschise ușa. El, bineînțeles, proțăpit în prag!

- Mă-ntorc pe la zece jumătate, bine?

Pe chipul ei apăru o expresie lugubră.

- Pentru ce-mi spui asta? Pentru ce? **Știi foarte bine** c-o să întîrzii! **Știi! Întotdeauna** întîrzii. Atunci la ce bun îmi îndrugi baliverne?

Îi închise ușa în nas.

De partea cealaltă, Arlechin clătină din cap cu un aer îngîndurat. **Are dreptate. Întotdeauna are dreptate. O să întîrzii. Întotdeauna întîrzii. De ce i-oi fi îndrugînd baliverne?**

Ridică resemnat din umeri și o luă din loc, știind că, încă o dată, avea să întîrzie.

Lansase racheta de semnalizare cu mesajul: "Mă voi prezenta la cea de-a 115-a Întrunire anuală a Asociației Medicale Internaționale, la ora 8,00 p.m. fix. Îmi exprim speranța că veți fi cu toții în măsură să participați".

Cuvintele erau scrise cu litere de foc pe cer. Firește, autoritățile se instalară imediat la pîndă, încredințate că nu le va înșela așteptarea. Socoteau, pe bună dreptate, că va sosi cu întîrziere. Dar el își făcu apariția cu douăzeci de minute mai devreme, în momentul în care spionii își întindeau pînzele de păianjen ca să-l înhațe și să-l prindă în cursă. Suflînd într-un enorm corn de bivol, îi zăpăci în așa hal, încît pînzele, pe care avuseseră grijă să le ude, se strînseră brusc, iar ei se pomeniră balotați și ridicați - zbătîndu-se, urlînd - la cucurigu, deasupra amfiteatrului. Arlechin nu putu să-și curme rîsul, cerîndu-și mii de scuze. Medicii, veniți pentru o întrunire solemnă, izbucniră la rîndul lor în hohote de rîs și-i acceptară scuzele, cu plecăciuni și gesticulații exagerate. Văzînd în Arlechin doar un fanfaron mucalit și împopoțonat într-o costumație hazlie, toată lumea petrecu un moment de sinceră bună dispoziție. Toată lumea, cu excepția reprezentanților autorității, trimiși în misiune de serviciul Domnului Tictac, care rămăseseră suspendați în aer, într-o poziție dintre cele mai caraghioase, ca un balot de mărfuri într-o plasă pe punctul de-a fi ridicată cu macaraua la bordul unui vapor.

(Într-un alt sector al aceluiași oraș în care Arlechin își desfășura "activitatea", și de altminteri fără nici o legătură cu ce ne interesează pe noi aici, dacă nu doar pentru a ilustra mai bine puterea și importanța Domnului Tictac, un oarecare Marshall Delahanty afla că era "șters de pe listă" de către serviciul Domnului Tictac. Soția sa primi înștiințarea de la omul în costum gri, care i-o înmînă, cu

tradiționala expresie de "condoleanțe" întipărită pe fața lui hidoasă.' Femeia știu despre ce era vorba, chiar și fără să fi deschis plicul. Era "scrisorica de amor" pe care, în zilele noastre, o recunoaște oricine. Gemu în timp ce scotea hîrtia cu vîrfurile degetelor, ca si cînd ar fi fost o lamelă impregnată cu microbi de botulism, și se rugă ca mesajul să nu fie pentru ea. "Dă Doamne să fie pentru Marsh - imploră ea brutal, cu un acut simț al realității - sau pentru unul din copii, dar nu pentru mine! Te rog, Doamne! Nu pentru mine!" Apoi citi numele. Era pentru Marsh. Simți, în același timp, groază și ușurare. El era următoarea țintă sortită glonțului ucigaș.

- Marshall! Începu ea să urle. Marshall! S-a sfîrșit! Marshall! Oh, Doamne Dumnezeule! Ce-o să ne facem, Marshall, ce-o să ne facem! Marshall! O, Doamne, Doamne! Marshall!...

Și-n noaptea aceea, în căminul lor se auzi zgomot de hîrtii rupte în graba spaimei, într-o isterie distrugătoare, a cărei duhoare era scuipată pe coș. Nu se putea face nimic, absolut nimic, pentru a schimba cursul evenimentelor.

Cu toate acestea, Marshall Delahanty încercă să fugă. A doua zi, dis-de-dimineață, la ora fatalei scadențe, se afla în mijlocul pădurii, la două sute de leghe de casă. Dar serviciul Domnului Tictac îi radie cardiograma și Marshall Delahanty se dădu de-a berbeleacul în goana sa înnebunită, inima încetă să-i mai bată, sîngele îi îngheță în vene și nu-i mai ajunse la creier. Se terminase cu el - Marshall Delahanty era mort. Pe harta sectorului său, din biroul Stăpînului Timpului, se stinse o luminiță și apăru o notă specificînd imposibilitatea de reproducere. Numele Georgette Delahanty fu trecut pe lista de șomaj, unde urma să rămînă pînă la recăsătorire. Acum să închidem paranteza, dar să nu rîdem, pentru că iată ce i s-ar întîmpla și lui Arlechin, dacă Domnul Tictac i-ar descoperi cumva numele adevărat. Așa că nu-i nimic hazliu în treaba asta!)

Cartierul comercial al orașului era înveselit de mulțimea multicoloră din fiecare joi: femei gătite în galben-canar, bărbați dichisiți în costume pseudotiroleze din piele măslinie, croite exact după forma corpului, mai puțin pantalonii bufanți.

Cînd Arlechin apăru pe șantierul noului Centru de Randament Economic, cu cornul de bivol în dreptul buzelor ce zîmbeau poznaș,

toată lumea îl arătă cu degetul și aținti spre el priviri curioase. Cînd colo, el se-apucă să apostrofeze mulțimea:

- De ce le permiteți să vă poruncească? De ce-i lăsați să vă spună că trebuie să vă grăbiți și să forfotiți ca furnicile? Luați-o mai pe-ndelete! Lăsați-vă să trăiți! Profitați de razele soarelui, bucurați-vă de adierea vîntului, lăsați viața să vă poarte după propriul vostru ritm! Nu fiți sclavii timpului! Fiindcă ăsta nu-i decît un fel infernal de-a muri, încetul cu-ncetul, la foc mic... Jos Domnul Tictac!

Cine-i nebunul ăsta? se întrebau cei mai mulți din grămada de gură-cască. Cine-i nebunul ăsta?... Aoleu, aoleu.. o să-ntîrzii, trebuie să mă grăbesc...

Echipa care lucra la construcția Centrului de Randament Economic primi un apel urgent de la Serviciul Stăpînului Timpului. Apelul semnala prezența, pe vîrful clădirii, a criminalului alienat mintal, zis "Arlechin", și menționa că ajutorul muncitorilor pentru capturarea acestuia era indispensabil. Oamenii refuzară, nevrînd să piardă nici un minut din timpul lor, dar Domnul Tictac reuși să pună în mișcare aparatul guvernamental; sub presiunea amenințărilor, muncitorii fură obligați să-și lase lucrul și să se ducă să pună mîna pe dobitocul ăla cu cornul de bivol. Vreo zece lucrători mai spătoși se suiră în platformele mobile, le puseră în funcțiune și urcară în vîrful clădirii, unde se afla Arlechin.

După degringoladă (în cursul căreia, grație vigilenței lui Arlechin față de ocrotirea securității individuale, nimeni nu fu rănit grav) muncitorii rămași se regrupară în vederea unui nou asalt. Prea tîrziu însă. Arlechin nu mai era acolo. Izbutise totuși să atragă o mare mulțime, iar comerțul fu întrerupt cîteva ore - doar atît! Necesitățile de cumpărare trecură pe planul doi. Pentru a remedia situația, se luară măsuri vizînd accelerarea ritmului afacerilor pe durata restului zilei, dar tentativa se împotmoli, nereușind altceva decît să ducă la vînzarea a prea multe din astea și nu destule din celelalte, ceea ce însemna că proporțiile erau inversate, ceea ce, mai departe, impunea expedierea urgentă a nenumărate lăzi de poșircă în prăvălii care, de obicei, nu vindeau

decît o ladă la fiecare trei-patru ore. Itinerariile transporturilor maritime și ale curselor de transbordare trebuiră să fie modificate și, în cele din urmă, pînă și traficul contrabandiștilor avu de suferit.

- Să nu vă întoarceți fără el! spuse Domnul Tictac cu voce extrem de calmă, foarte convingătoare, periculos de amenințătoare.

Folosiră cîini. Folosiră anchetatori. Folosiră corozivi de radiat cardiograme. Folosiră capcane. Folosiră mită. Folosiră droguri. Folosiră intimidarea. Folosiră bătaia. Folosiră tortura. Folosiră turnători. Folosiră poliția. Folosiră "Investigații și Arestări". Folosiră promisiuni de avansare. Folosiră amprente digitale. Folosiră Bertillon. Folosiră viclenia. Folosiră înșelătoria. Folosiră perfidia. Îl folosiră pe Raoul Mitgong, dar nu-i ajută cine știe ce. Folosiră fizica aplicată. Folosiră tehnicile criminalisticii.

Și - fir-ar să fie! - îl prinseră!

În definitiv, numele lui era Everett C. Marm și n-avea nimic special, doar faptul că era cu totul lipsit de simțul timpului.

- Căiește-te, Arlechin! spuse Domnul Tictac.

- Hai sictir! replică zîmbitor Arlechin.

- Ai cumulat o întîrziere de șaizeci și trei de ani, cinci luni, trei săptămîni, două zile, douăsprezece ore, patruzeci și unu de minute, cincizeci și nouă de secunde și, ia să vedem... mmm... trei șase unu unu unu microsecunde. Ai uzat și-ai abuzat de toate, cît ai putut și chiar mai mult. Am să-ți dau ceea ce meriți.

- Sperie pe alții! Prefer să mor, decît să trăiesc într-o lume stupidă, cu o gogoriță ca tine.

- Îmi îndeplinesc munca.

- La altceva nici nu te duce capul. Ești un tiran. N-ai nici un drept să hărțuiești oamenii și să le iei viața, dacă întîrzie.

- Nu știi să te adaptezi. Nu ești capabil să intri și să te încadrezi în societate.

- Dă-mi drumul și-o să-ți încadrez un pumn în gură!

- Ești un nonconformist.

- După cîte știu, pînă acum asta nu era o crimă.

- Astăzi este! Privește lumea din jurul tău și încearcă să trăiești în ea.

- O urăsc. E o lume urîtă.

- Nu toți gîndesc ca tine. Cei mai mulți se supun cu plăcere.

- Eu, nu! Și nici destule cunoștințe de-ale mele.

- Nu-i adevărat! Cum îți închipui c-am pus mîna pe tine?

- Nu mă interesează.

- O fată simpatică, pe nume Alice, ne-a informat despre tine.

- Minți.

- E adevărul adevărat. Se teme de tine. Vrea să se reconvertească, să se adapteze. Pe tine însă, am să te șterg de pe listă.

- Ești tîmpit!

- Căiește-te, Arlechin! spuse domnul Tictac.

- Hai sictir!

Îl trimiseră atunci la Coventry. Și-acolo se ocupară de el. I se făcu exact ce i se făcuse lui Winston Smith, în "1984". O pedeapsă de care nimeni nu auzise, dar ale cărei tehnici, într-adevăr străvechi, păreau să se transmită pe calea memoriei umane. Cum era firesc, i-o aplicară și lui Everett C. Marm. Și, într-o zi, după o bucată bună de vreme, Arlechin apăru pe ecranele rețelei de comunicații, cu aerul lui poznaș, cu gropițe-n obraji, cu ochii vioi, deloc îndobitocit de pe urma spălării de creier, și declară că se înșelase, că era un lucru bun, un lucru foarte bun, într-adevăr, să faci parte din societate, să fii întotdeauna punctual, hip! hip! ura! înainte! trăiască! Toată lumea îl privi pe ecranele publice care acopereau o parte din oraș și fiecare își spuse: "Ei, acum te-ai lămurit, în fond n-a fost decît un idiot și, de vreme ce așa funcționează sistemul, n-ai ce face, decît să-l accepți ca atare, fiindcă nu rezolvi nimic dacă te iei la harță cu Primăria sau, în cazul de față, cu Domnul Tictac." Everett C. Marm nu mai exista, ceea ce era o certă pierdere, în lumina celor spuse de Thoreau în deschidere, dar, pe de altă parte, nu poți face omletă fără să spargi ouăle. În fiecare revoluție, cei care mor n-ar trebui să moară și, totuși, trebuie, pentru că așa e legea destinului; și dacă moartea lor a servit la provocarea unei schimbări, oricît de mici, atunci nu a fost în zadar. Sau, pentru

a trage concluzia cu luciditate:

- Mhm! Scuzați-mă, domnule, ăăă... nu știu cum... ăăă... cum să vă spun... ăăă... dar aveți o întîrziere de trei minute. Orarul a fost puțin... ăăă... ca să zic așa, ciupit. Cu cîteva minute.

Un zîmbet plouat.

- Prostii! mormăi Domnul Tictac în spatele măștii sale. Verifică-ți ceasul!

Apoi reintră în universul lui fără suflet și continuă, fredonînd mrme, mrme, mrme, mrme.

Traducere de ION DORU BRANA

GENE WOLFE

AL CINCILEA CAP AL LUI CERBER

"Cînd iedera se-apleacă sub zăpada mare
Și cucuveaua țipă înspre lupul care
Mănîncă ai lupoaicei pui."

Samuel Taylor Coleridge
"Balada bătrînului marinar"

În copilărie, fratele meu, David, și eu eram trimiși la culcare devreme, fie că ne era sau nu somn. Vara, mai ales, ajungeam în pat deseori înainte de asfințitul soarelui; și cum dormitorul nostru se afla în aripa de est a casei, cu o fereastră mare ce dădea spre curtea principală, adică spre vest, lumina intensă, trandafirie, scălda uneori camera ore în șir, în timp ce noi, întinși, priveam afară la maimuța șchioapă a tatei, cocoțată pe zidul coșcovit, sau povesteam prin semne, de la un pat la altul.

Dormitorul se găsea la ultimul etaj al casei și la fereastră era un grilaj de fier, pe care n-aveam voie să-l deschidem. Motivul, presupun, era temerea că, în vreo dimineață ploioasă (singura împrejurare în care terasa cu grădină de pe acoperiș era pustie), un hoț ar fi putut să coboare o frînghie și să pătrundă, prin fereastra nezăbrelită, în odaia noastră.

Obiectivul acestui ipotetic și foarte curajos hoț n-ar fi fost, desigur, numai acela de a ne răpi. Copiii, fie ei băieți sau fete, erau foarte ieftini la Port-Mimizon; de altfel, se spunea că tata, care făcuse odinioară asemenea negoț, renunțase din cauza cîștigului prea mic.

Nu știu dacă faptul era sau nu adevărat, dar știu că toată lumea - sau aproape toată lumea - cunoștea profesioniști în stare să furnizeze, în limitele rezonabile și la un preț accesibil, "marfa" solicitată. Asemenea misiți se ocupau de copiii nevoiașilor și ai nepăsătorilor, așa încît dacă doreai, să zicem, o fetiță cu pielea măslinie și părul roșu, sau una durdulie ori cu vorba peltică, un băiat blond, ca David, sau unul palid, cu păr castaniu și ochi căprui, ca mine, ți-l procurau în cîteva ore.

Și, după toate probabilitățile, hoțul imaginar n-ar fi încercat să ne răpească nici pentru a obține vreo răscumpărare, deși, în unele cercuri, tatăl meu era considerat un om putred de bogat. În această privință, motivele erau evidente. Puținii oameni care știau de existența fratelui meu și a mea mai știau, sau cel puțin fuseseră îndemnați să creadă, că tatei nu-i păsa deloc de noi. Nu-mi dau seama dacă acest lucru reflecta sau nu realitatea; eu însă așa credeam, iar tatăl meu nu mi-a dat niciodată vreun motiv să mă îndoiesc de asta, chiar dacă pe vremea aceea nu mă gîndeam încă să-l ucid.

Iar dacă aceste temeiuri nu erau îndeajuns de convingătoare, oricine cunoștea pătura socială în a cărei structură tatăl meu devenise, poate, prezența cea mai statornică, ar fi înțeles faptul că pentru el, care era deja nevoit să mituiască din greu poliția secretă, a se lăsa extorcat o singură dată în felul acesta ar fi însemnat să se transforme în ținta a mii de atacuri dezastruoase. Înclin să cred că acesta - și frica pe care o inspira tata - a fost adevăratul motiv pentru care n-am fost răpiți niciodată.

Grilajul de fier întruchipează (căci acum scriu din vechiul meu dormitor), în mod rigid și cu exagerată simetrie, crengile unei sălcii. În anii copilăriei mele, era năpădit de viță sălbatică (azi dezrădăcinată), care se cățăra pe zid tocmai de jos, din curte; țin minte că nutream speranța ca vița să astupe tot cadrul ferestrei și să stăvilească astfel lumina soarelui, care nu ne lăsa să dormim; dar David, al cărui pat se afla chiar în dreptul geamului, rupea mereu ramuri, ca să-și meșterească naiuri din cîte patru-cinci lujere goale, legate între ele. Sunetele pe care le producea ajungeau, firește, tot mai puternice, pe măsură ce David devenea mai îndrăzneț și, pînă la urmă, atrăgeau atenția domnului Million, învățătorul nostru. Domnul Million își făcea apariția într-o liniște desăvîrșită, cu roțile sale mari rulînd pe suprafața plină de asperități a podelei, în timp ce David se prefăcea că doarme. Deși adesea avea timp să pitească naiul sub

pernă, sub cearșaf sau chiar sub saltea, domnul Million îl găsea întotdeauna.

Ce făcea cu micile instrumente muzicale, după ce le confisca de la David, nu mi-am amintit decît ieri, cu toate că în timpul detenției mele - cînd nu ieșeam la lucru din cauza furtunilor sau a viscolului - m-am străduit de multe ori să-mi aduc aminte. Să le rupă sau să le arunce dincolo de grilaj, în curte, nu i-ar fi stat în caracter; domnul Million nu distrugea nimic în mod intenționat și nici nu arunca nimic. Eram capabil să revăd perfect, cu ochii minții, aerul lui pe jumătate mîhnit cînd scotea la iveală micile fluiere (chipul ce părea să plutească în spatele ecranului său semăna foarte mult cu al tatei) și felul cum se întorcea și părăsea odaia. Dar ce se întîmpla cu naiurile?

Ieri, cum spuneam (e unul din lucrurile care îmi dau încredere), mi-am amintit. Îmi vorbise aici, cînd lucram și, la plecarea lui, în timp ce privirea mea îi urmărea într-o doară trecerea lină peste pragul ușii, mi s-a părut că lipsea ceva - un fel de fluturare, de care-mi aduceam aminte din vremuri îndepărtate. Am închis ochii și-am încercat să retrăiesc acea părere, eliminînd orice scepticism, orice intenție de a premedita ce "trebuia" să fi văzut; și mi-am dat seama că elementul lipsă era o fulgerare scurtă, o scînteiere metalică deasupra capului domnului Million.

De îndată ce am ajuns la această concluzie, am fost sigur că scînteierea se datora unei mișcări rapide în sus a brațului său, ca un salut la ieșirea din cameră. O oră și mai bine n-am fost în stare să-mi imaginez rațiunea acestui gest, ci doar să presupun că, oricare va fi fost ea, timpul o distrusese. Am încercat să-mi amintesc dacă în acel trecut, de fapt nu chiar atît de îndepărtat, pe coridorul de lîngă dormitorul nostru existase vreun obiect, azi dispărut: o draperie sau o perdea, un întrerupător, ceva ce ar fi putut explica acel gest. Dar nu era nimic.

Am ieșit pe coridor și am examinat amănunțit podeaua, căutînd urmele vreunei piese de mobilier. Am dat în lături tapiseriile vechi și scorțoase, încercînd să descopăr în perete cîrlige sau cuie. Întinzîndu-mi gîtul, am privit îndelung pragul de sus al ușii... și am văzut ce nu văzusem niciodată, cu toate că trecusem de mii de ori prin locul acesta: anume că și ușa noastră, ca toate ușile din casa asta foarte veche, avea o ramă masivă din plăci de lemn și că una dintre plăci, care alcătuia pragul de

sus, era destul de lată și ieșită în afară ca să formeze o etajeră deasupra ușii.

Mi-am scos scaunul pe culoar și m-am urcat pe el. Etajera era acoperită cu un strat gros de praf, în care zăceau patruzeci și șapte dintre naiurile fratelui meu - plus o mulțime de alte mărunțișuri minunate. De multe îmi mai aduceam aminte, dar cîteva refuză și acum să evoce vreun răspuns în tainițele minții mele...

Oul mititel și albăstrui cu pete cafenii al unei păsări cîntătoare. Presupun că pasărea cuibărise în vița de la geam și că David sau eu îi jefuisem sălașul, pentru a fi spoliați, la rîndul nostru, de domnul Million. Dar nu-mi amintesc întîmplarea.

Un puzzle (incomplet) confecționat din viscerele mumificate ale unui animal mărunt; și, minunată amintire, una dintre acele chei mari și ornamentate, care se vînd la început de an și care, pe durata anului cît sînt valabile, îngăduie posesorului accesul după program în anumite săli ale bibliotecii orașului. Probabil că domnul Million o confiscase atunci cînd, după expirare, constatase că o transformaserăm în jucărie... Dar ce amintiri!

Tatăl meu avea propria-i bibliotecă, aflată astăzi în posesia mea; dar noi, copiii, n-aveam voie să intrăm acolo. Păstrez o amintire vagă... Eu - la ce vîrstă, nu știu - stînd în fața uriașei uși sculptate... Ușa deschizîndu-se brusc... maimuța șchioapă pe umărul tatălui meu, cu căpșorul lipit de chipul lui ca de șoim, șalul negru și halatul stacojiu... mulțimea de rafturi ticsite cu cărți și caiete jerpelite... mirosul dulceag și grețos de formaldehidă care venea dinspre laboratorul din spatele oglinzii culisante...

Nu-mi amintesc ce-a spus, sau dacă eu ori altcineva bătuse la ușă, dar țin minte că, după ce ușa s-a închis din nou, o femeie în roz - o femeie care mi se părea foarte frumoasă - s-a aplecat spre mine și mi-a spus că tatăl meu scrisese toate cărțile pe care le văzusem, iar eu nu m-am îndoit nici o clipă de asta.

Așa cum am spus, fratele meu și cu mine nu aveam voie în încăperea aceea; dar, după ce mai crescurăm, domnul Million începu să ne ducă, de vreo două ori pe săptămînă, la biblioteca orașului.

Erau aproape unicele ocazii cînd ni se permitea să părăsim casa și, fiindcă învățătorului nostru nu-i plăcea să-și plieze articulațiile lungi ale modulilor metalici în interiorul unei trăsuri - iar o lectică nu ar fi rezistat greutății sale și nici nu l-ar fi încăput - făceam aceste incursiuni pe jos.

Multă vreme, drumul pînă la bibliotecă a fost singura parte a orașului pe care o cunoșteam. Trei cvartale în josul străzii Saltimbanque, unde se afla casa noastră, la dreapta, pe Rue d'Asticot, pînă la tîrgul de sclavi și, la cîteva case în spatele acestuia, biblioteca. Un copil, neștiind să discearnă între extraordinar și banal, își situează de obicei trăirile pe calea de mijloc, entuziasmîndu-se pentru lucruri cărora adulții nu le dau nici o atenție și tratînd cu indiferență faptele cele mai neobișnuite. Fratele meu și cu mine eram fascinați de antichitățile dubioase și falsele chilipiruri de pe Rue d'Asticot, dar ne plictiseam ori de cîte ori domnul Million insista să zăbovim o oră în tîrgul de sclavi.

Nu era un tîrg mare, Port-Mimizon nefiind un centru al acestui fel de negoț, iar vînzătorii și marfa lor întrețineau adesea relații aproape amicale, date fiind frecventele lor reîntîlniri datorate unei succesiuni permanente de proprietari care descopereau aceleași cusururi. Domnul Million nu licita niciodată, dar observa licitațiile, nemișcat, în timp ce noi ne foiam pe călcîie și ciuguleam din plăcintele pe care ni le cumpărase de la vreo tarabă. Erau acolo purtători de lectică, cu picioarele numai noduri de mușchi, și băieși arborînd zîmbete prostești; luptători în lanțuri, cu ochii încețoșați de droguri sau scăpărînd cu dementă ferocitate; bucătari, servitori, zeci de categorii de sclavi... Dar, de fiecare dată, David și eu ne rugam de domnul Million să ne lase să mergem singuri la bibliotecă.

Biblioteca se afla într-o clădire extravagant de vastă, care, în străvechile vremuri francofone adăpostise serviciile guvernamentale. Parcul ce-o înconjurase odată pierise de flagelul corupției și al afacerilor meschine, iar edificiul se înălța acum dintr-o aglomerare de prăvălii și locuințe ieftine. O străduță îngustă ducea la ușile principale și, de cum pătrundeam în clădire, peisajului sordid de afară îi lua locul un fel de măreție copleșitoare. Sala centrală se afla chiar sub dom, iar domul - înspre care urca o rampă în spirală de-a

lungul căreia era etalată colecția principală a bibliotecii - se înălța la peste o sută cincizeci de metri mai sus: un cer de piatră, de unde căderea celei mai mici fărîme ar fi ucis instantaneu pe oricare dintre bibliotecarii de la parter.

În timp ce domnul Million urca maiestuos spirala rampei, David și cu mine i-o luam alergînd înainte, pînă ce-l depășeam cu cîteva ture bune și eram liberi să facem ce ne tăia capul. În acei ani ai copilăriei mă gîndeam deseori că, întrucît tatăl meu scrisese (după spusele femeii în roz) destule cărți cît să umple o odaie întreagă, unele dintre ele trebuiau să fie și-aici; așa încît urcam cu hotărîre pînă aproape sub dom, unde mă puneam pe scotocit. Cum bibliotecarii nu-și prea făceau datoria să rearanjeze cărțile în rafturi, mi se părea că exista oricînd posibilitatea să descopăr ceea ce nu descoperisem înainte. Rafturile se înălțau mult peste capul meu, dar, ori de cîte ori mă simțeam neobservat, mă cățăram pe ele ca pe-o scară, călcînd direct pe cărți atunci cînd vîrfurile pantofilor mei cafenii nu-și găseau loc pe etajere și cîte o dată răsturnînd volume, pe care le regăseam, la următoarea noastră vizită sau mai tîrziu, tot în locul unde căzuseră, dovadă a repulsiei pe care o inspira personalului bibliotecii escaladarea lungii pante în spirală.

Rafturile superioare erau - în cel mai bun caz - mult mai dezordonate decît cele situate la nivelurile accesibile și, într-o bună zi, cînd am ajuns la cel mai de sus, am găsit zăcînd, în această mansardă înecată de praf (pe lîngă un text de astronautică rătăcit, **Nava spațială gigant**, aparținînd unui autor german) doar un exemplar prăpădit din **Luni sau marți**, alături de o carte despre asasinarea lui Trotki și un volum ferfenițit cuprinzînd povestiri de Vernor Vinge, care-și datora prezența în acest loc, bănuiesc, faptului că vreun bibliotecar demult decedat confundase inscripția ștearsă de pe cotor, **V. Vinge**, cu "Winge".

N-am dat niciodată peste vreo carte de-a tatălui meu, dar nu am regretat lungile ascensiuni spre cupola domului. Cînd David mă însoțea, făceam concursuri de alergare în susul și-n josul rampei sau contemplam, aplecați peste balustradă, înaintarea lentă a domnului Million și posibilitatea de a-i face de petrecanie aruncîndu-i un tom greu în cap. Cînd David prefera să-și vadă de propriile treburi, mai

jos, suiam singur pînă în locul unde bolta se arcuia chiar deasupra capului meu; aici, o pasarelă ruginită de fier, nu mai lată decît rafturile pe care mă cățărasem (și cred că nici măcar atît de rezistentă), dădea ocol domului pe sub un cerc de orificii mărunte în acoperișul de metal, iar metalul era atît de subțire încît, dacă trăgeam în lături tablele corodate, puteam să-mi strecor capul afară și să trăiesc cu adevărat senzația că mă aflu în aer liber, cu vîntul, și păsările, și cupola pătată a domului descriind o curbă domoală în jos.

Spre vest, fiind mai înaltă decît clădirile dimprejur și ușor de recunoscut datorită portocalilor de pe acoperiș, puteam să văd casa noastră. Spre sud, catargele corăbiilor din port și, dacă vremea era frumoasă și ora potrivită, crestele înspumate ale mareei pe care Sainte Anne o provoca între cele două peninsule numite Arătătorul și Degetul Mare. (Și-mi aduc foarte bine aminte că odată, privind spre sud, am văzut sclipind în soare gheizerul uriaș ridicat de amerizarea unui transastral.) Spre est și spre nord se întindeau orașul propriu-zis, citadela și piața mare, iar mai departe, pădurile și munții.

Dar mai devreme sau mai tîrziu, indiferent dacă eram sau nu împreună cu David, trebuia să dăm ascultare chemării domnului Million. Și atunci eram obligați să mergem cu el într-una din sălile mici ale bibliotecii, ca să consultăm cutare sau cutare colecție științifică. Adică să luăm cărți de studiu. Tatăl meu insista să învățăm la perfecție biologia, anatomia și chimia, și sub îndrumarea domnului Million nici nu putea fi altfel, fiindcă el nu considera niciodată că sîntem stăpîni pe vreo materie, pînă ce nu eram capabili să discutăm fiecare subiect menționat în fiecare carte din bibliografia unui domeniu dat. Domeniul meu favorit erau științele naturale, însă David prefera limbile, literatura și dreptul; căci trebuia să avem și cîteva cunoștințe generale despre acestea, ca și despre antropologie, cibernetică și psihologie.

După ce alegea cărțile care aveau să constituie obiectul învățăturii noastre pentru următoarele cîteva zile și după ce ne punea să mai alegem și noi înșine altele, domnul Million ne conducea într-un colț liniștit al uneia dintre sălile de lectură din secția de știință, unde erau scaune și mese și loc suficient pentru ca el să-și poată plia trupul

articulat sau să se posteze lîngă perete ori lîngă vreun raft cu cărți, în așa fel încît să lase liber intervalul de trecere. Pentru a semnala în mod oficial începerea programului de studiu, obișnuia să facă apelul, pronunțînd întotdeauna mai întîi numele meu.

Eu răspundeam: "Aici", ca să-i arăt că eram atent.

- Și David.

- Aici. (David a și deschis, pe genunchi, unde domnul Million nu poate s-o vadă, o ediție ilustrată a **Odiseei**, dar se uită la învățătorul nostru cu intens și prefăcut interes. Razele soarelui ajung pe masă de la una din ferestrele de sus, brăzdînd aerul în care joacă o puzderie de firicele de praf.)

- Mă întreb dacă a remarcat vreunul din voi uneltele de piatră din sala prin care am trecut adineaori.

Amîndoi dăm din cap, fiecare sperînd că va răspunde celălalt.

- Sînt de pe Pămînt sau de aici, de pe planeta noastră?

Este o întrebare șireată, dar ușoară. David răspunde:

- Nici de-aici, nici de-acolo. Sînt din plastic.

Și pufnim în rîs, amîndoi.

Domnul Million rostește răbdător:

- Într-adevăr, sînt reproduceri din plastic, dar de unde au provenit originalele?

Chipul său, atît de asemănător cu al tatei - despre care credeam pe atunci că e numai al lui, căci mi s-ar fi părut o înspăimîntătoare răsturnare a legilor naturii să-l văd la un om viu și nu pe ecranul cunoscut - nu era nici interesat, nici iritat, nici plictisit; doar rece și îndepărtat.

David răspunde:

- De pe Sainte Anne. (Sainte Anne este planeta-soră a lumii noastre, care se rotește în jurul soarelui, împreună cu noi.) Așa scria pe plăcuța explicativă din vitrină. Uneltele expuse au fost făcute de indigenii de pe Sainte Anne. Aici n-au existat indigeni.

Domnul Million încuviințează și-și întoarce spre mine chipul impasibil.

- Ce crezi, aceste unelte de piatră au jucat un rol important în viața celor care le-au confecționat? Răspunde: nu.

- Nu.

- De ce?

Mă gîndesc cu înfrigurare, iar David nu mă ajută deloc înghiontindu-mă cu piciorul, pe sub masă. Domnul Million:

- Vorbește. Răspunde la întrebare.

- E limpede, nu? (O expresie bună de folosit atunci cînd nici măcar nu ești sigur dacă ceea ce-i "limpede" este posibil.) În primul rînd, nu puteau fi unelte prea bune, deci ce motiv ar fi avut indigenii să se bizuie pe ele? S-ar zice că aveau nevoie de vîrfuri de săgeată din obsidian sau de cîrlige de undiță din os pentru a-și procura hrana, dar nu-i adevărat. Ar fi putut să otrăvească apa cu sucurile unor plante. Și-apoi, pentru popoarele primitive, cele mai eficiente mijloace de pescuit sînt, probabil, stăvilarele ori năvoadele împletite din fîșii de piele sau din fibre vegetale. La fel, așezarea de capcane sau gonirea animalelor prin incendii ar fi fost mai eficace decît vînătoarea; și-n orice caz, nu era nevoie de unelte de piatră pentru a culege boabe sau mlădițe de plante comestibile ori altele de acest fel, care vor fi constituit alimentele lor de bază. Obiectele din piatră au ajuns în vitrinele de aici pentru că năvoadele și capcanele au putrezit demult. N-au mai rămas decît aceste unelte, iar cei ce-și cîștigă existența de pe urma lor pretind că erau importante.

- Bine. David? Te rog să dai dovadă de originalitate și să nu repeți ce-ai auzit.

David își scoate nasul din carte și ochii săi albaștri ne privesc disprețuitor.

- Dacă i-ați fi putut întreba, indigenii v-ar fi spus că pentru ei erau importante vrăjile și religia, cîntecele și tradițiile tribului lor. Ei sacrificau animale, retezîndu-le beregata cu cioburi de scoici ascuțite ca briciul și nu îngăduiau bărbaților să conceapă copii, dacă nu rezistau unor încercări de pe urma cărora riscau să rămînă schilozi toată viața. Ei se însoțeau cu arborii și-și înecau copiii ca să proslăvească rîurile. Asta era important.

Capul lipsit de gît al domnului Million se aplecă în semn de încuviințare.

- Și acum vom dezbate problema umanității acestor indigeni. David, mai întîi teza negativă.

(Mă grăbesc să-i aplic fratelui meu un ghiont pe sub masă, dar,

al naibii, a avut grijă să-și strîngă sub el sau să-și ascundă sub scaun picioarele ciolănoase și pistruiate.)

- În istoria gîndirii umane, rostește el cu un ton impasibil, umanitatea implică descendența din ceea ce se poate numi, pentru comoditate, **Adam**; astfel spus: specia terestră originară - și dacă vreunul din voi nu pricepe asta e un idiot.

Aștept să continue, dar a terminat. Ca să-mi dau timp de gîndire, spun:

- Domnule Million, nu e corect să-l lași să mă insulte, într-o dezbatere. Atunci nu mai dezbatem, ci **ne batem**, nu?

Domnul Million îmi dă dreptate:

- Fără insulte, David.

Dar David trage deja cu ochiul la ilustrația luptei dintre Polifem și Ulise, sperînd să vorbesc îndelung. Mă simt provocat și hotărăsc să răspund.

- Argumentul care susține descendența din specia terestră modernă nu este nici bine întemeiat, nici concludent. Și nu-i concludent pentru că este foarte posibil ca indigenii de pe Sainte Anne să fi fost descendenții unui val de expansiune umană mai vechi - unul, de pildă, datînd dinaintea **grecilor antici**.

- În locul tău, spune cu blîndețe domnul Million, m-aș baza pe argumente cu o probabilitate mai mare.

Dar eu îi dau înainte, vorbesc despre etrusci, despre Atlantida și despre tenacitatea și tendințele expansioniste ale unei ipotetice civilizații tehnologice din Gondwana. Cînd mă opresc, domnul Million zice:

- Acum invers. David, teza afirmativă, fără să repeți.

Fratele meu, firește, și-a văzut de cartea lui în loc să asculte, și-l înghiontesc bucuros, încredințat c-o să se încurce; dar el spune:

- Indigenii sînt umani, fiindc-au murit cu toții.

- Explică.

- Dacă ar mai trăi, ar fi periculos să fie considerați de origine umană, pentru c-ar ridica pretenții, dar, cum sînt morți, e mai interesant să se considere că poate vor fi fost, însă coloniștii, neștiutori, i-au omorît pe toți.

Și așa mai departe... Razele soarelui se plimbă peste masa roșie

cu dungi negre... Aveau să se plimbe de sute de ori.

Părăseam biblioteca printr-una din ușile laterale și traversam terenul viran dintre două aripi ale clădirii. Peste tot zăceau sticle goale și hîrtii aduse de vînt și, o dată, un cadavru învești mîntat în zdrențe - un mort, peste ale cărui picioare, noi, copiii, am sărit, în vreme ce domnul Million l-a ocolit în tăcere. Cînd, lăsînd în urmă maidanul, apucam pe străduța îngustă, goarnele garnizoanei din citadelă (un sunet ce părea să vină de foarte departe) chemau soldații la masa de seară. Pe Rue d'Asticot, lampagiul își începea lucrul, iar prăvăliile aveau obloanele de fier trase. Trotuarele, eliberate ca prin minune de grămezile de mobile vechi, păreau largi și pustii.

Doar strada Saltimbanque, strada noastră, era diferită, animată de primii petrecăreți. Bărbați curtenitori, cu părul cărunt, întovărășind adolescenți sau tineri chipeși și bine făcuți, dar parcă ușor supraalimentați - flăcăi care făceau glume timide, zîmbind cu danturi perfecte. Întotdeauna aceștia apăreau primii și, cînd m-am făcut mai mare, m-am întrebat adesea dacă soseau cei dintîi fiindcă bărbații cu părul sur doreau să se distreze, dar să apuce să și doarmă peste noapte, sau fiindcă știau că, după miezul nopții, tinerii pe care îi conduceau în localul tatei deveneau somnoroși și irascibili, ca niște copii neculcați la vreme.

Deoarece domnul Million nu voia să folosim aleile după ce se lăsa întunericul, intram pe poarta din față, împreună cu domnii cărunți însoțiți de nepoții și fiii lor. Acolo, înghesuită parcă în fațada fără ferestre a casei, se afla o grădiniță cam de mărimea unei odăi strîmte. Avea cîteva straturi de ferigi, ca niște morminte, o fîntînă mică a cărei apă cădea pe baghete de sticlă pentru a produce un clinchet necontenit și, cu picioarele adînc împlîntate - de fapt, aproape îngropate - în mușchi verde, o statuetă de fier reprezentînd un cîine cu trei capete.

Statueta, presupun, dăduse casei noastre popularul nume La Maison du Chien, deși nu-i exclus să fi fost și o referire la numele familiei noastre. Cele trei capete, cu boturi și urechi ascuțite, erau foarte sugestive. Unul își arăta colții; altul, capul din mijloc, privea cu un interes plin de îngăduință lumea grădiniței și-a străzii. Al treilea, cel de lîngă poteca pardosită care ducea spre ușa noastră, pur

și simplu (nu există alt termen) zîmbea; și, venind pe potecă, clienții tatălui meu aveau obiceiul să mîngîie între urechi acest cap, încît locul cu pricina, lustruit de atîtea atingeri, ajunsese să aibă netezimea sticlei negre.

Acesta era, așadar, universul meu cînd împlinisem șapte dintre anii lungi ai lumii noastre, și așa a rămas încă vreo jumătate de an după aceea. Cele mai multe dintre zilele mele erau petrecute în mica sală de studiu, unde trona domnul Million, iar serile în dormitor, unde David și eu ne jucam și ne băteam în deplină tăcere. Monotonia era întreruptă doar de drumurile la bibliotecă, despre care-am vorbit, și, foarte rar, altundeva. Din cînd în cînd, dădeam în lături frunzișul viței de la fereastră și mă uitam la fete și la protectorii lor, care se plimbau prin curte, sau ascultam conversațiile pe care le purtau în grădina de pe acoperiș - dar lucrurile pe care le făceau și despre care vorbeau nu mă interesau. Știam că bărbatul înalt, cu fața ascuțită, care era stăpînul casei și pe care fetele și servitorii îl numeau Maître, era tatăl meu. Mai știam că, pe undeva, exista și o femeie fioroasă - servitorii erau terorizați de ea - numită Madame, care însă nu era mama mea, nici a lui David, nici soția tatălui meu.

Viața aceasta și copilăria mea, sau cel puțin, prima copilărie, au luat sfîrșit într-o seară, după ce David și cu mine, obosiți de trînte și certuri pe tăcute, adormiserăm. Cineva mi-a scuturat umărul și mi-a rostit numele; dar nu era domnul Million, ci unul dintre servitori, un omuleț pipernicit și ghebos, purtînd o jachetă roșie, ponosită.

- Vrea să te vadă, m-a informat el. Scoală-te!

I-am dat ascultare. Eram în cămașă de noapte. Probabil că în privința asta nu primise instrucțiuni, căci, în vreme ce eu mă întindeam și căscam, el mă privea nehotărît.

- Îmbracă-te, îmi spuse în cele din urmă. Și piaptănă-te.

Am făcut precum îmi spusese, îmbrăcînd pantalonii negri de catifea pe care îi cam șifonasem în cursul zilei, dar punîndu-mi (dintr-un soi de instinct) o cămașă nouă, curată. Camera înspre care m-a condus apoi (prin coridoare întortocheate, de unde dispăruseră acum și cei din urmă clienți, și pe culoare mucegăite, murdărite de

șobolani, pe care clienții nu le cunoșteau) era biblioteca tatălui meu - încăperea cu impozanta ușă sculptată în fața căreia ascultasem spusele șoptite ale femeii în roz. Nu-i trecusem niciodată pragul, dar, la bătaia discretă a însoțitorului meu, ușa s-a deschis brusc și, fără să-mi dau prea bine seama cum, m-am pomenit înăuntru.

Tatăl meu (el deschisese) închise ușa în urma mea și, lăsîndu-mă unde eram, se duse la capătul cel mai îndepărtat al acestei camere lungi și se trînti într-un scaun uriaș. Purta halatul roșu și șalul negru cu care îl văzusem cel mai adesea, iar părul său lung și rar era pieptănat pe spate. Mă privea fix, și-mi amintesc că buzele au început să-mi tremure din cauza efortului pe care îl făceam ca să nu izbucnesc în plîns.

- Așadar, iată-te, rosti el după ce ne priviserăm vreme îndelungată unul pe celălalt. Ce nume să-ți dau?

Mi-am spus numele, dar el a clătinat din cap.

- Nu ăsta. Pentru mine trebuie să porți alt nume - un nume secret. Poți să ți-l alegi singur, dacă vrei.

N-am zis nimic. Mi se părea cu neputință să port alt nume decît cele două cuvinte care alcătuiau, într-un fel de sens mistic pe care-l respectam fără a-l înțelege, **numele meu**.

- Atunci o să ți-l aleg eu, reluă tata. Ești Numărul Cinci. Apropie-te, Numărul Cinci.

L-am ascultat și, cînd m-am oprit în fața lui, a spus:

- O să jucăm un joc. Am să-ți arăt niște poze, niște imagini. Pricepi? Tot timpul cît le vei privi, va trebui să vorbești. Despre imagini. Dacă vorbești, cîștigi; dar, dacă te oprești, chiar și-o secundă, cîștig eu. Ai înțeles?

Am răspuns afirmativ.

- Bun. Știu că ești un băiat isteț. De altfel, domnul Million mi-a transmis rezultatele tuturor examenelor la care te-a supus, precum și benzile înregistrate. Știai că înregistrează discuțiile voastre, așa-i? Nu te-ai întrebat niciodată ce face cu benzile?

- Credeam că le aruncă, am răspuns, și-am observat că tatăl meu se apleacă în față cînd vorbesc - un gest care, atunci, mi s-a părut măgulitor.

- Nu, sînt aici. (Apăsă pe un buton.) Și acum, ține minte: nu

conteni să vorbești.

Dar în primele clipe am fost prea surprins ca să vorbesc.

În cameră se iviseră dintr-o dată un băiat mult mai mic decît mine și un soldat de lemn; soldatul era cam de înălțimea mea, dar, cînd am întins mîna să-l ating, s-a dovedit la fel de inconsistent ca aerul.

- Vorbește, poruncí tata. Ce-ți trece prin gînd Numărul Cinci?

Gîndul mi-era la soldat, firește. Băiețelul, în vîrstă de vreo trei ani, părea preocupat de același lucru, căci, trecînd ca un abur prin brațul meu, se apropie de păpușă și încercă s-o răstoarne.

Erau holograme - imagini tridimensionale formate prin interferența a două unde de lumină -, fenomene care mi se păruseră cu totul neinteresante atunci cînd le văzusem reproduse ca fotografiile plate ale unor piese de șah, în cartea de fizică; dar avea să mai treacă vreme pînă să fac legătura între acele piese de șah și fantomele care umblau noaptea prin biblioteca tatălui meu. În acest timp, tata mă zorea:

- Vorbește! Spune ceva! Ce crezi că simte băiețelul?

- Păi... Baietelului îi place soldatul, dar încearcă să-l doboare fiindcă soldatul e doar o jucărie, însă-i mai mare decît el...

Așa am început și-am continuat multă vreme, cîteva ore, cred. Scena se schimba întruna. Soldatul uriaș fu înlocuit de un ponei, un iepure, o farfurie cu supă și niște biscuiți. Dar băiețelul de trei ani rămînea personajul principal. Cînd ghebosul în haină ponosită veni, căscînd, să mă conducă înapoi, în dormitor, vocea mea nu mai era decît o șoaptă răgușită și mă durea în gît. În noaptea aceea l-am visat pe băiețel alergînd de la o activitate la alta, persoana sa confundîndu-se cu a mea și cu a tatălui meu, astfel încît eram în același timp observator, observat și o a treia prezență, observîndu-le pe celelalte două.

În seara următoare, am adormit aproape imediat după ce domnul Million ne-a trimis la culcare, rămînînd treaz doar atît cît să mă pot felicita pentru acest lucru. M-am trezit cînd a intrat în dormitor omulețul cel ghebos. Dar nu venise după mine, ci după David. Prefăcîndu-mă că dorm (căci gîndeam, și mi se părea foarte rezonabil pe atunci, că dacă ar fi observat că sînt treaz, ne-ar fi luat pe amîndoi), l-am privit pe fratele meu îmbrăcîndu-se și căznindu-se să-și aranjeze chica blondă. Cînd s-a întors, dormeam dus și n-am avut ocazia să-l întreb nimic pînă ce, așa cum făcea uneori, domnul

Million ne-a lăsat să luăm singuri micul dejun. A trebuit, firește, să-i povestesc propria-mi experiență, însă tot ce am putut afla de la el a fost că petrecuse o noapte foarte asemănătoare cu a mea. Văzuse holograme animate, după toate aparențele aceleași pe care le văzusem și eu: soldatul de lemn, poneiul și așa mai departe. Fusese silit să vorbească neîncetat, cum, de altfel, ne pretindea ades și domnul Million, în cursul dezbaterilor și al examinărilor orale. Pe cît am putut să-mi dau seama, singura deosebire dintre experiența lui și a mea a ieșit la iveală atunci cînd l-am întrebat ce nume îi dăduse.

M-a privit mirat, oprind în aer mîna cu care-și ducea la gură sandvișul.

L-am întrebat, din nou:

- Cu ce nume ți s-a adresat cînd ți-a vorbit?

- Mi-a spus David. Dar ce credeai?

O dată cu începerea acestor întrevederi, felul meu de viață s-a schimbat, modificările pe care le crezusem temporare devenind pe nesimțite permanente și stabilind o situație nouă, pe care nici David, nici eu n-am sesizat-o în mod conștient. Joaca și flecăreala noastră în pat încetară, iar David începu să mestereasă din ce în ce mai rar naiuri din tulpini de viță. Domnul Million ne lăsa să dormim ceva mai mult dimineața și, într-un mod foarte subtil, ne confirma impresia că eram considerați "băieți mari". Cam în aceeași perioadă începu să ne ducă într-un parc, unde existau un poligon pentru tir cu arcul și diferite terenuri de joc. Parcul, aflat nu departe de casa noastră, era mărginit pe una din laturi de un canal. Și, în timp ce David înfigea săgeți într-o gîscă împăiată sau juca tenis, eu stăteam deseori pe mal, privind apa liniștită și nu foarte murdară ori așteptînd să treacă vreuna din corăbiile albe - corăbii mari, cu prove ascuțite și încovoiate, ca pliscurile pescărușilor, și cîte patru, cinci sau chiar șapte catarge -, pe care, din cînd în cînd, le trăgeau dinspre port atelaje de cîte zece perechi de boi.

În vara celui de-al unsprezecelea sau doisprezecelea an al vieții mele - mai degrabă al doisprezecelea - ni s-a îngăduit pentru prima dată să rămînem în parc după apusul soarelui, ca să privim, de pe

malul înclinat și așternut cu iarbă al canalului, un spectacol de focuri de artificii. Dar nici nu apucase bine prima salvă de rachete să înflorească la vreo șase sute de metri deasupra orașului, cînd lui David i s-a făcut rău. S-a repezit spre marginea apei și a început să vomite, cu mîinile cufundate în mîl pînă la coate, în timp ce stelele albe și roșii își răsfirau splendoarea deasupra lui. Domnul Million l-a luat în brațe și, după ce bietul David s-a golit de tot, am plecat grabnic spre casă.

Indispoziția lui s-a dovedit a nu fi mai dăinuitoare decît sandvișul alterat care o provocase și, în vreme ce învățătorul nostru îi purta de grijă, am hotărît să nu mă las frustrat de restul spectacolului, din care mai zărisem frînturi, printre acoperișuri, în drumul nostru către casă. N-aveam voie să urc pe terasă după lăsarea întunericului, dar știam prea bine unde se află scara cea mai apropiată. Fiorii pe care i-am simțit cînd am pătruns în acea lume interzisă, numai frunziș și umbre, deasupra căreia scăpărau flori de foc roșii, purpurii și galbene, au fost aidoma frisoanelor de febră. Stăteam cu răsuflarea tăiată, tremurînd de frig în plină vară.

Pe terasă era mai multă lume decît îmi închipuisem: bărbați fără cape, pălării sau bastoane (pe care le lăsaseră la garderobă), și fete, angajatele tatălui meu, în costume care le scoteau în evidență sînii fardați, prinși în cupe din plasă de sîrmă, ca niște colivii de păsări, sau le făceau să pară mai înalte (impresie ce se volatiliza de cum stătea cineva lîngă ele), ori purtînd rochii lungi, din materiale care le reflectau fețele și bustul, așa cum o apă liniștită oglindește pomii de pe mal, încît, în fulgerările intermitente de pe boltă, păreau asemenea reginelor ciudat înveșmîntate de pe cărțile de tarot.

Am fost observat, bineînțeles, căci eram prea agitat ca să mă ascund tot timpul, dar nu m-a izgonit nimeni. Credeau, probabil, că mi se permisese să urc și să privesc focurile de artificii.

Acestea au continuat vreme îndelungată. Îmi aduc aminte de un client, un domn gras, cu față pătrățoasă și cu un aer stupid, care părea a fi o persoană importantă și care era atît de nerăbdător să savureze compania protejatei sale (fata nu voia să coboare înainte de terminarea spectacolului) încît, la insistențele sale de a i se amenaja un cadru intim, servitorii au trebuit să mute vreo treizeci de tufe și

arbuști, ca să-i înconjure cu un paravan. Am ajutat la căratul cîtorva ciubărașe și ghivece, și-am reușit să mă pitesc în interiorul acestei structuri pe cînd i se adăugau ultimele elemente. Din locul în care mă aflam, puteam să observ, printre frunze, atît rachetele și "bombele aeriene", cît și pe client cu a sa **nymphe du bois**, care le privea și mai fascinată decît mine.

Din cîte mi-amintesc, n-am făcut asta din lubricitate, ci din simplă curiozitate. Eram la vîrsta la care te interesează cu pasiune orice, dar pasiunea e doar sete de cunoaștere. A mea era aproape satisfăcută, cînd cineva m-a înșfăcat de guler și m-a smuls din boschet.

Odată scos din ascunziș, am fost eliberat și m-am întors, așteptîndu-mă să dau de domnul Million. Dar nu era el. Persoana care mă surprinsese era o femeie scundă, cu părul sur, învesmîntată într-o rochie neagră, ale cărei falduri, după cum am remarcat din prima clipă, atîrnau drepte, din talie pînă la pămînt. Am făcut o plecăciune, căci era limpede că nu e servitoare, dar ea nu mi-a întors salutul, ci m-a privit țintă, cu ochi care păreau să vadă la fel de bine în întunericul dintre exploziile de artificii, ca și la lumina lor. În cele din urmă, marcînd probabil finalul spectacolului, o rachetă gigantică a țîșnit vuind pe un rîu de flăcări și, pentru o clipă, femeia și-a înălțat privirea spre cer. Apoi, cînd racheta detonă, și-o orhidee mov de o mărime și o strălucire năucitoare umplu văzduhul, apriga femeiușcă mă înhăță din nou și mă conduse cu fermitate spre scări.

În timp ce traversam porțiunea pardosită a terasei, mi-am dat brusc seama că femeia nu pășea, ci mai degrabă luneca peste dalele de piatră, aidoma unei piese de onix pe o tablă lucioasă de șah; și, în ciuda tuturor celor întîmplate de atunci, la fel mi-o amintesc și astăzi: ca Regina Neagră, nici sinistră, nici măiastră, dintr-un joc de șah - neagră, doar, spre deosebire de o Regină Albă, pe care nu mi-a fost dat s-o întîlnesc.

Pe scări, plutirea ei se transformă într-un fel de balans fluid, care îi aducea cinci centimetri sau mai mult din tivul rochiei în contact cu fiecare treaptă, de parcă torsul ei cobora scara asemenea unei bărcuțe duse de-un torent de munte: cînd repezindu-se, cînd ezitînd, cînd aproape dînd îndărăt, purtată de curenți contrari.

Coborî sprijinindu-se nu numai de mine, ci și de brațul unei servitoare, ce ne așteptase în capul scării și care-o ajuta din partea cealaltă. Cînd traversasem terasa, crezusem că felul ei de se mișca era doar rezultatul unui mers perfect controlat și al unei ținute frumoase, dar acum mi-am dat seama că, probabil, suferea de-o infirmitate; și am avut impresia că, fără ajutorul meu și-al fetei, ar fi căzut cu capul înainte.

De cum ajunserăm la capătul de jos al scării, ea își reluă înaintarea lină. O expedie pe servitoare cu o mișcare a capului și mă împinse pe coridor, în direcție opusă celei în care se afla dormitorul și sala noastră de studiu, spre partea cea mai retrasă a casei, unde se afla o scară rareori folosită. Era o scară în spirală, foarte abruptă și mărginită doar de o balustradă joasă de fier, ca un tirbușon înfipt în puțul ce străbătea șase etaje, pînă la beciuri. Aici, îmi dădu drumul și-mi porunci cu voce seacă să cobor. I-am dat ascultare dar, după cîteva trepte, m-am întors să văd dacă n-avea dificultăți cu scara.

Nu avea... pentru că nu folosea scara. Cu rochia-i lungă atîrnînd drept, ca o perdea, plutea, suspendată, fixîndu-mă cu privirea, în centrul casei scărilor. Am fost atît de șocat, încît m-am oprit brusc (ceea ce a făcut-o să-și smucească mînioasă capul), apoi am rupt-o la fugă. În vreme ce coboram în goană spirala scării, ea mă urmărea, rotindu-se, ținînd o mînă pe balustradă și întorcînd tot timpul spre mine un chip care semăna leit cu al tatălui meu. La etajul al doilea, se abătu lateral, mă prinse la fel de ușor cum apucă pisica un pisoi neascultător și mă conduse prin încăperi și pasaje pe care nu le văzusem niciodată, pînă ce mă zăpăci într-atît încît aveam impresia că mă aflu într-o casă străină. În cele din urmă, ne oprirăm în fața unei uși ca oricare alta. Ea o deschise, folosind o cheie demodată de alamă, cu dinți ca de ferăstrău, și-mi făcu semn să intru.

Camera era puternic luminată și am putut vedea lămurit ceea ce doar bănuisem că văd, pe acoperiș și pe coridoare: și anume, că tivul rochiei sale atîrna la vreo cinci centimetri deasupra podelei, indiferent de mișcările ei, iar între tiv și podea nu exista nimic. Îmi arătă un taburet acoperit cu o împletitură și-mi spuse: "Stai jos", iar după ce mă conformasem, pluti către un balansoar mare și se așeză, cu fața la mine. Cîteva clipe rămase tăcută apoi mă întrebă:

- Cum te cheamă?

I-am spus. Ea ridică dintr-o sprînceană și începu să legene balansoarul, împingînd ușor cu degetele în tija unei lămpi cu picior aflate alături. După o pauză lungă, rosti:

- Și el cum îți spune?

- El?

Eram, cred, amețit de oboseală.

Ea strînse din buze.

- Fratele meu.

Am simțit o oarecare ușurare.

- A, sînteți mătușa mea. Mi s-a părut că semănați cu tata. Îmi spune Numărul Cinci.

Din nou, timp de cîteva clipe mă privi fix, cu colțurile gurii lăsate în jos, așa cum mă privea deseori și tatăl meu. Apoi zise:

- Numărul este ori prea mic ori prea mare. Numai el și cu mine mai sîntem în viață, și presupun că pune la socoteală și simulacrul. Ai vreo soră, Numărul Cinci?

Domnul Million ne pusese să citim **David Copperfield**, și întrebarea ei mi-a amintit atît de frapant de mătușa Betsy Trotwood, încît am izbucnit în rîs.

- Nu-i deloc absurd. Tatăl tău a avut o soră - de ce n-ai avea și tu? Ai sau nu?

- Nu, doamnă, dar am un frate. Îl cheamă David.

- Poți să-mi spui tanti Jeannine. David seamănă cu tine, Numărul Cinci?

Am clătinat din cap.

- David are părul creț și blond, nu ca al meu. Poate că semănăm puțin, dar nu cine știe ce.

- Probabil că a folosit vreuna din fete, murmură ca pentru sine mătușa mea.

- Poftim?

- Știi cine a fost mama lui David, Numărul Cinci?

- De vreme ce sîntem frați, presupun că tot mama mea, dar domnul Million spune că a plecat de mult.

- Nu era mama ta, zise tanti Jeannine. Nu. Dacă vrei, pot să-ți arăt o fotografie a mamei tale. Vrei? (Scutură un clopoțel și dintr-o

încăpere alăturată își făcu apariția o servitoare; mătușa mea îi șopti ceva și, după ce fata plecă, se întoarse iarăși spre mine:) Și cu ce te ocupi tu, Numărul Cinci, în afara incursiunilor pe terasă, la ore cînd n-ai ce căuta acolo? Înveți?

I-am povestit despre experiențele mele (stimulam ouă de broască nefecundate, ca să provoc o dezvoltare asexuată, apoi dublam cromozomii printr-un tratament chimic, ca să obțin o nouă generație asexuată) și despre disecțiile la efectuarea cărora mă încuraja pe atunci domnul Million, și, în timp ce vorbeam, am pomenit în treacăt despre interesul pe care l-ar fi putut prezenta practicarea unei biopsii la un indigen de pe Sainte Anne, dacă ar mai fi existat vreunul, dat fiind faptul că descrierile primilor exploratori erau atît de contradictorii, iar unii coloniști susținuseră că indigenii puteau să-și schimbe înfățișarea.

- Ah, exclamă mătușa mea, cunoști problema indigenilor. Ia să vedem ce știi, Numărul Cinci. Care-i Ipoteza Veil?

Despre asta învățasem cu cîțiva ani în urmă, așa că am răspuns:

- Ipoteza Veil presupune că indigenii aveau aptitudinea de a imita perfect oamenii. Veil e de părere că, după sosirea navelor de pe Pămînt, indigenii au ucis echipajele, luîndu-le apoi locul și navele. Concluzia ar fi că nu indigenii au dispărut, ci noi.

- Vrei să spui că au dispărut pămîntenii, zise mătușa mea. Ființele umane.

- Poftim?

- Dacă Veil are dreptate, înseamnă că tu și eu sîntem indigeni de pe Sainte Anne, cel puțin la origine. Cred că asta ai vrut să spui. Consideri că are dreptate?

- Nu văd care ar fi deosebirea. Veil susține că procesul mimetic va fi fost desăvîrșit, or, dacă-i așa, ei sînt, oricum, cei care-am fost noi.

Mă credeam foarte inteligent, dar mătușa mea zîmbi, legănîndu-se mai tare. Era extrem de cald în odaia aceea strîmtă și puternic luminată.

- Numărul Cinci, ești prea tînăr ca să te pricepi la semantică și mă tem că ai interpretat cum nu trebuie cuvîntul **desăvîrșit**. Sînt sigură că doctorul Veil l-a folosit într-un sens mai larg decît sensul

restrîns pe care i-l dai tu. Imitația nu putea fi perfectă, fiindcă ființele umane nu au acest talent și, pentru a le imita în mod **desăvîrșit**, indigenii ar fi trebuit să și-l piardă pe-al lor.

- Și nu se putea?

- Băiete dragă, aptitudinile de orice fel se dezvoltă. Și, odată dezvoltate, trebuie exersate, altminteri se atrofiază. Dacă indigenii ar fi fost capabili să imite atît de bine, încît să-și piardă aptitudinile mimetice, ar fi fost condamnați la pieire și este neîndoielnic că asta s-ar fi întîmplat cu mult înainte ca primele nave să ajungă la ei. Evident, nu există nici cea mai mică dovadă că indigenii ar fi avut această putere. Pur și simplu, au murit înainte de a putea fi studiați în mod amănunțit, iar Veil, în căutarea unei explicații dramatice pentru cruzimea și lipsa de rațiune pe care le vede în jur, a suspendat în gol două kilograme de teorie.

Mi s-a părut că această ultimă remarcă, și faptul că mătușa mea părea atît de prietenoasă, îmi oferea un prilej ideal pentru o întrebare în legătură cu extraordinarele ei mijloace de locomoție, dar chiar cînd eram pe punctul de a o formula am fost întrerupți, aproape simultan, din două direcții. Servitoarea reapăru cu o carte mare, legată în piele ornamentată, însă abia apucă să i-o dea mătușii mele, cînd cineva bătu la ușă. Mătușa mea rosti neglijent: "Ține un pic asta" și, fiindcă îndemnul putea fi adresat atît mie cît și servitoarei, am dat curs noii curiozități, repezindu-mă înaintea ei să deschid ușa.

M-am pomenit față în față cu două dintre fetele tatălui meu, astfel costumate și pictate, încît păreau mai stranii decît orice indigeni - înalte și maiestuoase ca niște plopi, neumane ca niște stafii, cu ochi verzi și galbeni mari cît ouăle, cu sîni umflați și ridicați pînă aproape de umeri; și, deși mă priveau cu un calm aparent, am observat încîntat că apariția mea în pragul ușii le surprinsese. Le-am poftit înăuntru, dar, după ce servitoarea închise ușa în urma lor, mătușa mea spuse cu un aer absent:

- Imediat, fetelor. Vreau să-i arăt ceva puștiului și pe urmă îi dau drumul să plece.

"Ceva" era o fotografie realizată, după cum mi-am închipuit, într-o tehnică neobișnuită, care făcea să dispară orice culoare, în

afara unei nuanțe spălăcite de cafeniu. Era o poză mică și, după aspectul general și colțurile rupte, foarte veche. Înfățișa o fată de vreo douăzeci și cinci de ani, zveltă și, pe cît puteam să-mi dau seama, foarte înaltă, stînd alături de un tînăr îndesat, pe un trotuar podit. Fata ținea în brațe un prunc. Trotuarul trecea prin fața unei clădiri ciudate, o casă foarte lungă din lemn, cu un singur etaj și cu cîte o tindă sau verandă care-i modifica stilul arhitectonic la fiecare șase sau șapte metri, astfel încît, construcția părea alcătuită din mai multe case înguste, lipite una de alta. Menționez acest amănunt căruia, pe atunci, nu prea i-am dat importanță, deoarece după eliberarea mea din închisoare am încercat de mai multe ori să găsesc vreo urmă a acestei case. Cînd mi s-a arătat prima oară fotografia, eram mai interesat de chipurile fetei și copilului. De fapt, celui din urmă abia i se distingea fața, căci era împachetat aproape cu totul într-un pled alb de lînă. Fata avea trăsături frumoase și arbora un zîmbet luminos, de un farmec cu totul aparte; era - deopotrivă - nepăsător, poetic, șiret. Țigancă, a fost primul meu gînd, dar tenul ei era în mod vădit prea deschis pentru o țigancă. Cum, pe această lume, sîntem cu toții descendenții unui grup relativ restrîns de coloniști, reprezentăm o populație destul de uniformă; datorită studiilor mele însă eram oarecum familiarizat cu rasele terestre originale, așa că a doua mea impresie - aproape certitudine - fu că femeia era de origine celtică.

- Țara Galilor, am spus cu voce tare. Sau Scoția. Sau Irlanda.

- Ce? făcu mătușa mea.

Una din fete chicoti. Ședeau amîndouă pe un divan, cu picioarele lor lungi și scînteietoare (ca niște bețe de steag poleite) încrucișate.

- Nimic. Nu contează.

Mătușa mea mă sfredeli cu privirea.

- Ai dreptate. O să te chem să vorbim despre asta cînd vom avea amîndoi mai mult timp. Deocamdată, servitoarea o să te conducă înapoi, în camera ta.

Nu-mi mai amintesc nimic despre parcursul îndelungat pe care îl voi fi străbătut, însoțit de servitoare, pînă la dormitor, și nici ce scuze voi fi prezentat domnului Million pentru absența mea nepermisă. Oricare vor fi fost ele însă, bănuiesc că el nu le-a crezut, sau a descoperit adevărul descosîndu-i pe servitori, deoarece nu am mai

fost chemat în apartamentul mătușii mele, deși, timp de cîteva săptămîni, am așteptat acest lucru în fiecare zi.

În noaptea aceea - sînt destul de sigur că a fost în aceeași noapte - i-am visat pe indigenii de pe Sainte Anne: sălbatici avînd capetele, brațele și gleznele împodobite cu smocuri de iarbă verde, dansînd și agitîndu-și scuturile din împletitură de papură și lănciile cu vîrfuri de cremene, pînă cînd săriturile lor frenetice începură să zguduie patul în care dormeam și deveniră două brațe vîrîte în mîneci de postav roșu, ponosite - brațele valetului, sosit, ca aproape în fiece noapte, pentru a mă conduce în biblioteca tatălui meu.

În noaptea aceea, și de astă dată sînt încredințat că a fost aceeași noapte - adică noaptea cînd i-am visat pentru prima oară pe indigeni -, programul întrevederilor pe care mi le impunea și care, de patru sau cinci ani, consta în aceeași înșiruire de conversație, holograme, asociații libere și întoarcere în dormitor - o ordine pe care ajunsesem s-o consider invariabilă -, s-a schimbat. După conversația preliminară, al cărei scop era, sînt sigur, de a mă face să mă simt în largul meu (ceea ce nu reușea niciodată), tata mi-a poruncit să-mi răsfrîng o mînecă și să mă întind pe masa veche de consultație din colțul camerei. Apoi mi-a spus să-mi întorc capul către perete, adică spre rafturile înțesate cu caiete jerpelite. Am simțit că-mi înfige un ac la încheietura brațului, dar capul mi-era apăsat în jos și fața întoarsă, așa că n-am putut nici să mă ridic, nici să văd ce face. După cîteva clipe a scos acul și mi-a spus să stau liniștit.

Am rămas întins vreme destul de îndelungată. Din cînd în cînd, tata îmi lua pulsul sau îmi depărta pleoapele pentru a-mi privi ochii. Pe urmă, cineva aflat într-un punct îndepărtat al odăii începu să depene o poveste foarte lungă și încîlcită. Tatăl meu lua notițe după această relatare, oprindu-se uneori pentru a pune întrebări, la care nu găseam cu cale să răspund căci o făcea în locul meu cel ce vorbea.

Efectul drogului pe care mi-l injectase nu slăbea, așa cum îmi închipuisem că se va întîmpla o dată cu scurgerea timpului. Dimpotrivă, părea să mă îndepărteze tot mai mult de realitate și de starea de conștiență necesară pentru a-mi păstra personalitatea gîndirii. Pielea scorojită a mesei de consultație dispăru sub ochii mei, transformîndu-se cînd în puntea unei nave, cînd în aripa unui po-

rumbel care zbura sus, sus, deasupra pămîntului. Nu-mi mai păsa dacă vocea pe care o auzeam turuind era a mea sau a tatei. Glasul se făcea cînd acut, cînd profund, dar din vreme în vreme mi se părea că eu eram cel ce vorbea din adîncul unui piept mai mare decît al meu, în timp ce vocea tatălui meu, pe care o identificam datorită foșnetului ușor al paginilor caietului de notițe, părea stridentă și ascuțită, ca țipetele copiilor ce se fugăreau pe străzi, așa cum le auzeam, vara, cînd scoteam capul prin ferestruicile de la baza domului bibliotecii.

Din noaptea aceea, viața mea s-a schimbat din nou. Drogurile - căci păreau a fi mai multe și, cu toate că efectul pe care l-am descris era cel mai obișnuit, se întîmpla uneori să-mi fie cu neputință să stau culcat și atunci vorbeam umblînd ore în șir dintr-o parte în alta sau mă cufundam în vise de beatitudine ori în coșmaruri cumplite - mi-au afectat sănătatea. Dimineața, mă trezeam deseori cu o migrenă care mă chinuia toată ziua. Alteori aveam perioade lungi de irascibilitate și de anxietate. Mai îngrozitor chiar, cîteodată dispăreau fragmente întregi de zile, încît mă pomeneam brusc treaz și îmbrăcat, citind, plimbîndu-mă, ba uneori și vorbind, fără să-mi amintesc nimic din ceea ce se întîmplase de cînd zăcusem bolborosind către tavanul bibliotecii tatălui meu, cu o noapte mai înainte.

Studiile începute împreună cu David n-au fost întrerupte, dar, într-un fel, rolurile domnului Million și-al meu s-au inversat. Acum, eu eram cel care insista să prelungim orele, atunci cînd le mai țineam; tot eu alegeam subiectele și, în majoritatea cazurilor, îi chestionam pe David și pe domnul Million. Dar deseori, cînd ei erau la bibliotecă sau în parc, rămîneam în pat, să citesc, și cred că adesea citeam și studiam începînd din clipa în care mă pomeneam treaz, în așternut, și pînă cînd valetul tatei venea iar după mine.

Trebuie să notez aici că întrevederile lui David cu tata suferiseră aceleași schimbări, în aceeași perioadă; dar pentru că erau mai rare - și deveniră din ce în ce mai rare, o dată cu trecerea celor o sută de zile ale verii, cu venirea toamnei și, în cele din urmă, a iernii lungi - și pentru că, în general, David părea să aibă reacții mai puțin adverse la droguri, efectul asupra lui nu era atît de grav.

Dacă se poate spune așa, în acea iarnă a luat sfîrșit copilăria mea. Sănătatea șubredă m-a îndepărtat de preocupările infantile, determinîndu-mă să acord tot mai mult timp experiențelor pe animale mici și disecțiilor practicate pe cadavrele procurate de domnul Million, într-un șovoi neîncetat de guri căscate și ochi holbați. De asemenea, studiam sau citeam, după cum am mai spus, ore în șir; zăceam, pur și simplu, cu mîinile sub cap, străduindu-mă, cîteodată zile de-a rîndul, să-mi amintesc întîmplările despre care mă auzisem povestindu-i tatălui meu. Nici David, nici eu n-am fost vreodată în stare să rememorăm destul pentru a elabora o teorie coerentă asupra naturii întrebărilor ce ni se puneau. Totuși, unele scene mi-au rămas întipărite în memorie - scene pe care sînt sigur că nu le-am văzut niciodată - și cred că ele sînt vizualizări ale unor sugestii șoptite în timpul legănărilor și zbaterilor mele în acele stări modificate ale conștienței.

Mătușa mea, atît de inaccesibilă înainte, se oprea să-mi vorbească ori de cîte ori ne întîlneam pe coridoare sau venea chiar în camera noastră. Am aflat că ea conducea rînduielile interne ale casei și datorită ei am obținut un mic laborator, numai al meu, situat în aceeași aripă a clădirii.

Dar, așa cum spuneam, mi-am petrecut mai toată iarna la masa emailată de disecție sau în pat. Zăpada abundentă astupa jumătate din geamul ferestrei, susținută de crengile desfrunzite ale viței. Clienții tatălui meu, pe care-i vedeam acum foarte rar, intrau cu cizme ude, cu zăpadă pe umeri și pe căciuli, răsuflînd greu și roșii la față în timp ce-și scuturau blănurile în hol. Portocalii dispăruseră, căci grădina de pe acoperiș nu mai era practicabilă, iar sub geamul nostru, curtea se anima doar noaptea, tîrziu, cînd unii clienți, împreună cu protejatele lor, ieșeau amețiți de băutură, chiuind și rîzînd, să se bată cu bulgări - o îndeletnicire care se încheia în mod invariabil cu dezbrăcarea femeilor și tăvălirea lor, în pielea goală, prin zăpadă.

Primăvara m-a luat prin surprindere, așa cum ni se întîmplă totdeauna celor care ne petrecem cea mai mare parte a vieții închiși în casă. Într-o zi, pe cînd îmi închipuiam (în măsura în care putea să

mă intereseze pe mine vremea de afară) că sîntem în mijlocul iernii, David a deschis larg fereastra și a insistat să mergem împreună în parc; eram în aprilie. Domnul Million a ținut să ne însoțească, și-mi amintesc că am ieșit toți trei, pe ușa principală, în grădinița din fața casei. Ultima dată cînd o văzusem, grădinița mai era troienită de zăpada curățată de pe potecă. Acum, era plină de lăstari tineri și de clinchetul fîntînii. David a mîngîiat botul zîmbitor al cîinelui de fier și a declamat:

- "Iar de acolo, cîinele/ Cu împătrit cap, adus pe-aceste tărîmuri luminate".

I-am atras atenția, în glumă, că se înșelase la numărătoare.

- Nu, nu. Bătrînul Cerber are patru capete, nu știai? Al patrulea e capul de fecioară: o cățea atît de rea, că nici un cîine nu i-ar da tîrcoale.

Pînă și domnul Million a emis un chicot, dar mai apoi, privind înfățișarea plină de sănătate a lui David și prevestirea bărbăției în umerii săi lați, mi-am zis că, dacă, așa cum îmi închipuiam eu, cele trei capete îi simbolizau pe Maître, pe Madame și pe domnul Million - adică tatăl meu, mătușa mea (**capul de fecioară** la care se referise David, presupuneam) și învățătorul nostru -, atunci, într-adevăr, curînd trebuia sudat un al patrulea, pentru David.

Parcul părea să fie un paradis pentru el, dar eu, cu sănătatea mea precară, l-am găsit destul de tern și am rămas aproape toată dimineața ghemuit pe o bancă, privindu-l pe David care juca squash. Către amiază, îmi ținu tovărășie, nu pe aceeași bancă, ci pe una destul de apropiată ca să pară în vecini, o fată cu părul negru și cu un picior în ghips. Venise în cîrje, însoțită de o doică sau guvernantă, care se așeză, sînt sigur că în mod intenționat, între fată și mine. Această femeie antipatică era însă prea înțepată pentru a-și îndeplini cu succes rolul de înger păzitor; stătea bățoasă pe marginea băncii, în timp ce fata, ținîndu-și întins piciorul vătămat, se lăsa pe spătar, îngăduindu-mi să admir frumosul ei profil și, din timp în timp, cînd întorcea capul pentru a se adresa creaturii de lîngă ea, să-i văd bine chipul - buzele roșii și ochii violeți, fața mai degrabă rotundă decît ovală, încadrată de părul bogat și negru, sprîncenele arcuite și genele lungi, întoarse. Cînd în parc și-a făcut apariția o vînzătoare ambu-

lantă, o bătrînă care vindea rulouri chinezești (mai lungi de-o palmă și atît de fierbinți, încît trebuiau mîncate cu mare băgare de seamă, de parcă ar fi fost vii), i-am încredințat rolul de mesager și, cumpărînd un rulou pentru mine, am trimis-o să ofere alte două, din partea mea, fetei și arătării de lîngă ea.

Arătarea, firește, refuză; fata însă, spre încîntarea mea, începu să pledeze, ochii ei mari și obrajii îmbujorați proclamînd cu elocvență argumente pe care, deși eram prea departe ca să le aud, le puteam ghici din mimică și gesturi: refuzul era o jignire inutilă la adresa unui necunoscut bine intenționat; îi era foame și, oricum, ar fi vrut să cumpere un rulou - ce risipă, să refuzi cînd capeți pe degeaba ceea ce dorești! Vînzătoarea, pe care rolul de intermediară o încînta în mod vădit, vesti în gura mare că îi vine să plîngă la gîndul că va fi silită să-mi înapoieze aurul (de fapt, o bancnotă prăpădită, aproape la fel de unsuroasă ca hîrtia în care servea ea rulourile, dar mult mai murdară) și, încetul cu încetul, tonul discuției lor deveni destul de ridicat ca să pot distinge vocea fetei - un contraalto clar și foarte plăcut. Bineînțeles, pînă la urmă acceptară; arătarea mă răsplăti cu un fel de salut acru, iar fata îmi făcu semn cu ochiul, prin spatele ei.

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd David și domnul Million, care îl privise de pe marginea terenului, întrebară dacă voiam să merg la masă, am încuviințat, gîndindu-mă că la întoarcere puteam să ocup o bancă mai aproape de fată, fără să mă simt rușinat. Am luat masa (eu, mă tem, cam nerăbdător) într-o braserie curată și mică, de lîngă piața de flori; dar cînd am revenit în parc, fata și guvernanta ei plecaseră.

Cam la vreo oră după întoarcerea noastră acasă, tata a trimis după mine. Am părăsit dormitorul destul de neliniștit, căci era mult prea devreme față de ora obișnuită a întrevederilor noastre - încă nici nu începuseră să sosească primii clienți, or, de obicei, mă chema numai după plecarea celui din urmă. Mă temusem degeaba. A început prin a se interesa de starea sănătății mele și, după ce i-am spus că mi se părea mai bună decît fusese în cursul iernii, el, cu un aer solemn, chiar afectat, cu totul diferit de obișnuita-i blazare caustică, s-a apucat să vorbească despre afacerile lui și despre necesitatea ca un tînăr să fie pregătit pentru a-și cîștiga singur existența.

- Te pasionează studiul științelor, după cîte știu, mi-a spus.

Am încuviințat cu jumătate de gură și m-am pregătit pentru obișnuitul atac pe tema inutilității studierii chimiei sau biofizicii într-o lume cu o bază industrială atît de redusă cum era lumea noastră; că științele nu folosesc la nimic în obținerea unor funcții administrative, că n-au nici un rost în activitățile comerciale... și așa mai departe. El însă zise:

- Îmi pare bine. Sincer vorbind, i-am cerut domnului Million să te încurajeze pe această cale cît de mult îi va sta în putință. Ar fi făcut-o oricum, sînt sigur; așa a făcut și cu mine. Aceste studii nu numai că-ți vor oferi mari satisfacții, dar vor fi... (se opri, își drese glasul și-și trecu mîna peste față și prin păr)... prețioase din mai multe puncte de vedere. În plus, ele sînt, ca să zic așa, o tradiție de familie.

Am spus, și într-adevăr am simțit, că eram foarte bucuros să aud asta.

- Mi-ai văzut laboratorul? În spatele oglinzii de colo?

Nu-l văzusem, cu toate că știam de existența mai multor încăperi în spatele marii oglinzi culisante, iar servitorii pomeneau uneori de "dispensarul" lui, unde le prepara diferite medicamente, examina în fiecare lună fetele și, din cînd în cînd, prescria tratamente "prietenilor" unor clienți, bărbați neprevăzători care, spre deosebire de clienții chibzuiți, nu foloseau în mod exclusiv serviciile localului nostru. I-am răspuns că mi-ar face mare plăcere să-l văd.

El zîmbi.

- Ne depărtăm de subiectul nostru. Știința are o mare valoare; dar îți vei da seama, ca și mine, că ea înghite mai mulți bani decît produce. Îți vor trebui aparate și cărți și multe altele, dar și un mijloc de trai. Localul acesta al nostru aduce unele profituri și, deși sper să trăiesc încă mult timp - mulțumită în parte științei -, tu ești moștenitorul meu și ție îți va rămîne în cele din urmă.

Așadar, eram mai mare decît David!

- ... fiecare fază din ceea ce facem. Nici una, te rog să mă crezi, nu este lipsită de importanță.

Fusesem atît de surprins și, de fapt, încîntat de această descoperire, încît pierdusem o parte din vorbele lui. Pentru mai multă

siguranță, am încuviințat cu capul.

- Bine. Pentru început, vei face de serviciu la ușa principală. Pînă acum s-a ocupat de asta una dintre servitoare. Vreo lună sau două o să rămînă cu tine, căci sînt mai multe de învățat decît îți închipui. Voi sta de vorbă cu domnul Million, ca să ia măsurile necesare.

I-am mulțumit, iar el mi-a dat de înțeles că întrevederea luase sfîrșit, deschizînd ușa bibliotecii. Cînd am ieșit, nu-mi venea să cred că era același om care-mi devora viața în primele ore ale aproape fiecărei dimineți.

N-am făcut nici o legătură între această subită promovare și evenimentele din parc. Astăzi, îmi dau seama că domnul Million, care are - la propriu - ochi în ceafă, îi va fi semnalat tatălui meu că ajunsesem la vîrsta la care dorințele subliminal legate în copilărie de figura părinților încep, în mod semiconștient, să bîjbîie dincolo de cercul familiei.

În aceeași seară, mi-am luat în primire noile îndatoriri și am devenit ceea ce domnul Million numea "recepționerul", iar David (explicînd că etimologia cuvîntului se referea la poartă), "portarul" casei noastre - asumîndu-mi astfel în mod practic funcția simbolică a cîinelui de fier din grădină. Servitoarea care o îndeplinise pînă atunci o fată pe nume Nerissa, aleasă inițial nu numai fiindcă era una dintre cele mai frumoase, dar și una dintre cele mai înalte și voinice slujnice (o fată cu oase mari, fața prelungă, zîmbitoare, și umeri mai lați decît ai multor bărbați), rămase să mă ajute, după cum promisese tatăl meu. Sarcinile noastre nu păreau împovărătoare, căci clienții casei erau cu toții oameni importanți și înstăriți, care nu provocau încăierări sau scandaluri decît în cazuri neobișnuite de intoxicație; cei mai mulți vizitaseră deja localul de zeci de ori, iar unii chiar de sute de ori. Îi întîmpinam rostindu-le numele fictive sub care erau cunoscuți aici (Nerissa mi le șoptea în timp ce ei parcurgeau poteca), le luam în primire hainele și-i îndrumam - sau, dacă era nevoie, îi conduceam - spre diferitele încăperi și saloane ale localului. Nerissa își etala posteriorul (o priveliște care, după cum am remarcat repede, îi impresiona pe toți clienții, cu excepția celor

mai spătoși), se lăsa ciupită, lua bacșișuri și, în perioadele de răgaz îmi povestea ce se întîmpla cînd era "chemată sus" la cererea vreunui "cunoscător" și cîți bani cîștigase. Eu rîdeam la glumele clienților dar le refuzam politicos bacșișurile, în așa fel încît să-și dea seama că făceam parte din "personalul administrativ". Celor mai mulți însă nu era necesar să le atrag atenția: adesea mi se spunea că sînt leit tatăl meu.

La puțin timp după ce începusem această activitate, în a treia sau a patra noapte, și-a făcut apariția un vizitator neobișnuit. A venit către seară, destul de devreme, dar era seara unei zile posomorîte care păruse a fi o ultimă răbufnire a iernii, încît lămpile din grădiniță ardeau deja de mai bine de-o oră, iar trăsurile ce treceau cînd și cînd pe stradă, deși se-auzeau, rămîneau nevăzute. Cînd a bătut la ușă, i-am deschis și, așa cum procedam întotdeauna cu orice străin, l-am întrebat politicos ce dorea.

- Aș vrea să vorbesc cu doctorul Aubrey Veil, spuse el.

Cred că am făcut o mutră nedumerită.

- Nu aici e Saltimbanque, 666?

Era adresa noastră, desigur; și numele de Veil îmi era cunoscut, deși nu-mi aduceam aminte de unde. Am presupus că unul dintre clienți folosise casa tatălui meu drept **adresse de convenance** și, deoarece prezența acestui vizitator mi se părea astfel justificată, iar discuțiile prelungite în pragul ușii nu erau oportune, în ciuda camuflajului parțial oferit de grădină, l-am poftit înăuntru; apoi am trimis-o pe Nerissa după cafea, ca să pot sta de vorbă cu el între patru ochi, într-un salon de primire învecinat cu holul. Era o încăpere foarte rar folosită, în care, după cum am observat de îndată ce am deschis ușa, servitoarele nu mai șterseseră de mult praful. Mi-am notat în minte să-i vorbesc mătușii mele despre asta și, în clipa aceea, mi-am amintit unde auzisem numele doctorului Veil: la prima noastră întîlnire, tanti Jeannine adusese vorba de teoria lui potrivit căreia noi am putea fi indigenii de pe Sainte Anne, care i-am ucis pe primii coloniști pămînteni și i-am înlocuit atît de perfect, încît ne-am uitat propriul trecut.

Străinul se așeză într-un fotoliu ornamentat, plin de praf. Avea o barbă neagră, mai bogată decît cerea moda vremii, și-ar fi putut să

tie ceea ce se numește un bărbat bine, dacă tenul său - cît se vedea - n-ar fi fost de un alb atît de marcat, încît aproape că îl desfigura. Hainele lui de culoare închisă păreau anormal de groase, ca pîsla, și mi-am amintit deodată că noaptea trecută unul dintre clienți spusese că în golf a amerizat ieri un transastral venit de pe Sainte Anne; l-am întrebat pe necunoscut dacă se aflase la bordul navei. O clipă, păru surprins, apoi izbucni în rîs.

- Ești spiritual. Dar, firește, de vreme ce locuiești în aceeași casă cu dr. Veil, îi cunoști teoria. Nu, sînt de pe Pămînt. Numele meu este Marsch.

Mi-a întins cartea lui de vizită, pe care am citit-o de două ori pînă să deslușesc sensul abreviațiilor fin tipărite sub numele său. Vizitatorul era un om de știință, doctor în antropologie, de pe Pămînt.

- N-am încercat să fiu spiritual, i-am spus. Credeam că s-ar putea foarte bine să veniți de pe Sainte Anne. Aici, mai toți avem o înfățișare, ca să zic așa, planetară - cu excepția gitanilor și-a triburilor ucigașe. Dumneavoastră n-aveți această înfățișare.

- Am remarcat lucrul la care te referi; inclusiv în înfățișarea dumitale.

- Se spune că semăn foarte tare cu tatăl meu.

- A! Făcu el. Mă privi lung, apoi întrebă: Ești clonat?

- Clonat?

Cunoșteam termenul, dar numai din domeniul botanicii și, cum se întîmpla deseori cînd doream cu tot dinadinsul să impresionez pe cineva cu inteligența mea, n-am izbutit să-mi aduc aminte mai nimic. M-am simțit ca un puști ignorant.

- Reprodus partenogenetic, spuse doctorul Marsch. Individul clonat - sau indivizii, poți obține și o mie, dacă vrei - are o structură genetică întru totul identică cu a părintelui. Procesul este antievolutiv și, ca urmare, interzis pe Pămînt, dar presupun că aici nu există o supraveghere prea strictă.

- Vorbiți despre clonarea ființelor umane?

El încuviință cu capul.

- N-am auzit niciodată de-așa ceva. Dar mă îndoiesc că noi am dispune de baza tehnologică necesară; sîntem foarte înapoiați, comparativ cu Pămîntul. Firește, nu-i exclus ca tata să poată face ceva

pentru dumneavoastră în această privință.

- Nu pentru asta am venit.

În momentul acela Nerissa intră cu cafeaua, întrerupînd brusc orice-ar mai fi avut de spus doctorul Marsch. De fapt, adăugasem sugestia cu privire la tatăl meu mai mult din puterea obișnuinței decît din vreun alt motiv, căci mi se părea prea puțin probabil ca el să reușească o asemenea performanță în materie de biochimie, deși posibilitatea nu era totuși exclusă, mai ales dacă i s-ar fi oferit o sumă substanțială.

Tăcurăm amîndoi cît timp Nerissa aranjă ceștile și turnă cafeaua, iar după ce ieși, Marsch rosti admirativ:

- O fată cu totul deosebită.

Am observat atunci că interlocutorul meu avea ochi verzi și strălucitori, fără nuanțele de cafeniu pe care le au mai toți ochii verzi.

Ardeam de nerăbdare să-l descos despre Pămînt și noile sale descoperiri și-mi dădu în gînd că fetele puteau să constituie un mijloc eficient de a-l reține sau, cel puțin, de a-l determina să revină.

- Ar trebui să le vedeți și pe celelalte, i-am spus. Tatăl meu are gusturi foarte rafinate.

- Aș prefera să-l văd pe dr. Veil. Nu cumva e chiar tatăl dumitale?

- O, nu.

- Totuși, aceasta-i adresa lui, sau, în orice caz, adresa care mi s-a indicat: strada Saltimbanque, numărul 666, Port-Mimizon, Département de la Main, Sainte Croix.

Părea foarte preocupat și am avut impresia că, daca i-aș fi spus, pur și simplu, că probabil era o greșeală, ar fi plecat. Am zis repede:

- Am aflat despre Ipoteza Veil de la mătușa mea. Părea să știe o mulțime de lucruri în această privință. Poate doriți să discutați cu ea, ceva mai tîrziu.

- N-aș putea s-o văd chiar acum?

- Mătușa mea primește foarte puține vizite. Ca să fiu sincer, am aflat că s-ar fi certat cu tata încă înainte de-a fi venit eu pe lume și aproape nu mai iese deloc din apartamentele ei. De acolo conduce, prin menajere și servitoare, ceea ce cred că trebuie să numesc economia noastră internă. S-a întîmplat rareori ca Madame să fie văzută în afara camerelor pe care le ocupă sau primind vizita

vreunui străin.

- Pentru ce-mi spui toate astea?

- Ca să înțelegeți că, deși am toată bunăvoința, s-ar putea să-mi fie imposibil să vă mijlocesc o întrevedere. Sau, oricum, nu în această seară.

- Dar ai putea măcar s-o întrebi care-i adresa actuală a doctorului Veil, dacă o cunoaște.

- Vreau să vă ajut, doctore Marsch. Sincer, vreau.

- Și nu crezi că asta-i calea cea mai nimerită?

- Nu.

- Cu alte cuvinte, dacă ai întreba-o pur și simplu pe mătușa dumitale, fără a-i fi îngăduit să-și facă propria impresie despre mine, mi-ar refuza informația, chiar dacă ar deține-o?

- Ar fi mai bine dacă am sta puțin de vorbă mai întîi. Sînt o mulțime de lucruri pe care-aș vrea să le aflu despre Pămînt.

O clipă, mi s-a părut că văd un zîmbet acru sub barba neagră. Apoi, doctorul Marsch spuse:

- Ce-ar fi să te întreb eu, mai întîi...

Îl întrerupse, din nou, Nerissa - cred, ca să vadă dacă mai doream și altceva de la bucătărie. Mi-a venit s-o strîng de gît cînd l-am auzit pe doctorul Marsch oprindu-se în mijlocul frazei și schimbînd vorba:

- N-ar putea dumneaei s-o întrebe pe mătușa dumitale dacă vrea să mă primească?

Trebuia să mă hotărăsc repede. Plănuisem să mă duc, chipurile, eu însumi și, după cîteva minute, să mă întorc și să-i spun că mătușa mea era dispusă să-l primească mai tîrziu, ceea ce mi-ar fi oferit încă un prilej să-l trag de limbă, cîtă vreme rămînea în așteptare. Dar exista și posibilitatea (fără îndoială, exagerată în mintea mea din cauza dorinței arzătoare de a afla despre noile descoperiri științifice de pe Pămînt) ca el să nu vrea să aștepte sau - cînd și dacă izbutea totuși s-o vadă pe tanti Jeannine - să-i relateze întîmplarea. Dacă o trimiteam pe Nerissa, puteam să rămîn cu el cel puțin cît timp ea era plecată să-și îndeplinească misiunea și aveam toate șansele - sau măcar așa-mi imaginam - ca mătușa mea să aibă într-adevăr vreo treabă de dus la bun sfîrșit, înainte de-a accepta să stea de vorbă cu un necunoscut. I-am spus Nerissei să se ducă și doctorul Marsch îi

dădu o carte de vizită, pe spatele căreia scrisese în grabă cîteva cuvinte.

- Deci, am zis eu, ce doreați să mă întrebați mai înainte?

- Voiam să te întreb de ce, pe o planetă colonizată de mai puțin de două sute de ani, casa asta pare atît de absurd de veche.

- Casa noastră a fost construită acum o sută patruzeci de ani. Dar îmi închipui că pe Pămînt există destule clădiri cu mult mai vechi.

- Desigur. Sute. Dar pentru fiecare dintre ele există alte zece mii construite abia de-un an. Aici, mai toate casele pe care le-am văzut sînt aproape la fel de vechi ca asta.

- N-am fost niciodată prea mulți și n-a trebuit să demolăm; așa spune domnul Million. De altfel, astăzi, populația este și mai mică decît în urmă cu cincizeci de ani.

- Domnul Million?

I-am explicat cine era domnul Million.

- Foarte interesant, comentă doctorul Marsch. S-ar părea că dispuneți de un simulator zece la a noua autonom. Foarte interesant, într-adevăr. N-au fost realizați decît cîțiva.

- Simulator zece la a noua?

- Un miliard, zece la puterea a noua. Sigur, creierul uman are cîteva miliarde de sinapse, dar s-a descoperit că activitatea sa poate fi simulată destul de bine...

Mi s-a părut că nu trecuse nici o clipă de la plecarea ei, cînd Nerissa reintră în salon. Făcu o plecăciune în fața doctorului Marsch și spuse:

- Madame vă așteaptă.

Am sărit în sus:

- Acum?

- Da, răspunse suav Nerissa. Madame a spus: imediat.

- Îl conduc eu. Tu vezi de ușă.

L-am purtat pe doctorul Marsch prin coridoarele întunecoase, luînd-o pe drumul cel mai ocolit, ca să cîștig timp, dar în vreme ce treceam pe lîngă oglinzile pătate și măsuțele scorojite din lemn de nuc, el părea preocupat să-și ordoneze în minte întrebările pe care voia să le pună mătușii Jeannine, căci a răspuns monosilabic la toate încercările mele de a-l descoase despre Pămînt.

Cînd am bătut la ușă, a deschis chiar mătușa mea. Ca de obicei, tivul rochiei sale negre atîrna liber deasupra covorului, dar nu cred că doctorul Marsch a observat asta.

- Îmi pare foarte rău că vă deranjez, Madame, spuse el, dar o fac numai pentru că nepotul dumneavoastră mi-a dat de înțeles că m-ați putea ajuta să-l găsesc pe autorul Ipotezei Veil.

Mătușa mea zise:

- Sînt doctorul Veil. Intrați, vă rog.

Și închise ușa în urma lui.

La următoarea noastră întîlnire, i-am povestit Phaedriei întîmplarea, dar ea părea mai interesată de localul tatălui meu. Phaedria era fata care stătuse pe banca din apropiere cînd îl privisem pe David jucînd squash. Îmi fusese prezentată, cu ocazia altei vizite în parc, chiar de către arătarea ce o însoțea și care o ajutase să se așeze lîngă mine, pentru ca apoi - minunea minunilor - să se retragă numaidecît într-un punct de unde, fără a ne pierde din vedere, i-ar fi fost totuși cu neputință să audă ce vorbim. Phaedria își întinsese pînă în mijlocul aleii prunduite glezna fracturată și-mi adresase un surîs fermecător:

- Nu te superi dacă stau și eu aici?

Avea o dantură perfectă.

- Sînt încîntat.

- Dar și surprins. Faci ochii mari cînd ești surprins, știai?

- Sînt surprins, într-adevăr. Am venit de mai multe ori aici sperînd să dau de tine, însă n-ai mai apărut.

- Și noi te-am căutat, fără să dăm de tine, dar, la urma urmelor, nimeni nu-și petrece prea mult timp într-un parc.

- Dacă aș fi știut că mă cauți, aș fi venit mai des și aș fi stat mai mult. Oricum, am venit ori de cîte ori am putut. Mă temeam că ea (am făcut un gest cu capul spre arătarea cea bățoasă) nu te-a mai lăsat să vii. Cum ai convins-o?

- N-am convins-o. Nu-ți dai seama? Nu înțelegi nimic?

I-am mărturisit că nu. M-am simțit stupid, și eram stupid, cel puțin în vorbe, fiindcă o bună parte a minții mele era preocupată nu

să formuleze răspunsul la observațiile ei, ci să înregistreze ritmul vioi al glasului ei, nuanțele viorii ale ochilor, parfumul discret al trupului, adierea caldă a respirației ei pe obrazul meu rece.

- Așa că, spunea Phaedria, asta-i tot, în ceea ce mă privește. Cînd tanti Uranie - de fapt, e doar o verișoară săracă a mamei - a ajuns acasă și i-a spus despre tine, el a aflat cine ești și ...iată-mă.

- Da, am zis eu și ea a izbucnit în rîs.

Phaedria era o fată dintre acelea pe care părinții le cresc între speranța căsătoriei și gîndul vînzării. Afacerile tatălui ei erau, după cum se exprima chiar ea, "dubioase". Făcea tranzacții cu mărfuri de import, îndeosebi cu mărfuri aduse de corăbiile care veneau din sud - droguri și sclavi. Mai tot timpul se îndatora cu sume mari, pe care creditorii nu puteau spera să le vadă înapoiate decît prelungind întruna scadențele. Avea toate șansele să moară sărac, dar, pe de altă parte, își crescuse fiica acordînd o atenție deosebită educației ei și posibilităților oferite de chirurgia plastică. Dacă, la vîrsta măritișului, reușea să o doteze cu o zestre bună, fata putea realiza unirea cu o familie bogată. Iar dacă ajungea la mare ananghie cu banii, spera să-i aducă un venit de zece ori mai mare decît vînzarea unui copil obișnuit. De bună seamă, familia noastră prezenta interes din ambele puncte de vedere.

- Povestește-mi despre casa voastră, m-a îndemnat Phaedria. Stii cum îi zic ceilalți? Cave Canem sau, unii, **Caverna**. Băieții cred că-i mare lucru să fi intrat acolo și mint de sting. Cei mai mulți n-au fost niciodată.

Eu însă voiam să-i vorbesc despre doctorul Marsch și despre știința de pe Pămînt și eram aproape la fel de curios să aflu amănunte despre lumea ei - despre "ceilalți", de care pomenise cu atîta dezinvoltură, despre școala și familia ei -, pe cît de curioasă era ea în legătură cu localul nostru. Și, deși am fost de acord să-i relatez cu lux de amănunte despre unele servicii pe care fetele tatălui meu le făceau binefăcătorilor lor, despre alte lucruri, ca, de pildă, plutirea mătușii mele în casa scării, m-am ferit să-i vorbesc. Am cumpărat iarăși rulouri calde de la bătrîna vînzătoare, am stat sub razele încă lipsite de putere ale soarelui, am schimbat confidențe și, în cele din urmă, ne-am despărțit, cumva, nu numai îndrăgostiți, dar și prieteni,

făgăduindu-ne să ne întîlnim a doua zi.

Vremea s-a schimbat la un moment dat, în toiul nopții. Cred că s-a întîmplat chiar în clipa în care mă întorsesem - sau mai bine zis **fusesem adus**, căci abia puteam merge - în pat, după o ședință de cîteva ore cu tata. Printre obloanele ferestrei a răbufnit suflul parfumat al ultimei zile de primăvară sau al începutului de vară și focul din micul nostru cămin s-a stins brusc, parcă rușinat. La rugămintea mea, valetul tatei a deschis geamul și în cameră s-a revărsat acea mireasmă ce vestește topirea ultimei zăpezi în văile cele mai ascunse și întunecoase de pe versanții nordici ai munților. Stabilisem cu Phaedria să ne întîlnim la zece și, înainte de a porni spre biblioteca tatălui meu, lăsasem pe noptieră un bilețel, rugînd să fiu trezit cu o oră mai devreme; în noaptea aceea, am dormit cu nările pline de parfumul de-afară și cu gîndul - jumătate plan, jumătate vis - că Phaedria și cu mine aveam să scăpăm cumva de mătușa ei și să găsim o peluză izolată, plină de flori albastre și galbene.

Cînd m-am trezit, trecuse de amiază și-n spatele ferestrei cădeau perdele grele de ploaie. Domnul Million, care citea în colțul opus al odăii, îmi spuse că ploua așa de la șase și de aceea nu mă trezise. Aveam o migrenă cumplită, cum mi se întîmpla adesea după sedințele mai lungi cu tata, și-am luat unul din calmantele pe care mi le prescrisese - o pulbere cenușie, cu miros de anason.

- Arăți rău, observă domnul Million.

- Voiam să merg în parc.

- Știu.

S-a îndreptat spre mine și-n timp ce se apropia mi-am amintit că doctorul Marsch îl denumise simulator "autonom". Pentru prima oară de cînd îmi satisfăcusem (o dată) curiozitatea de copil, m-am aplecat în față (cu oarecare sacrificiu pentru capul meu) și am citit inscripția aproape ștearsă de pe modulul său principal. Eticheta indica numele unei firme de cibernetică de pe Pămînt și, în limba franceză, după cum presupusesem întotdeauna, numele său: M. Million - "Monsieur", adică "domnul", Million. Apoi, cu violența unei lovituri în moalele capului, mi-am amintit că unele manuale de algebră foloseau punctul pentru a indica înmulțirea. Domnul Million remarcă imediat schimbarea expresiei mele.

- Memorie cu capacitatea de o mie de milioane de cuvinte, spuse el. Un miliard, M fiind, bineînțeles, cifra romană pentru o mie. Credeam că ți-ai dat seama demult.

- Ești un simulator autonom. Ce este un simulator neautonom și... pe cine simulezi - pe tata?

- Nu. (Imaginea de pe ecran - chipul domnului Million, cum îl considerasem dintotdeauna - clătină din cap.) Sînt, adică persoana simulată este, străbunicul tău. El... eu... sînt mort. Pentru realizarea simulacrului este necesară examinarea celulelor creierului, strat după strat, cu un spot de particule accelerate, astfel încît structurile neurale să poată fi reproduse, se zice "integrate", în computer. Procesul este fatal.

După cîteva secunde, am întrebat:

- Dar un simulator neautonom?

- Dacă simulacrul trebuie să aibă un trup cu aspect uman, trupul mecanic este în legătură cu un centru integrat aflat la distanță, întrucît nici cea mai mică bancă de memorie de un miliard de cuvinte nu poate fi realizată la dimensiuni atît de reduse ca ale creierului uman.

Se opri din nou și, pentru o clipă, fața i se dizolvă într- un miriad de puncte luminoase, jucînd ca niște firicele de praf într-o rază de soare.

-Îmi pare rău, reluă el. O dată ești și tu dispus să asculți, dar nu sînt eu dispus să țin o prelegere. Foarte demult, înainte de operație, mi s-a spus că simulacrul meu - obiectul acesta - va fi capabil de sentimente, în anumite împrejurări. Pînă astăzi, am fost încredințat că era o minciună.

L-aș fi oprit, dacă mi-ar fi stat în puteri, dar el părăsi camera fără a-mi lăsa timp să-mi revin din surpiză.

O bucată de vreme, vreo oră și ceva, am rămas ascultînd ropotul ploii, gîndindu-mă la Phaedria și la ceea ce spusese domnul Million. Peste aceste gînduri se suprapuneau întrebările tatălui meu, din cursul nopții trecute, întrebări care parcă smulseseră răspunsurile din mine, lăsîndu-mă secătuit, pradă unor vise amăgitoare, cu garduri și ziduri și-acele șanțuri înșelătoare în care sînt ascunse obstacole pe care nu le vezi decît cînd ești pe punctul să te împiedici în

ele. La un moment dat, visasem că mă aflam într-o curte pavată, împrejmuită de coloane corintice atît de apropiate unele de altele, încît nu puteam să-mi strecor trupul printre ele, deși în vis eram doar un copil de trei sau patru ani; după nenumărate, și zadarnice, tentative de trecere printr-un loc sau altul, observasem că pe fiecare coloană era gravat cîte un cuvînt - singurul pe care mi l-am putut aminti era "carapace" - și că dalele care podeau curtea erau plăci mortuare asemenea celor din pardoseala unor vechi biserici franceze, indicînd, fiecare, numele meu și o dată diferită.

Acest vis m-a urmărit și-n încercarea mea de a mă gîndi numai la Phaedria, iar cînd o servitoare mi-a adus apa caldă - căci acum mă bărbieream de două ori pe săptămînă -, mi-am dat seama că eram cu briciul în mînă și că mă tăiasem atît de rău, încît cămașa de noapte și așternutul erau pline de pete de sînge.

Cînd am întîlnit-o, patru sau cinci zile mai tîrziu, Phaedria era captivată de o idee care-i venise și la realizarea căreia urma să ne aducem contribuția atît eu cît și David. Era vorba nici mai mult nici mai puțin decît de o trupă de teatru, alcătuită în cea mai mare parte din fete de vîrsta ei și menită să dea spectacole, pe durata verii, într-un amfiteatru natural din parc. Deoarece, după cum am spus, trupa includea mai mult fete, actorii de sex masculin se bucurau de mare trecere și, curînd, David și cu mine ne pomenirăm profund implicați. Piesa fusese scrisă de un grup de actori iar subiectul era - inevitabil - pierderea puterii politice de către primii coloniști de origine franceză. Phaedria, a cărei gleznă n-avea să se vindece pînă la prima reprezentație, juca rolul fiicei invalide a guvernatorului francez, David, pe cel al iubitului ei (un viteaz căpitan de **chasseurs**), iar eu, pe cel al guvernatorului însuși - rol pe care-l acceptasem bucuros, deoarece era mult mai bun decît al lui David și dădea prilej pentru numeroase manifestări de afecțiune părintească față de Phaedria.

Seara premierei, ce a avut loc pe la începutul lui iunie, mi-a rămas întipărită în amintire din două motive. În primul rînd, fiindcă mătușa mea, pe care n-o mai văzusem de cînd închisese ușa în urma docto-

rului Marsch, m-a anunțat în ultima clipă că voia să asiste la spectacol și că trebuia s-a conduc. Și-n al doilea rînd, pentru că noi, actorii, ne temeam într-atît că vom avea "sala" goală, încît l-am întrebat pe tata dacă n-ar fi posibil să trimită cîteva dintre fetele sale - care n-ar fi lipsit decît în primele ore ale serii, cînd, oricum, nu erau prea solicitate. Spre marea mea mirare, a consimțit (probabil, fiindcă socotea prilejul oportun ca să-și facă reclamă), pretinzînd doar ca fetele să se întoarcă la sfîrșitul celui de-al treilea act dacă trimitea pe cineva să le cheme.

Întrucît trebuia să ajung în parc cu cel puțin o oră mai devreme, ca să mă machiez, m-am înfățișat la ușa mătușii mele pe la mijlocul după-amiezii. M-a poftit chiar ea înăuntru și mi-a cerut s-o ajut pe servitoare, care se lupta cu un obiect greu, aflat pe raftul cel mai de sus al unui dulap din perete. Obiectul se dovedi a fi un scaun pliant cu rotile, pe care l-am instalat, împreună cu servitoarea, după indicațiile mătușii mele. Cînd am terminat, ne-a poruncit: "Ajutați-mă!" și, sprijinindu-se de brațele noastre, s-a așezat în scaun. Sub rochia ei neagră, ce zăcea ca un cort desfăcut pe suporturile pentru gambe, se reliefau două picioare care nu păreau mai groase decît încheietura mîinii mele și, sub șolduri, o umflătură ciudată, ca o șa. Observîndu-mi privirea, tantr Jeannine se răsti:

- Nu cred că voi avea nevoie de asta pînă la înapoiere. Ridică-mă puțin! Treci în spate și prinde-mă de subsuori!

I-am dat ascultare, iar servitoarea și-a vîrît fără sfială mîinile sub rochia mătușii și a scos un aparat mic, căptușit cu piele.

- Nu plecăm? pufni mătușa mea. O să întîrzii.

Am împins pe culoar scaunul cu rotile, în timp ce servitoarea ținea ușa deschisă. Cumva, descoperirea faptului că aptitudinea mătușii mele de a pluti în aer ca fumul avea o obîrșie fizică, ba mai mult chiar, mecanică, făcea acest lucru și mai tulburător. Cînd tanti Jeannine m-a întrebat de ce eram atît de tăcut, i-am spus, și am adăugat că pînă atunci crezusem că nimeni n-a reușit încă să realizeze antigravitație în stare de funcționare.

- Și-ți închipui că am reușit eu? În cazul acesta, de ce n-o folosesc ca să mă deplasez singură la spectacolul vostru?

- Fiindcă bănuiesc că nu vrei să se știe.

- Pe naiba. E un dispozitiv protetic cît se poate de obișnuit. Se găsește la orice magazin de aparate medicale. (Se răsuci în scaun, ca să-și întoarcă spre mine fața atît de asemănătoare cu a tatălui meu, în vreme ce picioarele îi rămaseră țepene, ca baghetele pe care David și eu le foloseam în copilărie, cînd, încercînd scamatorii de salon, voiam ca domnul Million să ne creadă întinși sub pătură, deși eram, de fapt, ghemuiți sub presupusele noastre siluete.) Proteza produce un cîmp superconductor și induce curenți turbionari în armăturile din planșeele de beton ale casei. Fluxul curenților induși se opune fluxului emis de dispozitiv și în felul acesta plutesc... mai mult sau mai puțin. Ca să înaintez, mă aplec înainte; ca să mă opresc, îmi îndrept trupul. Pari ușurat.

- Sînt. Cred că ideea antigravitației m-a speriat.

- Odată, cînd am coborît scara împreună cu tine, am folosit balustrada de fier; are o formă elicoidală convenabilă.

Spectacolul nostru s-a desfășurat fără probleme, punctat de aplauzele previzibile ale acelora dintre spectatori care erau, sau cel puțin voiau să pară, de origine franceză. De fapt, numărul spectatorilor a depășit toate așteptările noastre - vreo cinci sute, în afara inevitabililor pungași, polițiști și trecători. Episodul de care-mi amintesc cel mai bine s-a petrecut spre sfîrșitul primului act cînd, timp de vreo zece minute, trebuia să stau la un birou și să ascult replicile celorlalți actori. Scena noastră era cu fața la vest, iar asfințitul lăsase pe cer un vălmășag de culori sumbre: fîșii purpurii, panglici de aur, văpăi roșii și volburi de smoală. Pe acest fundal violent, care părea o masă de flamuri ale iadului, au început să apară, unele după altele, ca umbrele prelungi ale unor grenadieri fantastici purtînd coifuri și panașuri, capetele cu gîturi subțiri și umeri înguști ale fetelor din localul tatălui meu; sosite cu întîrziere, fetele ocupau ultimele locuri din amfiteatru, asemenea unei oștiri pe care o străveche, stranie stăpînire o trimisese să înconjure mulțimea trădătoare. S-au așezat, apoi a venit rîndul replicilor mele și nu le-am mai băgat în seamă; asta e tot ce-mi mai amintesc despre prima noastră reprezentație, în afara faptului că, la un moment dat, unul din gesturile mele, amintind spectatorilor de un tic al tatei, a stîrnit rîsete deplasate, și că, la începutul actului al doilea, a răsărit Sainte

Anne, cu fluviile ei leneșe, cu mlaștinișurile și imensele ei cîmpii perfect vizibile, scăldînd publicul într-o lumină verde; iar la încheierea celui de-al treilea act, l-am zărit pe valetul tatălui meu agitîndu-se printre rîndurile de sus, în timp ce fetele, umbre negre cu contururi verzi, părăseau amfiteatrul.

În vara aceea am mai pus în scenă trei piese, toate cu oarecare succes, iar David, Phaedria și cu mine am devenit prieteni nedespărțiți, Phaedria împărțindu-se mai mult sau mai puțin egal între noi - fără ca eu să fi fost vreodată sigur dacă o făcea din proprie inițiativă sau la sfatul părinților ei. După ce i se vindecă piciorul, deveni o parteneră pe măsura pasiunii lui David pentru sport, o jucătoare de tenis mai bună decît oricare dintre fetele care veneau în parc; dar nu rareori lăsa toate baltă și stătea cu mine, simpatizînd (fără însă a împărtăși) interesul meu pentru botanică și biologie, flecărind sau grozăvindu-se cu mine în fața prietenelor ei, căci datorită lecturilor dobîndisem un fel de talent pentru calambururi și vorbe de duh.

Phaedria a fost aceea care-a avut ideea, cînd a devenit limpede că banii încasați din vînzarea biletelor pentru prima noastră piesă nu puteau să acopere costul costumelor și-al decorurilor pentru a doua, ca la sfîrșitul reprezentațiilor trupa să circule prin public și să facă o colectă - ceea ce, firește, în aglomerație și forfotă, era un bun prilej de furtișaguri pentru cauza noastră. Totuși, majoritatea spectatorilor aveau destulă minte să nu vină la teatru, seara, în parcul întunecos, cu mai mulți bani decît erau necesari pentru cumpărarea biletelor și, eventual, a unei sticle de vin sau a unei înghețate, în antract; așa încît, oricît de necinstiți eram, cîștigul rămînea neînsemnat și curînd începurăm să punem la cale aventuri mai primejdioase și mai profitabile.

Cam pe atunci - presupun că din cauza sondajelor neîntrerupte și tot mai intense la care tatăl meu îmi supunea subconștientul noapte de noapte, într-o investigație violentă al cărei scop îmi era în continuare necunoscut și, oarecum indiferent - au început să pună tot mai des stăpînire pe mine înspăimîntătoarele perioade de pierdere a controlului conștient. Păream, spuneau David și domnul Million, perfect normal, deși, poate, ceva mai liniștit decît de obicei, răspunzînd inteligent, chiar dacă întrucîtva absent, la întrebări,

apoi, deodată, îmi veneam în fire, tresăream și priveam stupefiat camere cunoscute, figuri cunoscute, în mijlocul cărora mă pomeneam, să zicem, către seară, fără să-mi amintesc cîtuși de puțin cînd mă sculasem, îmbrăcasem, bărbierisem, mîncasem, fusesem la plimbare.

Cu toate că-l iubeam pe domnul Million la fel cum îl iubisem de copil, după discuția în care aflasem sensul inscripției de pe corpul său, n-am mai izbutit să restabilesc întocmai vechile relații. Eram tot timpul conștient, așa cum sînt și acum, că personalitatea pe care o iubeam pierise cu mulți ani înainte ca eu să mă fi născut și că vorbeam cu o imitație a sa, a cărei natură era esențialmente matematică și care răspundea așa cum ar fi fost posibil să răspundă acea personalitate la stimulii vorbirii și acțiunilor umane. N-am putut afla niciodată dacă domnul Million era într-adevăr conștient în acel sens care să-i dea dreptul să spună, după cum a făcut-o întotdeauna, "gîndesc" sau "simt". Cînd l-am întrebat despre asta, mi-a spus că nici el însuși nu cunoștea răspunsul, deoarece, neavînd termene de comparație, nu putea să se pronunțe cu certitudine dacă procesele sale mintale constituiau sau nu o conștiință în adevăratul sens al cuvîntului; iar eu, de bună seamă, n-aveam cum să știu dacă acest răspuns reprezenta judecata profundă a unui suflet ființînd în jocul de abstracții al simulării, sau dacă era doar declanșat, ca un răspuns fonografic, de întrebarea mea.

Cum spuneam, teatrul nostru și-a continuat activitatea pe toată durata verii şi a prezentat ultimul spectacol, cu frunzele veștede plutind deasupra scenei ca niște scrisori vechi și parfumate dintr-un colț de pod. Cînd chemările la rampă s-au stins, noi, autorii și interpreții pieselor stagiunii noastre, ne-am lepădat mîhniți costumele și fardul și-am plecat, o dată cu ultimii spectatori, pe aleile pustii, spre casă. Eram - țin minte - pregătit să-mi reiau îndatoririle la ușa principală, dar în seara aceea valetul m-a așteptat în hol și m-a condus numaidecît în bibliotecă, unde tatăl meu mi-a explicat pe un ton tăios că spre sfîrșitul serii avea să fie ocupat cu niște probleme de afaceri și că din acest motiv voia să discutăm (cum se exprima el) mai devreme. Arăta obosit și bolnav, și pentru întîia oară, cred,

m-am gîndit că într-o zi o să moară și că în acea zi eu voi fi, dintr-o dată, bogat și liber.

Ce-am spus sub influența drogurilor în seara aceea am uitat, firește, însă visul care-a urmat mi-l amintesc la fel de bine ca și cum m-aș fi trezit din el în dimineața asta. Mă aflam pe o corabie, o corabie albă dintre acelea care, trase de boi, plutesc atît de lin, încît nu stîrnesc nici o undă în apa verde a canalului de lîngă parc. Eram singurul membru al echipajului; de fapt, unicul om viu la bord. La pupă - strîngînd atît de fără vlagă roata uriașă a timonei de parcă mai degrabă timona îl ținea și îl proptea și-l dirija - stătea cadavrul unui bărbat înalt și slab al cărui chip, atunci cînd capul care se bălăngănea îl întorcea spre mine, era chipul de pe ecranul domnului Million. Chipul acesta, cum am mai spus, semăna mult cu al tatălui meu, dar știam că mortul de la cîrmă nu era el.

Am stat mult timp pe corabie, care părea să plutească în voia ei, cu vînt puternic din babord. Cînd mă cățăram pe greement, noaptea, catargele, vergile și velele fremătau și cîntau în bătaia vîntului, deasupra mea se înălțau pînze peste pînze, sub mine se așterneau pînze după pînze albe, și alte catarge învesmîntate în pînze se înșiruiau în fața și-n spatele meu. Cînd lucram, ziua, pe punte, stropi înspumați îmi udau cămașa și împroșcau scîndurile, lăsînd pete prelungi, în formă de lacrimă, ce se zvîntau repede sub soarele arzător.

Nu-mi aduc aminte dacă în realitate am fost vreodată pe o asemenea corabie, dar poate că am fost, pe cînd eram copil; căci sunetele pe care le auzeam, scrîșnetul catargelor, șuieratul vîntului printre miile de parîme, zgomotul valurilor ce se spărgeau în bordajul de lemn, erau, toate, atît de distincte, de reale, de **ele însele**, pe cît fuseseră odinioară rîsetele și zgomotele de pahare sparte ce răzbăteau seara de pe terasă, alungîndu-mi somnul, sau sunetele goarnelor din citadelă care mă trezeau, uneori, în zori de zi.

Aveam de lucru, nu știu exact ce anume, pe corabie. Aruncam găleți cu apă, ca să curăț punțile pline de sînge închegat, și trăgeam de frînghii care nu manevrau nimic - sau, mai degrabă, păreau strîns legate de obiecte imobile ce se aflau mai sus, printre vele. Scrutam suprafața mării, de la provă și de pe parapeți, de pe gabie și de pe

acoperișul cabinei mari de la mijlocul navei... Dar cînd, în depărtare, un transastral cu scutul termic incandescent a plonjat șuierînd în mare, n-am raportat nimănui.

Și în tot acest timp, mortul de la timonă îmi vorbea. Capul îi atîrna moale, ca și cînd ar fi avut gîtul rupt, iar cînd valuri mari izbeau cîrma, smuciturile roții de care se ținea i-l zvîrleau de pe-un umăr pe altul, sau pe spate, cu ochii holbați la cer, ori cu bărbia în piept. Dar el continua să vorbească și din puținele cuvinte pe care le prindeam am înțeles că perora despre o teorie etică ale cărei postulate i se păreau lui însuși îndoielnice. Acest discurs mă îngrozea și încercam să-mi fac de lucru cît mai departe, la provă, dar în răstimpuri vîntul purta cuvintele pînă la mine, deslușit, și de fiecare dată cînd mă opream din lucru, mă pomeneam mult mai aproape de pupă decît credeam, uneori chiar la un pas de timonierul mort.

După ce petrecusem pe această corabie un timp destul de îndelungat ca să mă simt foarte obosit și foarte singur, una din ușile cabinei s-a deschis și-a apărut mătușa mea, plutind în poziție verticală, la vreo jumătate de metru deasupra punții înclinate. Rochia ei nu atîrna în falduri drepte, așa cum o văzusem mereu, ci fîlfîia ca o flamură în vînt și părea pe punctul de-a o duce pe mătușa mea în zbor, spre largul mării. Nu știu de ce, am spus: "Nu te apropia prea mult de timonier, tanti Jeannine! Să nu-ți facă vreun rău".

Ea mi-a răspuns cu un aer la fel de degajat ca și cînd ne-am fi întîlnit pe culoarul dinspre dormitorul meu: "Pe naiba. E departe de-a mai face cuiva bine sau rău, Numărul Cinci. Singurul nostru motiv de îngrijorare este fratele meu".

"Unde e?"

"Jos". A arătat spre punte, ca și cum ar fi vrut să spună că era în cală. "Încearcă să afle de ce nu se urnește nava".

M-am repezit spre marginea punții, am privit în jos și ceea ce am văzut nu era apă, ci cerul nopții: stele, nenumărate stele, risipite la infinit... Și, privindu-le, am observat că nava, așa cum spusese mătușa mea, nu înainta, nici măcar nu se legăna, ci stătea într-o rînă, încremenită. Am întors capul spre tanti Jeannine, iar ea a spus: "Nu se mișcă, pentru că el a imobilizat-o pînă cînd va afla de ce nu se

mișcă", și în aceeași clipă m-am pomenit coborînd pe-o frînghie în interiorul a ceea ce mi-am închipuit că era cala navei. Mirosea a animale. Mă trezisem, deși nu mi-am dat seama imediat.

Tălpile mele au atins podeaua și i-am văzut lîngă mine pe David și Phaedria. Ne aflam într-o încăpere vastă, ca un pod, și în timp ce-o priveam pe Phaedria, care era foarte frumoasă, dar părea agitată și-și mușca buzele, am auzit un cîntat de cocoș.

- Unde crezi că sînt banii? întrebă David. Ținea în mînă o trusă de scule.

Phaedria însă, care cred că se așteptase la altceva, sau drept răspuns la propriile-i gînduri, spuse:

- Avem timp destul; Marydol stă de pază.

Marydol era una din fetele care jucaseră în piesele noastre.

- Dacă n-o să dea bir cu fugiții. Unde crezi că sînt banii?

- Nu-s aici. Sînt jos, în spatele camerei de primire.

Phaedria porni tiptil înainte. Era îmbrăcată toată în negru, de la condurii de balet pînă la panglica neagră care-i strîngea părul ca abanosul, iar costumația contrasta izbitor cu mîinile ei albe și fața, pe care buzele roșii păreau o pată de culoare scăpată din nebăgare de seamă. David și eu o urmarăm.

Pe podea erau răzlețite o mulțime de lăzi din șipci și, în timp ce le ocoleam, am văzut că în ele se aflau păsări de curte, cîte una în fiecare ladă. Abia cînd am ajuns lîngă trapa din colțul opus al podului mi-am dat seama că păsările erau cocoși luptători. În clipa în care, strecurîndu-se printr-o lucarnă, o rază de soare poposi pe una din lăzi, vietatea dinăuntru se ridică și se întinse, bătînd din aripile cu pene în culori țipătoare și privind cu ochi roșii, feroci.

- Haideți! ne zori Phaedria. Urmează cîinii.

Coborîrăm pe scară, în urma ei. La etajul de dedesubt se dezlănțui un vacarm infernal.

Cîinii fuseseră legați cu lanțuri în boxe cu pereți despărțitori prea înalți ca dulăii să se vadă unii pe alții, iar între șirurile de boxe rămîneau intervale de trecere destul de largi. Erau numai cîini de luptă, dar de toate mărimile, de la terrieri de două kilograme pînă la buldogi mari cît viței, fiare cu capete la fel de diforme ca tumorile de pe copacii bătrîni și fălci care-ar fi putut să reteze dintr-o singură

mușcătură picioarele unui om. Larma lătrăturilor era de necrezut - o substanță solidă care cutremura treptele scării sub tălpile noastre - și cînd am ajuns jos am apucat-o pe Phaedria de braț, încercînd să-i arăt prin semne că trebuia să plecăm numaidecît. Dar ea scutură din cap și pe urmă, văzînd că nu înțeleg ce-mi spune, își umezi degetul și scrise pe un perete plin de praf: "Așa fac mereu - un zgomot în stradă - orice".

Accesul la etajul următor se făcea pe alte scări, la care se ajungea printr-o ușă masivă, dar nezăvorîtă, instalată probabil mai ales pentru a împiedica să răzbată zgomotul lătrăturilor. M-am simțit mult mai bine după ce am închis-o în urma noastră, deși hărmălaia era încă foarte mare. Între timp, îmi venisem complet în fire și-ar fi trebuit să le explic lui David și Phaedriei că nu știam unde mă aflu sau ce făceam noi aici, dar îmi era rușine. Pe de altă parte, puteam să-mi închipui destul de ușor care era scopul nostru. Discutasem adesea - discuții pe care, la vremea lor, le considerasem doar fanfaronade deșarte - despre un singur furt, care să ne scape de necesitatea micilor pungășii.

Unde ne aflam, am descoperit abia mai tîrziu, după ce am plecat, iar cum ajunsesem acolo am putut să deduc din discuțiile ulterioare. Clădirea fusese inițial un depozit și era situată pe Rue des Egouts, aproape de golf. Proprietarul ei îi aproviziona pe entuziaștii care organizau lupte de tot felul și era cunoscut ca fiind posesorul celei mai largi game de creaturi pentru luptă din întregul departament. Tatăl Phaedriei, care, în schimbul unui onorariu, era dispus să-și asume o parte din riscurile oricărui transport maritim, venise aici, împreună cu fiica lui, pentru a încheia o tranzacție cu acest negustor. Cum se știa că depozitul nu-și deschidea porțile înainte de prînz, hotărîsem să dăm lovitura în dimineața următoare și pătrunseserăm în clădire printr-o lucarnă.

Mi-e greu să descriu ce-am văzut cînd am coborît de la etajul cu cîini la următorul, care era etajul întîi al edificiului. Avusesem ocazia să văd de multe ori sclavi luptători, pe vremea cînd, în drumul nostru spre biblioteca orașului, treceam împreună cu domnul Million și David prin tîrgul de sclavi, dar niciodată mai mult de unul sau doi la un loc, ferecați în lanțuri grele. Aici stăteau așezați, tolăniți sau

lungiți peste tot, și-n primul moment m-am întrebat cum de nu se sfîșie unii pe alții, cum de nu se aruncă asupra noastră. Apoi am observat că fiecare dintre ei era legat cu un lanț scurt prins în podea și, judecînd după zgîrieturile și urmele circulare ce marcau dușumeaua, nu era greu de ghicit cîtă libertate de mișcare avea sclavul din centru. Puținul mobilier aflat la dispoziția lor - rogojini, cîteva scaune și bănci - era ori prea ușor pentru a putea răni dacă era azvîrlit, ori foarte solid și fixat în podea. M-am așteptat să urle și să ne amenințe, așa cum auzisem că fac în arenă, înainte de a se încăiera, dar ei păreau să priceapă că atîta timp cît erau încătușați nu puteau face nimic. Toate capetele se întoarseră spre noi în vreme ce coboram scara, dar, cum nu le aduceam nimic de mîncare, după această primă examinare ne tratară cu un interes mult mai redus decît cel pe care ni-l arătaseră cîinii.

- Nu-s oameni, așa-i? comentă Phaedria.

Pășea dreaptă ca un soldat la paradă și se uita la sclavi cu interes. Privind-o, mi-am dat seama că era mai înaltă și mai puțin durdulie decît Phaedria din imaginea pe care mi-o făceam eu cînd mă gîndeam la ea. Nu era doar drăguță; devenise o fată frumoasă.

- De fapt, adăugă ea, sînt un fel de animale.

Datorită studiilor, eram mai bine informat. I-am explicat că la naștere fuseseră ființe umane - unii chiar pînă la vîrsta copilăriei sau a adolescenței - și că deosebirea față de oamenii normali apăruse doar în urma intervențiilor chirurgicale (unele direct pe creier) și a modificărilor introduse pe cale chimică în sistemele lor endocrine. Iar deosebirea din înfățișare se datora, firește, cicatricelor.

- Tatăl vostru operează și el fetițe, nu-i așa? Pentru local.

- Rareori, spuse David. Chestiile astea iau foarte mult timp și, oricum, majoritatea bărbaților preferă femeile normale, chiar dacă preferă normale cam ciudate.

- Tare-aș vrea să văd și eu cîteva. Mă refer la cele pe care le-a operat.

Cu gîndul tot la gladiatorii din jurul nostru, am întrebat:

- Cum de nu cunoști toate astea? Am înțeles că ai mai fost aici. De cîini, știai.

- Oh, sigur c-am văzut și sclavii. Mi-a povestit și proprietarul

despre ei. Cred că am gîndit cu voce tare. Ar fi groaznic dacă ar mai fi oameni.

I-am văzut urmărindu-ne cu privirea și m-am întrebat dacă înțelegeau spusele ei.

Parterul arăta cu totul altfel decît etajele. Pereții erau lambrisați și împodobiți cu fotografii înrămate reprezentînd cîini și cocoși, sclavi, animale curioase. Ferestrele, care dădeau înspre Rue des Egouts și golf, erau înalte și înguste, nelăsînd să pătrundă din lumina strălucitoare a soarelui de afară decît cîteva raze ce dezvăluiau, în semiobscuritate, brațul unui fotoliu ornamentat și tapițat cu piele roșie, un pătrat mic de covor maro, o carafă pe jumătate goală. Am făcut trei pași în această încăpere, cînd mi-am dat seama că fuseserăm descoperiți. Spre noi venea un tînăr înalt, cu umeri drepți... care s-a oprit, cu un aer speriat, exact în clipa în care m-am oprit și eu. Era propria mea reflecție într-o oglindă uriașă cu ramă poleită și, o clipă, am avut acea senzație de buimăceală pe care o resimți cînd un străin, o siluetă necunoscută, se întoarce ori își răsucește capul și constați că-i vorba de un bun prieten, văzut, poate pentru prima oară, din... afară. Tînărul cu față prelungă și trăsături aspre, pe care nu-l recunoscusem în primul moment eram eu, așa cum mă vedeau Phaedria și David, domnul Million și mătușa mea.

- Aici își primește clienții, spuse Phaedria. Cînd vrea să vîndă ceva, își trimite oamenii sus, după marfă. Nu le dă voie niciodată s-aducă mai mult de un exemplar, iar pe clienți nu-i lasă să vadă și altele, deși lătratul cîinilor ajunge pînă aici. Pe tata și pe mine însă ne-a dus sus și ne-a arătat totul.

- V-a arătat și unde-și ține banii? întrebă David.

- În spate. Vedeți tapiseria aceea? De fapt, e o perdea. În timp ce vorbea cu tata, a venit un om care i-a plătit nu știu ce și pe urmă el s-a dus cu banii acolo.

Ușa din spatele tapiseriei dădea într-un mic oficiu, cu o altă ușă în față. Nu se vedea nici urmă de seif sau casă de bani. David forță sertarul biroului, folosind un levier din trusa lui de scule, dar înăuntru nu erau decît hîrtii. Tocmai voiam să deschid cealaltă ușă, cînd am auzit îndărătul ei un zgomot - ca un zgîriat sau un tîrșîit.

Vreme de un minut și mai bine, nu mișcarăm nici unul. Rămăse-

sem cu mîna pe clanță. În spate, la stînga mea, Phaedria, care căuta sub covor o ascunzătoare secretă, încremenise ghemuită - o pată neagră. Dinspre biroul spart auzeam respirația lui David. Tîrșîitul răsună din nou și o scîndură scîrțîi. David șopti:

- E un animal.

Mi-am desprins degetele de pe clanță și am întors capul spre el. Strîngea în mînă levierul și era palid, dar zîmbea:

- Un animal priponit, care-și tîrșîie picioarele. Atîta tot.

- De unde știi? l-am întrebat.

- Oricine s-ar afla acolo, ne-a auzit. Mai ales cînd am spart sertarul. Dac-ar fi fost om, ar fi ieșit sau, dacă i-ar fi frică, s-ar ascunde și-ar sta liniștit.

Phaedria spuse:

- Are dreptate. Deschide ușa!

- Și... dacă nu e un animal?

- Este, zise David.

- Dar dacă nu e?

Le-am citit răspunsul pe față; David și-a pregătit drugul de fier, iar-eu am deschis ușa.

Camera era mai mare decît mi-aș fi închipuit, dar goală și murdară. Singura sursă de lumină era o fereastră îngustă, la înălțime, pe peretele cel mai îndepărtat. În mijlocul podelei se afla un cufăr din lemn negru, prins cu cercuri de fier, iar în fața lui, ceea ce mi s-a părut a fi o grămadă de zdrențe. Cînd am trecut pragul însă, zdrențele s-au mișcat și un cap - un cap triunghiular, semănînd cu al unei lăcuste - s-a întors către mine. Bărbia nu se înălța la mai mult de doi centimetri deasupra dușumelei, dar sub sprîncenele groase, ochii sclipeau ca doi cărbuni aprinși.

- Aici trebuie să fie, spuse Phaedria. Nu se uita la cap, ci la cufărul cu cercuri de fier. Poți să-i vii de hac, David?

- Cred că da, răspunse David, care însă, ca și mine, privea fix ochii din grămada de zdrențe. Și cu aia ce facem? întrebă apoi, arătînd cu mîna.

Înainte ca Phaedria sau eu să-i răspundem, capul deschise o gură cu dinți galbeni, lungi și înguști, și rosti:

- Bolnav.

Cred că nici unul dintre noi nu se aşteptase să vorbească. Era ca şi cînd ar fi glăsuit o mumie. Pe stradă trecu o trăsură, cu roţile huruind pe caldarîm.

- Haideţi! spuse David. S-o ştergem de-aici.

Phaedria zise:

- E bolnav. Nu pricepi? Proprietarul l-a adus jos, ca să-l ţină sub observaţie şi să-i dea îngrijiri. E bolnav.

- Vrei să zici că şi-a legat sclavul bolnav de lada cu bani? replică David, ridicînd o sprînceană.

- Nu pricepi? Este singurul obiect greu din cameră. Tot ce ai de făcut e să te apropii şi să-l pocneşti în cap. Dacă ţi-e frică, dă-mi mie drugul şi-l aranjez eu.

- Bine, bine, lasă.

L-am urmat, pînă la vreun metru de cufăr. David gesticulă ameninţător cu drugul de fier.

- Tu! Cară-te de-acolo.

Sclavul scoase un sunet bolborosit şi se tîrî în lături, trăgînd după el lanţul cu care era legat. Purta pe umeri o pătură slinoasă, plină de găuri, şi nu părea mai mare decît un copil, deşi am observat că avea mîini imense.

M-am întors şi-am făcut un pas spre Phaedria, vrînd s-o conving să plecăm dacă David nu reuşea să deschidă cufărul imediat. Îmi amintesc că, înainte de-a apuca să aud sau să simt ceva, am văzut-o făcînd ochii mari şi că mă întrebam încă de ce, cînd trusa de scule a lui David căzu zăngănind pe podea, apoi David însuşi, cu o bufnitură înfundată şi-un icnet scurt. Phaedria ţipă şi toţi cîinii de la etajul al doilea începură să latre.

Totul, firesc, se petrecu în mai puţin de-o secundă. M-am răsucit chiar în clipa în care cădea David. Cu o mişcare fulgerătoare a braţului, sclavul îl înhăţase pe fratele meu de o gleznă; în momentul următor, îşi azvîrli pătura şi se aruncă asupra lui.

L-am apucat de gît şi l-am smucit, gîndindu-mă că nu-i va da drumul lui David şi că va trebui să-l desprind cumva, dar în clipa în care mi-a simţit mîinile l-a aruncat cît colo pe David şi s-a zvîrcolit în strînsoarea mea, ca un păianjen. **Avea patru braţe.**

Le-am văzut bătînd aerul, încercînd să mă prindă. Mi-am des-

cleștat mîinile și-am sărit înapoi de parcă mi s-ar fi vîrît sub nas un șobolan. Această repulsie instinctivă m-a salvat; picioarele sclavului zvîcniră brusc îndărăt, într-o lovitură care, de-aș mai fi fost agățat de el cu destulă putere ca să-i ofer un punct de sprijin, mi-ar fi rupt cu siguranță ficatul sau splina și m-ar fi ucis.

Așa însă, lovitura îl proiectă pe el în față, iar pe mine în spate, cu răsuflarea tăiată. Am căzut de-a rostogolul pînă dincolo de cercul pe care i-l îngăduia lanțul; David apucase între timp să se retragă, iar Phaedria era la o distanță în afara oricărui pericol.

M-am ridicat anevoie, tremurînd din tot trupul. Cîteva clipe, am rămas toți trei cu ochii la sclav. Apoi, David a recitat în bătaie de joc:

"Armele cînt și pe-acel bărbat care-ntîiul, de soartă
Dus de pe-al Troiei liman, a venit pe-a Laviniului coastă-n
Țara Italiei: mult azvîrlit pe uscat și pe mare,
Zei oropsindu-l din ura de veghe a cruntei Junone".

Nici Phaedria nici eu n-am rîs, dar Phaedria și-a tras răsuflarea cu un suspin lung și m-a întrebat:

- Cum se poate una ca asta? Cum l-au făcut așa?

I-am spus că, probabil, perechea suplimentară îi fusese grefată, după suprimarea reacției naturale de respingere a țesutului străin, și că, după toate aparențele, operația îi înlocuise o parte din coaste cu centura scapulară a donatorului.

- Am încercat și eu experiențe asemănătoare pe șoareci, i-am mărturisit. Bineînțeles, la o scară mult mai modestă. Ceea ce mi se pare într-adevăr uluitor este faptul că se poate folosi perfect de perechea grefată. Cu excepția transplanturilor între gemeni identici, joncționarea extremităților nervilor este aproape imposibil de realizat. Cel care-a făcut asta a trecut probabil prin sute de eșecuri înainte de a obține ce dorea. Sclavul acesta trebuie să valoreze o avere.

- Credeam că ai terminat cu șoarecii, spuse David. Nu lucrezi pe maimuțe, acum?

Nu lucram, deși mi-ar fi plăcut s-o pot face; și, oricum, era limpede ca n-aveam să realizăm nimic discutînd despre asta, opinie

pe care i-am comunicat-o lui David.

- Parcă ardeai de nerăbdare să pleci, observă el ironic.

Într-adevăr, dar acum aveam o dorință și mai arzătoare. Doream, mai tare decît doriseră vreodată Phaedria și David să pună mîna pe bani, doream, zic, să cercetez îndeaproape acea creatură. Știam că lui David îi plăcea să se creadă mai îndrăzneț decît mine, așa că i-am replicat:

- Dacă tu vrei să pleci, dragă frățioare, nu te folosi de mine drept scuză.

Reacția pe care scontasem se produse numaidecît.

- Foarte bine, rosti el fulgerîndu-mă cu privirea. Cum să-l omorîm?

Phaedria spuse:

- Nu ne poate ajunge. Să aruncăm cu ceva în el.

- Ca să aibă și el cu ce să arunce în noi dacă nu-l nimerim, nu?

În timp ce vorbeam, creatura, sclavul cu patru brațe, ne privea rînjind. Eram destul de sigur că înțelegea cel puțin o parte din ce spuneam și le-am făcut semn, lui David și Phaedriei, să revenim în camera cu biroul. După ce intrarăm, am închis ușa și-am spus:

- E mai bine să nu ne audă. Dac-am avea niște arme mai lungi, sulițe de exemplu, l-am putea omorî fără să ne apropiem. Dar ce am putea folosi? Aveți vreo idee?

David clătină din cap, dar Phaedria zise:

- Ia stați! Parcă îmi amintesc ceva.

O privirăm amîndoi în tăcere și ea se încruntă, prefăcîndu-se că se concentrează, savurînd importanța pe care i-o arătam.

- Ei? făcu David.

Ea pocni din degete.

- Prăjini pentru ferestre. Niște bețe lungi, cu cîrlig la capăt. Ați văzut, nu-i așa, ferestrele din salonul de primire. Sînt sus de tot, sub tavan. Proprietarul vorbea cu tata, cînd unul din oamenii lui a apărut cu o prăjină și a deschis o fereastră. Trebuie să fie pe undeva, prin preajmă.

După cinci minute de căutare, am găsit două. Păreau bune pentru scopul nostru: aveau vreo doi metri lungime, iar lemnul, gros de patru centimetri, era de esență tare. David o vîntură pe a lui, simu-

lînd că o atacă pe Phaedria, apoi mă întrebă:

- Dar din ce putem să le facem vîrfuri?

Scalpelul pe care-l purtam întotdeauna cu mine era la locul lui, în tocul din buzunarul de la piept. L-am legat strîns de prăjină cu niște bandă izolatoare, dar n-am găsit nimic asemănător pentru lancea lui David, pînă ce i-a venit lui însuși ideea cioburilor de sticlă.

- Nu poți să spargi nici un geam, obiectă Phaedria. Te-ar auzi de afară. Și-apoi, nu crezi că vîrful s-ar face țăndări de la prima lovitură?

- Nu, dacă sticla-i groasă. Ia priviți încoace!

Am întors ochii și, din nou, mi-am văzut chipul. David arăta spre oglinda uriașă care mă luase prin surprindere cînd coborîsem scara. O lovi brusc cu piciorul și oglinda se sparse cu un zăngănit care stîrni iarăși hămăiala cîinilor. Alese un ciob triunghiular, lung și îngust, și-l răsuci în lumină, făcîndu-l să împrăștie scînteieri de diamant.

- Ce ziceți? E aproape la fel de bun ca vîrfurile din agat sau jasp ale indigenilor de pe Sainte Anne, nu-i așa?

După cum ne înțeleseserăm, ne-am apropiat din părți opuse. Sclavul sări pe capacul cufărului și, din această poziție, ne urmări calm, plimbîndu-și de la David la mine privirea ochilor înfundați în orbite, pînă cînd ajunserăm amîndoi destul de aproape și David îl atacă.

În clipa în care vîrful de sticlă îi atinse coastele, se răsuci scurt și, înhățînd lancea lui David, o smuci către el trîntindu-l pe fratele meu la pămînt. Am dat să împung, dar nu l-am nimerit și, pînă să mă desmeticesc, sărise deja de pe cufăr și-l prinsese ca-n clește pe David, de partea cealaltă. M-am năpustit pe deasupra lăzii și am împuns cu furie în jos și abia cînd David a țipat mi-am dat seama că înfipsesem scalpelul în coapsa lui. Am văzut lemnul lăncii împroșcat cu sînge - sînge arterial, roșu aprins -, am dat drumul armei și m-am aruncat peste cufăr, asupra lor.

Sclavul mă aștepta - pe spate, rînjind, cu picioarele și cele patru brațe desfăcute, ca un păianjen mort. Sînt încredințat că m-ar fi strangulat în următoarea secundă, dacă David - cît de conștient, nu știu - nu și-ar fi azvîrlit o mînă peste ochii lui. N-a izbutit să mă prindă și am căzut în brațele sale larg deschise.

Mare lucru n-ar mai fi de spus. Sclavul s-a descotorosit de David și, trăgîndu-mă spre el, a încercat să mă muște de beregată, însă am apucat să-i înfig degetul mare într-unul din ochi și să-l țin la distanță. Phaedria, cu mai mult sînge rece decît aș fi crezut-o în stare, mi-a pus în mîna liberă lancea lui David și l-am înjunghiat în grumaz - cred că i-am secționat ambele jugulare și traheea pînă să moară. Am improvizat un garou pentru piciorul lui David și-am plecat, renunțînd și la bani și la cunoștințele științifice pe care sperasem să le obțin disecînd cadavrul sclavului. Marydol ne-a ajutat să-l ducem pe David acasă, iar domnului Million i-am spus că se rănise în timp ce exploram o casă părăsită - dar mă îndoiesc că ne-a crezut.

Ar mai fi de adăugat un singur lucru cu privire la întîmplarea aceea - mă refer la uciderea sclavului -, deși sînt mai degrabă tentat să continui și să povestesc despre descoperirea pe care am făcut-o imediat după aceea și care, pe atunci, a exercitat o influență mult mai mare asupra mea. De fapt, e doar o impresie, o impresie fără doar și poate deformată și exagerată de actul aducerii-aminte: cînd l-am înjunghiat pe sclav, fața mea se afla foarte aproape de a lui și-am văzut (cred că datorită luminii care pătrundea prin fereastra înaltă din spatele nostru) propriul meu chip, reflectat și dublat în corneele ochilor săi, și mi s-a părut că era un chip care semăna foarte mult cu al lui. După aceea, nu mi-a mai ieșit din minte ce-mi spusese doctorul Marsch despre posibilitatea producerii prin clonare a unui număr imens de indivizi identici, și nici gîndul că, odinioară, tatăl meu fusese vestit ca negustor de copii. După eliberare, am încercat să dau de urma mamei mele, femeia din fotografia pe care mi-o arătase tanti Jeannine; dar poza aceea fusese făcută desigur cu mult timp înaintea nașterii mele - poate chiar pe Pămînt.

Descoperirea despre care vorbeam am făcut-o aproape de îndată ce am părăsit casa în care-l omorîsem pe sclav și a fost următoarea: nu mai era toamnă, ci miez de vară. Deoarece toți patru - între timp apăruse și Marydol - eram îngrijorați de starea lui David și preocupați să născocim o explicație plauzibilă pentru rana lui, șocul a fost întrucîtva atenuat - dar faptul nu lăsa nici urmă de îndoială: era cald.

cu zăpușeala umedă specifică verii. Pomii, pe care mi-i aminteam desfrunziți, aveau coroane bogate, în care ciripeau graurii. Fîntîna din grădinița noastră nu mai răpăia, ca-ntotdeauna cînd se apropia riscul înghețului și-al conductelor sparte, în sunetul apei încălzite; în timp ce-l purtam pe David spre ușa principală, mi-am cufundat mîna în bazin: apa era proaspătă și rece.

Însemna că perioadele mele de activitate inconștientă, de somnambulism, crescuseră pînă la a devora o iarnă întreagă și-o primăvară. Am simțit că sînt pierdut.

Cînd am intrat în casă, mi-a sărit pe umăr o maimuțică. Credeam că e maimuța tatei, dar mai apoi am aflat de la domnul Million că era mascota pe care mi-o alesesem eu însumi dintre animalele mele de laborator. Sărmana vietate! N-o cunoșteam, dar cicatricele din blana ei și mădularele diforme arătau că ea mă cunoștea.

(De atunci, nu m-am mai despărțit de Pópo; cît timp am fost închis, a avut grijă de ea domnul Million. Și astăzi, cînd e vreme bună, se mai cațără pe zidurile cenușii și coșcovite ale casei; uneori, cînd aleargă pe parapete și-i văd profilîndu-se pe cer silueta gheboasă, am un moment impresia că tata mai trăiește și că mă va chema din nou în bibliotecă ... Dar bietul animal nu are nici o vină.)

Tatăl meu n-a adus nici un medic pentru David, ci i-a dat îngrijiri el însuși; dacă era curios să afle împrejurările în care se rănise, n-a arătat-o. Părerea mea - cît va mai fi contînd ea după atîta amar de vreme - este că a crezut că-l înjunghiasem eu, în urma vreunei altercații. Spun asta pentru că, ulterior, părea temător ori de cîte ori rămîneam singur cu el. Nu era fricos, iar de-a lungul anilor avusese de-a face în repetate rînduri cu criminali înrăiți; dar nu se mai simțea în largul său cu mine - se păzea. Firește, nu-i exclus ca atitudinea lui să fi fost consecința vreunui lucru pe care-l voi fi spus sau făcut în cursul iernii de care nu-mi mai aminteam nimic.

Phaedria și Marydol, dar și mătușa mea și domnul Million, veneau des să-l viziteze pe David, așa încît camera lui de convalescență deveni un fel de loc de întîlnire pentru noi toți, tulburat doar de rarele apariții ale tatălui meu. Marydol era o fată zveltă, blondă,

bună la inimă, de care mă cam îndrăgostisem. Adesea, o conduceam acasă, iar la înapoiere mă opream în tîrgul de sclavi și, așa cum domnul Million, David și cu mine făcuserăm de-atîtea ori, cumpăram plăcinte și cafea neagră, apoi căscam gura la licitații. Fețele sclavilor sînt cele mai inexpresive din lume; însă eu mă pomeneam contemplîndu-le îndelung și-mi trebui mult timp, aproape o lună, pînă să înțeleg de ce-o făceam. Într-o zi, fu urcat pe estradă un bărbat tînăr, un coșar. Avea urme de bici nu numai pe spatele gol, ci pe toată fața; avea dinții rupți; dar l-am recunoscut: chipul plin de cicatrice era chipul meu sau al tatălui meu. I-am vorbit. Eram gata să-l cumpăr și să-l eliberez. Dar el mi-a răspuns cu rînjetul servil al tuturor sclavilor. M-am întors dezgustat și-am plecat acasă.

În aceeași noapte, cînd tatăl meu m-a chemat în bibliotecă, am privit pentru prima dată imaginea noastră reflectată în oglinda care masca intrarea în laborator. Arăta mai tînăr decît era; eu, mai bătrîn. S-ar fi zis că eram una și aceeași persoană, iar la un moment dat, cînd el s-a răsucit cu fața spre mine și eu, privind peste umărul său, nu mi-am mai zărit imaginea trupului, ci doar brațele lui și-ale mele, mi s-a părut că întruchipam făptura sclavului luptător.

N-aș putea spune cine a sugerat cel dintîi să-l ucidem. Nu-mi aduc aminte decît că într-o seară, în timp ce mă pregăteam de culcare după ce le condusesem pe Marydol și Phaedria la casele lor, am știut că mai înainte - cînd, împreună cu domnul Million și cu mătușa mea, stătuserăm toți șase lîngă patul lui David - discutaserăm despre asta.

Nu deschis, firește. Poate că nu admiteam încă nici față de noi înșine ceea ce gîndeam. Mătușa mea adusese vorba de banii pe care se zvonea că-i ține ascunși; apoi, Phaedria pomenise de un iaht luxos asemeni unui palat; David vorbise despre vînători și expediții cinegetice în stil mare, ca și despre puterea politică ce se putea obține cu bani.

Iar eu, fără să scot o vorbă, mă gîndisem la orele, săptămînile, lunile pe care mi le răpise; la distrugerea **individualității** mele, pe care o măcinase noapte de noapte. Mă gîndeam că s-ar fi putut să intru în bibliotecă în noaptea aceea, pentru ca la următoarea mea deșteptare să constat că sînt un moșneag și, poate, un cerșetor.

Atunci am înțeles că **trebuia** să-l omor, căci dacă-i dezvăluiam

aceste gînduri în timp ce zăceam drogat pe suprafața scorojită a mesei lui vechi, m-ar fi ucis el pe mine, fără să ezite.

Pînă la sosirea valetului, aveam planul gata. Nu va exista anchetă și nici certificat de deces pentru tatăl meu. Pur și simplu, îl voi înlocui. Clienților nu li se va părea nimic ciudat. Prietenilor Phaedriei li se va spune că m-am certat cu el și că am fugit de acasă. O vreme, nu voi vedea pe nimeni, nu voi vorbi cu nimeni; apoi, machiat, într-o cameră întunecoasă, voi începe să primesc din cînd în cînd pe cîte cineva. Era un plan imposibil, dar atunci cînd l-am conceput mi se părea plauzibil și chiar ușor de realizat. Aveam scalpelul pregătit. Cadavrul i-l puteam distruge în propriul său laborator.

A citit totul pe fața mea. Mi-a vorbit cum îmi vorbea întotdeauna, dar cred că știa. Ca niciodată, în cameră erau flori și m-am întrebat dacă nu cumva știuse dinainte și le comandase anume, ca pentru un eveniment deosebit. În loc să-mi poruncească să mă întind pe masa tapițată, mi-a indicat un scaun, apoi s-a așezat și el, la biroul său.

- Mai așteptăm pe cineva, astăzi, mi-a spus.

L-am privit în tăcere.

- Ești furios pe mine. Am văzut cum ți-a crescut furia. Oare chiar nu știi cine ...

Îl întrerupse o bătaie în ușă. Strigă:"Intră!" și ușa fu deschisă de Nerissa, care introduse înăuntru pe una din fete și pe doctorul Marsch. Apariția lui Marsch m-a surprins; dar mai mult m-a surprins admiterea unei fete din local în bibliotecă. Fata se așeză lîngă Marsch într-un fel care arăta că el era binefăcătorul ei în seara aceea.

- Bună seara, doctore, spuse tatăl meu. V-ați distrat bine?

Marsch zîmbi, dezvăluind o dantură frumoasă. De data aceasta purta haine după ultima modă, însă contrastul dintre barba sa și pielea lipsită de culoare a obrajilor era la fel de izbitor.

- Atît senzual, cît și intelectual, răspunse el. Am văzut o femeie goală, o uriașă de două ori mai înaltă decît un bărbat, trecînd prin zid.

- Era o hologramă, am spus eu.

- Știu, replică el zîmbind. Am mai văzut și-alte lucruri. Vi le-aș putea înșira pe toate, însă mă tem să nu plictisesc asistența. Mă voi mulțumi să constat că aveți un local remarcabil - dar, desigur, știți asta.

Tatăl meu spuse:

- E plăcut să ți se repete.

- Și acum vom putea să purtăm discuția despre care am vorbit mai înainte?

Tatăl meu privi pieziș către fată, care se ridică, îl sărută pe doctorul Marsch și ieși. Ușa masivă a bibliotecii se închise în urma ei, cu un țăcănit ușor.

Ca zgomotul unui întrerupător, sau al unui pahar vechi care se crapă.

De atunci, m-am gîndit de multe ori la fata aceea, așa cum am văzut-o cînd a părăsit biblioteca: pantofii cu tocuri exagerat de înalte, picioarele grotesc de lungi, rochia cu decolteul din spate pînă la aproape un centimetru sub coccis, ceafa goală sub părul aranjat într-un turn înfoiat, împodobit cu panglici și paiete sclipitoare. N-avea de unde să știe că ușa pe care o închisese însemna sfîrșitul lumii cunoscute de ea și de mine.

- O să vă aștepte pînă ieșiți, îi spuse tatăl meu lui Marsch.

- Iar dacă nu, sînt sigur că îmi puteți oferi altele. (Ochii verzi ai antropologului păreau incandescenți în lumina lămpii.) Deocamdată însă ... cu ce vă pot fi de folos?

- Studiați rasele. Se poate numi rasă un grup de bărbați similari care nutresc gînduri similare?

- Și femei, rosti Marsch zîmbind.

- Iar aici, continuă tatăl meu, aici, pe Sainte Croix, culegeți material pe care vreți să-l luați cu dumneavoastră pe Pămînt?

- Culeg material, desigur. Dacă mă voi întoarce sau nu pe planeta-mamă e însă problematic.

Îmi observă tresărirea; se întoarse spre mine și surîsul său deveni parcă și mai îngăduitor decît pînă atunci.

- Te miră? mă întrebă.

- Am considerat întotdeauna Pămîntul ca fiind centrul gîndirii științifice, i-am răspuns. Nu mi-e greu să-mi închipui că un om de știință l-ar putea părăsi temporar, pentru a efectua investigații pe teren, dar ...

- Dar ți se pare de neconceput ca respectivul om de știință să dorească să rămînă pe teren, nu? Judecă singur. Nu ești unicul - din fericire pentru mine - care respectă înțelepciunea și părul cărunt al

lumii-mamă. Ca specialist format pe Pământ, mi s-a oferit un post de șef de catedră la universitatea voastră; cu un salariu pe care mai că mi l-aș putea fixa singur și cu cîte un an de vacanță la fiecare doi ani. Călătoria de aici la Pământ necesită douăzeci de ani în timp newtonian; firește, pentru mine, subiectiv, n-ar fi decît șase luni, însă la întoarcere, dacă m-aș întoarce, cunoștințele mele ar fi depășite cu patruzeci de ani. Nu, mă tem că între timp planeta voastră și-ar putea găsi un alt astru intelectual.

- Cred că ne îndepărtăm de subiect, interveni tatăl meu.

Marsch dădu din cap.

- Voiam să spun că un antropolog este mai în măsură decît oricine să se acomodeze cu orice cultură - chiar și cu una atît de stranie cum este cea pe care și-a creat-o această familie. Cred că-i pot spune familie, dat fiindcă mai există doi membri în afară de dumneata. N-ai nimic împotrivă să mă adresez amîndurora la singular, nu?

Se uită la mine ca și cînd ar fi așteptat un protest, apoi, văzînd că nu spun nimic, continuă:

- Mă refeream la fiul dumitale, David - căci aceasta, și nu fraternitatea, este relația sa reală față de individualitatea dumitale continuă - și la femeia căreia îi spui mătușă. În realitate, ea este fiica unei - să-i zicem variante? - a dumitale.

- Amîndoi încercați să-mi spuneți că sînt o copie clonată a tatălui meu și văd că amîndoi vă așteptați să fiu șocat. Nu sînt. Bănuiam de mult.

Tatăl meu spuse:

- Mă bucur s-aud asta. Ca să fiu sincer, cînd aveam vîrsta ta descoperirea m-a tulburat peste măsură; am venit în biblioteca tatălui meu - aici -, ca să-l înfrunt, cu intenția să îl ucid.

- Și l-ați ucis? întrebă doctorul Marsch.

- Nu cred că asta are vreo importanță ... Punctul esențial este că intenționam s-o fac. Sper că prezența dumneavoastră aici va ușura lucrurile pentru Numărul Cinci.

- Așa îl numiți?

- Pentru comoditate, de vreme ce purtăm amîndoi același nume.

- Este cel de-al cincilea copil al dumneavoastră produs prin

clonare?

- Al cincilea experiment al meu? Nu. (Cu umerii săi ascuțiți și încovoiați sub stacojiul halatului vechi și murdar, tatăl meu avea aerul unei păsări sălbatice; mi-am amintit că citisem, într-o carte de științe naturale, despre o zburătoare numită șoimul cu umeri roșii. Maimuța lui, încărunțită de bătrînețe, se cățărase pe birou și-l privea.) Nu, mai degrabă al cincizecilea, dacă chiar vă interesează. Într-o vreme, îi făceam pentru exersare. Cei care n-ați încercat niciodată lucrul acesta, credeți că tehnica este simplă, fiindcă ați auzit că se poate, dar nu știți cît de greu e să preîntîmpini diferențele spontane. Fiecare genă dominantă a mea trebuia să rămînă dominantă; oamenii nu-s boabe de mazăre - puține fenomene sînt guvernate de legile mendeliene.

- Ați distrus eșecurile? întrebă Marsch.

- Le-a vîndut, am răspuns eu. În copilărie, mă întrebam de ce se oprea domnul Million să privească sclavii din tîrg. Mai tîrziu, mi-am dat seama de ce.

Scalpelul meu aștepta în tocul din buzunar; îl simțeam.

- Domnul Million este poate ceva mai sentimental decît mine, spuse tata. Și-apoi, mie nu-mi prea place să ies din casă. Vedeți, doctore, va trebui să vă modificați presupunerea că, de fapt, sîntem cu toții același individ. Avem și noi micile noastre variații.

Doctorul Marsch dădu să răspundă, dar l-am întrerupt:

- De ce? De ce David și eu? De ce tanti Jeannine, mai demult? De ce să continui ?

- Da, spuse tatăl meu, de ce? Întrebăm ca să întrebăm.

- Nu înțeleg.

- Caut cunoașterea de sine. Sau, dacă vrei, **căutăm** cunoșterea de sine. Exiști, pentru că am făcut și fac acest lucru, iar eu exist pentru că a făcut-o individul dinaintea mea - el însuși creat de cel a cărui minte este simulată de domnul Million. Și una din întrebările la care căutăm răspuns este: de ce căutăm. Mai mult chiar. (Se aplecă în față și mica maimuță își înalță botul alb, privindu-l cu ochi strălucitori, mirați.) Vrem să aflăm de ce nu reușim, de ce alții se ridică și se schimbă, iar noi rămînem aici.

M-am gîndit la iahtul de care vorbise Phaedria și-am spus:

- Eu n-o să rămîn aici.

Doctorul Marsch zîmbi.

- Nu cred că înțelegi, zise tatăl meu. Nu mă refer neapărat la "aici" din punct de vedere fizic, ci la aici din punct de vedere social și intelectual. Eu am călătorit, poate că vei călători și tu, dar ...

- Dar sfîrșiți aici, spuse doctorul Marsch.

- Sfîrșim la acest nivel!

A fost singura dată, cred, cînd l-am văzut pe tatăl meu tulburat. S-ar fi zis că-i pierise graiul, în timp ce-și agita mîinile, arătînd caietele și benzile cu care erau înțesați pereții. În cele din urmă se întoarse spre doctorul Marsch și-l fulgeră cu privirea:

- După cîte generații? Nu dobîndim nici faimă, nici măcar stăpînirea acestei mici planete, a acestei colonii mizerabile. Ceva trebuie schimbat. Dar ce?

- Nu sînteți unic, spuse doctorul Marsch, apoi zîmbi. Sună ca un truism, nu-i așa? Însă nu mă refer la cópiile dumneavoastră. Vreau să spun că, de cînd acest lucru a devenit posibil - pe Pămînt, în ultimul sfert al secolului douăzeci -, asemenea înlănțuiri au fost numeroase. Pentru a descrie fenomenul, am împrumutat un termen de inginerie și i-am spus proces de relaxare - o denumire improprie, dar n-am găsit alta mai bună. Știți ce înseamnă relaxare, ca termen de inginerie?

- Nu.

- Există probleme care nu se pretează la o soluționare directă, dar care pot fi rezolvate printr-o succesiune de aproximații. În cazul transferului de căldură, de exemplu, se întîmplă să nu se poată calcula din capul locului temperatura fiecărui punct de pe suprafața unui corp cu o formă neobișnuită. Dar inginerul, sau computerul său, poate presupune temperaturi rezonabile, poate studia cît de aproximativ stabile sînt valorile presupuse și apoi, pe baza rezultatelor obținute, poate emite noi presupuneri. Pe măsură ce nivelurile aproximației progresează, etapele succesive devin din ce în ce mai asemănătoare, pînă cînd, în esență, nu mai există schimbare. Iată de ce spuneam că dumneavoastră și tînărul sînteți, în esență, un singur individ.

- Ceea ce vreau de la dumneavoastră, spuse nerăbdător tatăl meu,

este să-l faceți pe Numărul Cinci să priceapă că experiențele pe care le-am efectuat asupra lui, în special examenele narcoterapeutice care-l irită atît de mult, sînt necesare. Că dacă vrem să fim mai mult decît am fost, trebuie să aflăm ...(Aproape strigase, și se opri brusc, pentru a coborî tonul.) Acesta-i motivul pentru care a fost produs el, ca și David - speram să învăț ceva dintr-o încrucișare externă.

- Ceea ce a constituit, neîndoielnic, și rațiunea de a fi a doctorului Veil, cu o generație înainte, zise Marsch. Însă în ceea ce privește examinarea sinelui dumneavoastră mai tînăr, ar fi tot atît de util pentru el să vă examineze pe dumneavoastră.

- O clipă, am intervenit. Continuați să susțineți că el și cu mine sîntem identici. Este incorect. Îmi dau seama că sîntem similari în unele privințe, dar eu nu sînt chiar ca tatăl meu.

- Diferențele se datoresc numai vîrstei. Cîți ani ai? Optsprezece? Iar dumneavoastră ... (Marsch se întoarse spre tatăl meu:) ... aș zice, aproape cincizeci. Există doar două forțe care acționează pentru a diferenția ființele umane: ereditatea și mediul, natura și educația. Și întrucît personalitatea se formează, în bună măsură, în timpul primilor trei ani ai vieții, factorul decisiv este mediul oferit de casa părintească. Fiecare persoană se naște într-un anumit mediu familial, chiar dacă acesta este atît de vitreg, încît poate să-i provoace moartea; dar nici o persoană, cu excepția situației pe care o numim relaxare antropologică, nu-și poate oferi singură mediul - el i se asigură de către generația anterioară.

- Tocmai pentru că amîndoi am crescut în această casă ...

- Pe care ați clădit-o, ați mobilat-o și ați populat-o cu cei pe care i-ați ales dumneavoastră. Dar stați puțin. Să ne gîndim la un om pe care nici unul din dumneavoastră nu l-a văzut vreodată, un om născut într-un cămin asigurat de părinți cu totul diferiți de el însuși: mă refer la întîiul dintre dumneavoastră ...

Nu mai ascultam. Venisem să-mi ucid tatăl și trebuia ca doctorul Marsch să plece. Îl priveam cum se agită în scaun, gesticulînd frenetic cu mîinile lui lungi și albe, mișcîndu-și buzele în hățișul negru al bărbii ... Îl priveam și nu auzeam nimic. Parcă asurzisem sau parcă el nu putea comunica decît prin gînduri, iar eu, știind că gîndurile lui erau minciuni ridicole, refuzam să le receptez. Brusc, am spus:

- Ești de pe Sainte Anne.

Mă privi uluit, întrerupîndu-se în mijlocul unei fraze pe care n-o auzisem.

- Am fost acolo, desigur. Am petrecut un an pe Sainte Anne, înainte de a veni aici.

- Te-ai născut acolo. Acolo ai studiat antropologia, din cărți scrise pe Pămînt cu un secol în urmă. Ești indigen sau, în cel mai bun caz, pe jumătate indigen; noi însă sîntem ființe umane.

Marsch aruncă o privire piezișă spre tatăl meu, apoi spuse:

- Nu există indigeni. Punctul de vedere științific despre Sainte Anne este că indigenii au pierit acum peste o sută de ani.

- Nu credeai asta cînd ai venit la mătușa mea.

- N-am acceptat niciodată Ipoteza Veil. I-am vizitat pe toți cei de-aici care au publicat ceva în domeniul meu. Să nu pierdem vremea cu fleacuri.

- Ești indigen, nu pămîntean.

Puțin după aceea, am rămas singur cu tatăl meu.

Cea mai mare parte a condamnării am ispășit-o într-un lagăr de muncă, în munți. Era un lagăr mic, adăpostind de obicei numai o sută cincizeci de deținuți, iar uneori, cînd iernile făceau mai multe victime, sub optzeci. Tăiam lemne și făceam mangal, iar cînd găseam mesteceni buni, confecționam schiuri. Pe piscuri, culegeam un mușchi salin cu presupuse proprietăți medicinale și înnodam plante cu tulpini lungi, meșterind sănii de bolovani, menite să strivească mașinile care ne păzeau, deși, de fiecare dată, ori noi pierdeam momentul prielnic, ori bolovanii nu voiau să alunece. Munca era grea, iar acești gardieni administrau exact amestecul de severitate și obiectivitate elaborat de vreo direcțiune a închisorilor, care îi programase, punînd astfel capăt brutalității și favoritismelor practicate de năimiți și lăsînd cruzimea sau bunătatea exclusiv de resortul funcționarilor eleganți din consiliile de administrație.

Sau așa credeau ei. Uneori le vorbeam ore întregi gardienilor despre domnul Million ... și o dată am găsit ascunsă în colțul în care dormeam o bucată de carne, iar altă dată, o turtă dulce.

Un criminal nu putea să beneficieze de pe urma crimei sale, dar tribunalul - după cum mi s-a spus mult mai tîrziu - n-a putut să găsească nici o dovadă că David era într-adevăr fiul tatălui meu și a desemnat-o moștenitoare pe mătușa mea.

La moartea ei, o scrisoare de la un notar mă înștiință că moștenisem "o casă mare în orașul Port-Mimizon, inclusiv mobilierul și bunurile aferente" și că această casă, "situată pe strada Saltimbanque, la numărul 666, se află actualmente în grija unui servitor-robot". Întrucît servitorii-roboți în a căror grijă mă aflam eu însumi nu-mi îngăduiau materiale de scris, nu am putut să răspund.

Timpul trecea pe aripile păsărilor. Găseam ciocîrlii moarte la poalele stîncilor dinspre nord, toamna, la poalele stîncilor dinspre sud, primăvara.

Odată, am primit o scrisoare de la domnul Million. Cele mai multe dintre fetele tatălui meu plecaseră încă în cursul anchetei asupra morții sale; pe celelalte fusese nevoit să le concedieze după moartea mătușii mele, deoarece își dăduse seama că o mașină nu putea impune disciplina necesară. David plecase în capitală. Phaedria găsise o partidă bună și se căsătorise. Marydol fusese vîndută de părinți. Scrisoarea era datată la trei ani după procesul meu, dar n-aveam de unde să știu cît timp făcuse pentru a ajunge la mine. Plicul, deschis și relipit de mai multe ori, era murdar și rupt.

O pasăre - o gîscă de mare, cred - s-a prăbușit în incinta lagărului nostru, după o furtună, prea obosită ca să mai poată zbura. Am tăbărît cu toții asupra ei, am omorît-o și-am mîncat-o.

Într-o noapte, pe unul dintre gardienii noștri l-a apucat amokul, a ars cinsprezece deținuți și s-a luptat pînă la ziuă cu ceilalți gardieni, cu săbii de foc alb și albastru. N-a fost înlocuit.

Am fost transferat, împreună cu alți cîțiva, într-un lagăr situat mai la nord, unde am privit în prăpăstii de rocă roșie atît de adînci, încît cînd aruncam o piatră îi ascultam rostogolirea transformîndu-se în muget de avalanșă, pentru ca, după o jumătate de minut, zgomotul să se stingă în depărtare, fără a fi atins fundul, pierdut undeva, în beznă.

Adesea, îmi închipuiam că prietenii de odinioară se află alături de mine. Cînd mă așezam cu gamela de supă într-un loc ferit de vînt,

pe o bancă învecinată ședea Phaedria, zîmbind și povestind despre prietenele ei. David juca ore în șir squash, în praful din curtea lagărului, sau dormea cu fața la perete, în patul de lîngă mine. Marydol mă lăsa s-o prind de mînă în timp ce-mi căram ferăstrăul pe potecile muntelui.

După o vreme, figurile lor se estompară, dar nici în ultimul an nu m-am culcat vreodată fără să-mi spun, cînd eram pe punctul de-a adormi, că în dimineața următoare domnul Million ne va duce la biblioteca orașului, și niciodată nu m-am trezit din somn fără teama că valetul tatălui meu a venit după mine.

Apoi mi s-a spus că urma să plec, cu alți trei deținuți, în alt lagăr. Ne-am luat rația de hrană, însă pînă la destinație fu cît pe ce să murim de foame și de epuizare. Odată ajunși, am fost escortați pînă la un al treilea lagăr, unde oameni care nu erau prizonieri, ci oameni liberi, în uniformă, ne-au interogat, și-au notat răspunsurile, iar la urmă ne-au trimis la baie, au pus pe foc hainele noastre vechi și ne-au dat să mîncăm un terci consistent de orz cu bucăți de carne.

Îmi amintesc foarte bine că abia atunci mi-am îngăduit să realizez, în sfîrșit, ce însemnau toate astea. Am cufundat pîinea în strachină și-am scos-o plină de terci bine mirositor, de bucățele de carne și boabe de orz; și în clipa aceea m-am gîndit la plăcintele și cafeaua din tîrgul de sclavi nu ca la amintiri din trecut, ci ca la o prevestire a viitorului, și mîinile au început să-mi tremure atît de tare, încît am scăpat strachina, și mi-a venit să mă arunc urlînd în gardul de sîrmă ghimpată.

Două zile mai tîrziu, de data aceasta șase dintre noi am fost încărcați într-o căruță trasă de catîri, care ne-a purtat pe drumuri sinuoase, la vale și numai la vale, pînă ce iarna care trăgea să moară în urma noastră se duse, pinii și mestecenii dispărură, iar castanii și stejarii falnici de pe marginea drumului se împodobiră cu flori de primăvară.

Străzile din Port-Mimizon gemeau de lume. M-aș fi rătăcit negreșit, dacă domnul Million nu mi-ar fi tocmit o lectică, dar, după

cîțiva pași, le-am poruncit purtătorilor să oprească și, cu bani de la el, am cumpărat de la un vînzător de stradă un ziar, ca să aflu, în sfîrșit, o dată certă.

Condamnarea mea fusese cea obișnuită, de la doi la cincizeci de ani și, deși cunoscusem luna și anul întemnițării mele, îmi fusese cu neputință să aflu, în lagăre și închisori, cifra anului în curs, pe care toată lumea îl număra, dar nu-l cunoștea nimeni. Un om cădea la pat, scuturat de friguri, și după zece zile, cînd revenea la lucru, spunea că trecuseră doi ani ca nimic. Apoi te îmbolnăveai tu de friguri. Nu-mi amintesc nici un titlu, nici un articol din ziarul pe care l-am cumpărat. Pe tot drumul spre casă, n-am citit decît data de deasupra.

Trecuseră nouă ani.

Avusesem optsprezece ani cînd îl omorîsem pe tatăl meu. Acum aveam douăzeci și șapte. Fusesem încredințat că am patruzeci.

Zidurile coșcovite și cenușii ale casei noastre rămăseseră neschimbate. Cîinele de fier, cu cele trei capete de lup ale sale, era la locul lui, în grădinița din față, dar fîntîna amuțise iar straturile de ferigi și de mușchi erau năpădite de buruieni. Domnul Million îi plăti pe oamenii care purtaseră lectica și deschise cu cheia ușa care, pe vremuri, fusese întotdeauna împiedicată cu lanțul de siguranță, însă niciodată zăvorîtă sau încuiată. Pe cînd întorcea cheia în broască, o femeie neobișnuit de înaltă și slabă, care vindea praline în stradă, veni în fugă spre noi. Era Nerissa. Aveam deja un servitor și, dacă aș fi dorit, puteam să am și o tovarășă de pat, deși n-aș fi putut s-o plătesc.

Și acum, cred că trebuie să explic de ce am scris această relatare, care mi-a luat deja mai multe zile; și trebuie să explic și de ce explic. Prea bine, deci. Am scris pentru a mă dezvălui și destăinui mie însumi și scriu acum deoarece sînt sigur că voi citi cîndva ceea ce scriu și mă voi mira.

Poate că pînă o voi face, voi fi rezolvat misterul individualității mele; sau poate că n-o să-mi mai pese.

Au trecut trei ani de la eliberarea mea. Cînd, împreună cu Nerissa, am intrat în această casă, starea ei era de nedescris, căci, după cum mi-a spus domnul Million, mătușa mea își petrecuse ultimele zile căutînd presupusa comoară a tatălui meu. Nu a găsit-o și nu cred că e de găsit; cunoscîndu-i mai bine decît ea caracterul, sînt încredințat că tata a cheltuit cea mai mare parte a veniturilor pe care i le aduceau fetele, pe experiențele și aparatele lui. La început, și eu am fost foarte strîmtorat, dar reputația casei a atras repede femei care căutau cumpărători și bărbați care doreau să cumpere. După cum m-am gîndit din capul locului, e suficient să facă cineva prezentările. Acum, am un personal ales. Phaedria locuiește și lucrează la noi; căsătoria ei strălucită s-a dovedit, în cele din urmă, un eșec. Noaptea trecută, pe cînd mă aflam în sala de operații, am auzit-o la ușa bibliotecii. Am deschis. Era cu copilul. Intr-o zi, le vom fi necesari.

Traducere de ION DORU BRANA

CUPRINS

STRICT SECRET

Dan Apostol, KGB CONTRA EUROPEI DE EST 6

LITERATURĂ FANTASTICĂ

Vladimir Colin, ROCADA 50

Rodica Bretin, CASA FĂRĂ CĂRȚI 54
NEGURA 64

Edgar Allan Poe, MASCA MORȚII ROȘII (traducere de Ion Vinea) 67

LITERATURĂ S.F.

Harlan Ellison, CĂIEȘTE-TE, ARLECHIN ! (traducere de Ion Doru Brana) 76

Gene Wolfe, AL CINCILEA CAP AL LUI CERBER (traducere de Ion Doru Brana) 91

REGIA AUTONOMĂ A IMPRIMERIILOR
IMPRIMERIA CORESI
TIPĂRIT SUB COMANDA 20 169

ISBN 973 - 9081 - 11 - 8

Lei 120

STRICT SECRET: KGB contra Europei de Est

LITERATURĂ FANTASTICĂ

LITERATURĂ S.F.